11824 de. 26

Index Rhetoricus

Scholis & institutioni tenerioris ætatis accommodatus.

cui adjiciuntur

FORMVLÆ ORATORIÆ.

Operâ & studio THOMÆ FARNABII.

Senec. 64. Epist. Farnaby K

Etsi omnia à veteribus inventa essent: hoc tamen semper novum erit, usus & inventorũ ab alijs scientia & dispositio.

LONDINI
Impressum, à FELICE KYNGSTONIO,
impensis ROBERTI ALLOT.
1633.

Summa Privilegii.

REgiæ Majestatis authoritate cautum est, ne quis in regnis suis Magnę Britannię & Hiberniæ imprimat aut alibi impressa in hæc regna importet aut divendat Juvenalis & Persii Satyras, Senecæ Tragœdias, Martialis Epigrammata, Lucani Phrasaliam, Petronii Satyricō, Virgilii opera notis admarginalibus à Thoma Farnabio illustrata; nec non Phrases insigniores, Indicem Rhetoricum, Epigrammata Selecta Græco-latina, atque Aristotelis Ethica, ab eodem edita, aut edenda; idq; ad terminum viginti & unius annorum: sub pœnâ publicationis Librorum, & mulctæ in Regio diplomate ulteriùs expressæ, si quis secùs fecerit absque authoris permissu. Cal. Octobris. M. DC. XXXIII.

Illuſtriſsimo Viro
Dominico Molino
Senatori Veneto.

MAturiùs ſollicitare Gratias, feliciùs ciere Muſas jamdudum oportuiſſe me ſenſi: & debui certè, tàm gratis invitamentorum, tam Muſæis literarum beneficiis, neque privatis tantum iis, ab Ex^tia Tua toties cohoneſtatus. Sed & has invitas ſumſiſſe, & illas præcipites traduxiſſe me vereor, qui Virum in excelſiſſima Virtutum & Honorum aree extra omnem ingenij aleam poſitum, à ſummo prudentiſſimæ Eloquentiæ faſtigio in ludi hujus Rhetorici pulverem, nec eruditum ſatis, devocare auſus ſim. Cujus ex præceptis, ſi, ut fabricæ hujus veſtibula

honesta essent adituſque illuſtres, iniquam Nominis Tui rationem habuisse visus fuero: Tu pro singulari Tua Humanitate veniam indulge, ut si gratiam, quam indipisci volueram, assequi neutiquam liceat, offensam tamen eluctari detur. Quòd si inter lemniscatas illas Tibi à tot claris ingeniis, Italis, Gallis, Belgis delatas lauros, & nostras hasce Helicone procul sub Arctoo sidere natas ederas non dedignatus serpere patiaris; ad uberioris gratiæ spem ales tenuem utcunque musam illius, qui est, erit usque

Excellentiæ Tuæ
servus humillimus
THO. FARNABIVS.

Ad Lectores.

VErnulam è famulitio Rhetorico Tropoſchematologum ante annos viginti manu emiſeram. Rudi quidem illum verſu cónditum, inconcinnum, fateor, & incompsum. Sed in quem, poſtquam publicum indeptus obtinuerat, iamque in precio eſſe & lucelli aliquantulum ſpondere cœperat, involavit plagiarius quidam Bibliopola, eúmque, ſub nullius nomine aut patrocinio errantem, in ſervitutem aſſeruit, ſuúq; adſcripſit familiæ, non ceſſurus ipſi patrono peculium ſuum in libertatem ſecundùm vindicias poſtulanti. Cujus editionem ut antevertorem, & fruſtratui haberem, videbam mi-

bi properandum. Consilium itaq; tanquam gladiator in arenâ cepi, & temerè vel sic non pauca immiscuavi, alia quadam eiusdem generis adieci, quæ olim à me congesta recensui, & patribus maiorum minorúmque in hac arte gentium, Aristotele, Hermogene, Sopatro, Dionysio Halicarnassensi, Demetrio Phalereo, Menandro, Aristide, Apsino, Longino, Theone, Aphthonio, aliisq; Rhetoribus & Sophistis Græcis, tum Cicerone inprimis & Fabio Quintiliano, necnon Martiano Capellâ, Curio Fortunatiano, Mario Victorino, Sulp. Victore, Emporio, Aur. Augustino, Ruffino, G. Trapezuntio, P. Ramo, L. Vive, Cypriano Soare, Iul. Cæs. Scaligero, Sturmio, Strebæo, Keckermanno, Alstedio, N. Caussino, I. Ger. Vossio, Andreæ Valladero, aliisq; innumeris. A quorum institutionibus si ubi recesserit hoc compendium; si in genere Iudiciali, Inventione, Dispositione

positione parcior visus fuero prèssior q3; scient inxta mecum eruditi non sine causſa & ratione id factum. immutari quippe Oratoriæ scenam, in alio nos foro litigare, exoleviſſe causſas forenſes, quibus olim ſtudebant & præparabantur iuvenes: Demonſtrativas & Suaſorias delegari pueris, quibus inſtituendis hæc qualiacunque præcepta ſunt accommodata. Proinde ijs elaborandum diligentiùs in Elocutione & eius partibus, propterea quòd invenire & collocare ſententias, proprium ſit ingenij magis & prudentiæ quàm artis. Si ergo in præceptis de verborum delectu habendo, compoſitione, periodo, ornatu, ſtylo formando, acuendo, exercendo, fuſior, prolixiórque fuerim, agnoſcent conſilium meum viri diſerti; cui expediendo, ſi handquaquam par ceſſerit facultas, ignoſcent candidi. Nam quod ogganniunt Lucumones inepti, inquientes: Quid loqueris nobis de præ-

ceptis artis & ſtylo? Nos non curamus ut puer conſumat tam multum laborem & tempus, diſcere Linguam beſtiæ, neque legere profanos autores & poëtas qui fuerunt deſtructio multorum hominum. Erit ſuffiicenter aptus ire ad Vniverſitatem, ſi poteſt mediocriter intelligere Latinè, & loqui congruè: *ſecurus unicè nil moror quid dicant, quid ſentiant (dicunt tamen ut plurimùm contrà quam ſentiunt, ultra quàm intelligunt) malevoli iſti ignarures, bucconæ maledici, qui inertiæ ſuæ velum ſanctimoniæ obtendentes, autoritatis ſuæ, ſi Dijs placet, faſcibus ſcientiarum turbam ſummovent; artes omnes, tanquam profanas, atque ſimplici, quam profitentur, ſinceritati officientes, à ſacris ſuis arcent. Et quia vulpibus hiſce candam, ſuga clavum, corporis ornamentum decurtaverit propriæ ſtupiditatis, inopiæ, aut pravitatis laqueus: cæteris etium perſuaſum*

eunt,

eunt, onerihanc esse iis & impedimento. Verùm enimvero ita demum rem suam sartam tectam volunt, si quod ex pelle Theologicâ desit, è cauda Pedagogicâ assuant. Memini, me puero multis adeò per transitorium hoc docendi forum patuisse iter ad sacra illa penetralia. Iam verò, inverso rerum ordine & in Mandrabuli, quod dicitur, morem, præposteri & retrogradi cedunt. Namque ubi jam in Academia plus satis morati fuerint, ibique annorum potius progressu, quàm animorum profectu stadia & spatia confecerint Milonesisti, fidemq; fecerint proverbio; Posse cum ferre bovem qui vitulum tulerit: *Inde jam vel furcillis ejecti, vel nauseantis quasi matris vomitu exputi, mox etiam & Ecclesia futuri propudia & rejicula, Sacris se sacramento obligant; quibus tamen se postmodo indignos, impares, & ineptos fatentur. Sive enim infirmitatis sue*

de-

ceptis artis & stylo? Nos non curamus ut puer consumat tam multum laborem & tempus, discere Linguam bestiæ, neque legere profanos autores & poëtas qui fuerunt destructio multorum hominum. Erit sufficienter aptus ire ad Vniversitatem, si potest mediocriter intelligere Latinè, & loqui congruè: *securus unicè nil morer quid dicant, quid sentiant (dicunt tamen ut plurimùm contrà quam sentiunt, ultra quàm intelligunt) malevoli isti ignarures, buccones maledici, qui inertiæ suæ velum sanctimoniæ obtendentes, autoritatis suæ, si Dijs placet, fascibus scientiarum turbam summovent; artes omnes, tanquam profanas, atque simplici, quam profitentur, sinceritati officientes, à sacris suis arcent. Et quia vulpibus hisce eandem, fugæ clavum, corporis ornamentum decurtaverit propriæ stupiditatis, inopiæ, aut pravitatis laqueus: cæteris etiam persuasum*

eunt,

eunt, oneri hanc esse iis & impedimento. Verùm enimvero ita demum rem suam sartam tectam volunt, si quod ex pelle Theologicâ desit, è cauda Pædagogicâ assuant. Memini, me puero multis adeò pertransitorium hoc docendi forum patuisse iter ad sacra illa penetralia. Iam verò, inverso rerum ordine & in Mandrabuli, quod dicitur, morem, præposteri & retrogradi cedunt. Namque ubi jam in Academia plus satis morati fuerint, ibíque annorum potius progressu, quàm animorum profectu stadia & spatia confecerint Milonesisti, fidemq; fecerint proverbio; Posse cum ferre bovem qui vitulum tulerit: Inde jam vel sarcillis ejecti, vel nauseantis quasi matris vomitu exputi, mox etiam & Ecclesiæ futuri propudia & rejicula, Sacris se sacramento obligant; quibus tamen se postmodo indignos, impares, & ineptos fatentur. Sive enim infirmitatis sue

de-

deterriti conscientiâ; sive exhaustâ quam aliunde utendam sumpserant supellectile; sive quod iis ex animi sui sententiâ non cedat promotio, aut amplioris alibi fulgeat lucelli spes: stivæ sacræ, cui manum admoverant, renunciant, & post terga respiciunt. Quorum alii tanquam ἀμφίβια terrâ & aquâ alternis victitant, culeo sanè digni puericidæ, qui dividunt operas, quarum alterutra totum poscit hominem: alii prorsus deficiunt ab equis, ut aiunt, --Dionysii, qui se impares regendis viris experti transferunt ad imperium puerorum. Sed & iustum videri laborat defectum, caussásque irreligiosæ religioni invenit eorum ὑπόκριον. Dii melius, quàm ut illa sit hæc Rhetorica Actio! Non est. Imò nec Contemplatio quidem: sed Factio & mera Dissimulatio: quâ se insinuant mulierculis, quibus se viros approbant, & cerdonibus, quibus cœperunt esse in precio & verendi:

verendi: deinde libidine quadam nativâ, & suâ, calumniandi, jactò hoc fundamento artis pessimæ, quam solum callent optimè; Ne cujus famæ parcant; fore enim ut, quamvis consolidetur vulnus, maneat cicatrix; *nullius sibi meriti aut virtutis conscii, ex censurâ quam sibi assumunt homines moribus improbi, studiorum rudes, literarum profani, expertes artium nisi sordidarum, audent de rerum summâ, & in quâ ipse felicitatis articulus & rectè vivendi cardo vertitur, iuventutis nimirum educatione decernere & præscribere. Iamq; in viros literatos, qui, dum publicum in privato agunt, de republicâ & literariâ merentur optimè, scholarum moderatores, clandestinæ calumniæ tragulam adornant, eorúmq; famam depeculatum eunt. Hunc tumidum nuncupant Pædantium, protervâ insolentem adolescentiâ, neque eum cuius gravitas ferociores à licentiâ*

tiâ deterreat; illum annis provectiorem & locupletiorem, quàm qui laborem hunc ferre possit, aut etiam velit: Hunc supercilio tristi severum causantur, vultu tetrico austerum esse suis terrori & odio; illum dissolutâ comitate futurum discentibus contemptui & exemplo malo: hunc insimulant eruditionis parum probatæ; illum religionis suspectæ. Deinde ubi vident graphici isti Sycophantæ se clancularijs susurris detraxisse aliquid de aliorum famâ veneno huic aliquid de suo latice admiscent: operam pollicentur suam festivi & meraco scientiæ inxta atq; sanctitatis incocti succo, artem venditant suam. Hen docentium impia, discentium misera conditio! ubi, dum fovemur custodes isti à doctrina simul & pietate alieni, Et succus pecori, & lac subducitur agnis.

Sed modus sit. Neque enim è dignitate Artis aut Eloquentiæ est, iram

iram utcunque juſtam diſtringere in pecudes inertes, animalia ſpurca, ſacerrima capita: quorum nequitiâ tamen nihil iniquius, quorum imperitiâ nihil impudentius, quorum ignorantiâ nihil arrogantius. Neque ſi falſarios iſtos duces, hareſeos ſuæ convictos, in gyrum doctrinæ ducere poſſet recta Ratio, velit tamen rude vulgus ſupra ſe ſapere & injuria ſua litare: quin malit ſibi os oblini & naſo ſuſpenſos inſtar urſorum trahi, quàm auribus duci ad ſaniarem mentem ab Herculis Ogmii catena. Decipiant ergo illi, deſipiant hi cum venia. Vos autem, ſi ſapitis, imò ut ſapiatis, Mercurialem admittite Indicem, qui vobis primùm quidem unâ Synopſi & quaſi per compendii tranſennam copias & opes Oratoriæ commonſtret, deinde Partitiones Oratorias elucidet, mox digitum ad ipſos fontes intendat. & quibus plenos ſumite hauſtus; ut, ſeu Iuriſprudentiæ

foro,

foro, seu Theologiæ choro præparamini, Suadela virtute ac viribus instinctis, relinquatis in audientium animis aculeum: Hermetis instructis caduceô pectora mulceatis, animos regatis, doceatis, servetis. Quod ut fiat, transibunt præcepta in vota: Ut benigno vobis dextróque numine adsit Deus; Suadam, Gratiámque inspiret suam; vósque, quos esse iussit Oratores, faciat.

THO. FARNABY.

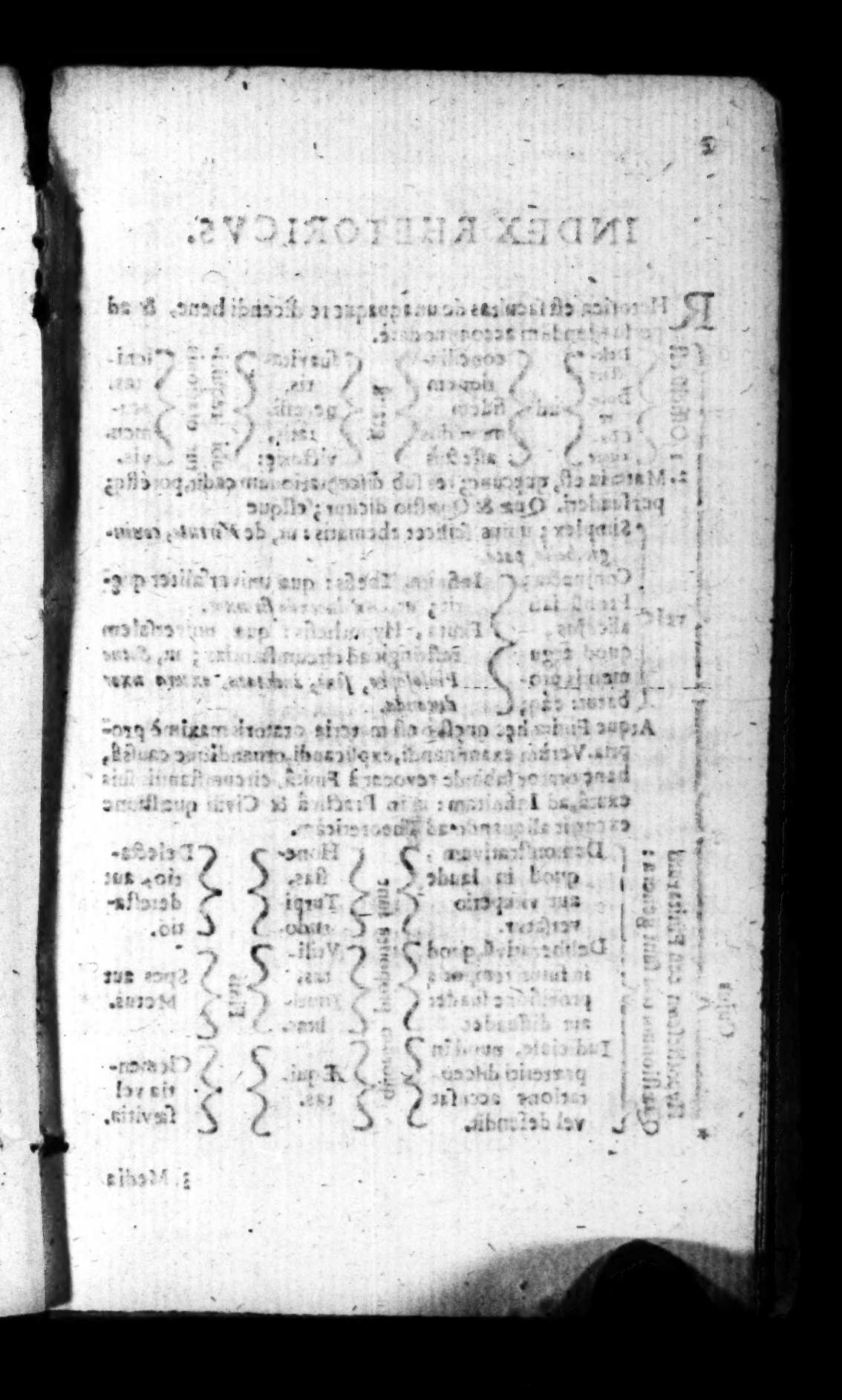

INDEX RHETORICVS.

RHetorica est facultas de unaquaque re dicendi bene, & ad persuadendum accommodatè.

1. Officiū est { Delectare / Docere / Concitare } ad { conciliationem / fidem / movēdos affectus } gratiā { suavitatis, / necessitatis, / victoriæ: } ubi requiritur orationis { lenitas. / acumen. / vis. }

2. Materia est, quęcunq; res sub disceptationem cadit, potęstq; persuaderi. Quæ & Quæstio dicitur; estque

vel { Simplex; unius scilicet thematis: ut, de *Virtute, coniugio, bello, pace.*
Conjuncta; Pronunciati alicujus, quod argumentis probatur: eáq; { Infinita, Thesis: quæ universaliter quęritur; ut, *An ducenda sit uxor.* / Finita, Hypothesis: quæ universalem restringit ad circumstantias; ut, *Sine Philosopho, seni, indotata, extera uxor ducenda.* }

Atque Finita hęc quęstio est materia oratoris maximè propria. Verùm examinandi, explicandi, ornandique causâ, hanc orator subinde revocat à Finitâ, circumstantiis suis exutâ, ad Infinitam: ut in Practicâ & Civili quæstione excurrit aliquando ad Theoreticam.

Cujus Hypothesēon seu Finitarum Quæstionum tria sunt genera:

* { Demonstrativum, quod in laude aut vituperio versatur. / Deliberativū, quod in futuri temporis provisione suadet aut dissuadet. / Iudiciale, quod in præteriti disceptatione accusat vel defendit. } quorum proposita sunt { Honestas, Turpitudo. / Vtilitas, Inutilitas. / Æquitas. } Finis { Delectatio, aut detestatio. / Spes aut Metus. / Clementia vel sævitia. }

3. Media

- 3. Media
  - à Naturâ eáque
    - Corporis, Vox sonora, distincta, suavis; latera firma; Oris totiusque corporis venustas & spectabilitas.
    - Animi,
      - Ingenium, ad excogitandum acutum & sagax, ad explicandum facile, ad studia incitatum & docile, firmum atque diuturnum ad memoriam, quæ à Naturâ & Exercitatione potiùs est quàm ab Arte.
      - Iudicium solidum & Discretio.
  - ab Arte quæ tradit præcepta
    - Inventionis, quæ excogitat argumenta ad persuadendum idonea.
    - Dispositionis, quæ res inventas discernit, aptéque per partes distribuit.
    - Elocutionis, quæ res inventas dispositásque exornat flore verborum & lumine sententiarum.
    - Pronunciationis, quæ cum vocis aptâ modulatione & corporis gestu orationem profert.
  - ab Exercitatione, quæ assiduitate Legendi, Commentandi, Scribendi, Variandi, Imitandi, & Dicendi, Naturam Artémque perficit.

Inventio

Inventio.

Inventio est excogitatio argumentorum, quę ad persuadendum sunt idonea. Argumentum est probabile inventum ad fidem faciendam.

Argumenta sunt
- Artificialia, ἔντεχνα
  - Ad Fidem, ex locis docentibus λόγους
    - Certis, unde fiunt Demõstrationes.
    - Ratiocinantibus à Caussis, efficiente, materiali, formali, & finali, ab Effectis, Subjectis, Adjunctis, Definitione, Divisione; Genere, Specie, Toto, Partibus, Comparatis, Paribus & Similibus, Oppositis, relatis, contrariis, privantibus & contradicentibus, &c. quorum disciplina petenda à Dialecticis.
    - Probabilibus, & Verisimilibus.
  - Ad Motum, ex locis Patheticisque versantur in
    - Excitandis vel sedandis affectibus; Amore, odio, irâ, contemptu, lenitate, metu, pudore, gratiâ, misericordiâ, indignatione, invidiâ, æmulatione.
    - Summi erit artificis, nosse; qui & erga quos, & quibus de caussis, hoc vel illo affectu soleant homines commoveri.
  - Ad Cõciliationem, ex Moribꝰ
    - Oratoris: in quo requiruntur, Prudentia, Probitas, Benevolentia, Modestia.
    - Nationis, aut Civitatis in qua degit. Respiciat ergo in
      - Republicâ, libertatem.
      - Democratiâ, legum disciplinam.
      - Aristocratiâ, divitias.
      - Monarchiâ, custodiam Principis.

Audi-

- Auditorum qui differunt
  - Affectibus; irâ, lenitate, misericordiâ, lætitiâ, spe, dolore, metu, odio, æmulatione, &c.
  - Habitibus; virtutibus & vitiis.
  - Ætate; juventute, senectute.
  - Fortunâ; quâ nobiles, potentes, divites, fortunati, &c.
- Ἄτεχνα Inartificialia. Quæ non parit ars Oratoris, sed aliunde ad se delata tractat: cujusmodi sunt Testimonia Divina & Humana: atque hæc, vetera ex Autoribus, aut nova, ore tenus, Iusjuranda, aliáque Instrumenta forensia, Leges, Pacta, Testes, Tabulæ, ut & Signa, Circumstantiæ, exempla, &c.
- Trium generum communes loci sunt;
  - Possibile, & Impossibile, ut doceatur potuisse, aut non potuisse fieri.
  - Magnum & Parvum; ut ostendatur Comparativè, aliud alio esse utilius, honestius, &c.

Fidem tantùm facere, præ se ferendum est: Conciliatio & Motus in Exordio quidem & Peroratione proprium habent locum, sed in perpetuâ oratione, sicut sanguis in corpore, fusa esse debent.

De

De Genere Demonstrativo.

- Personæ;
  - à Personæ locis & circumstãtiis;
    1. Admirabilibus, quæ divinitùs missa, prodigiis, auguriis seu oraculis significata præcesserunt. 2. Patriâ. 3. Genere ceu natalibus. 4. Sexu. 5. Singularium ætatis partium institutione, educatione, disciplinâ, studiis, consiliis, rebus gestis. 6. Morte & eventis post mortem, jacturâ & luctu.
  - à tribus generibus bonorum
    - Fortunæ: ut sunt, opes, honores, amici, affines, liberi.
    - Corporis: qualia sunt, forma, robur, valetudo, agilitas, corporis habitus.
    - Animi, sunt q; bona
      - Insita; indoles, ingenium, judiciũ, industria, docilitas, memoria.
      - Acquisita: virtutes
        - Moris: Iustitia, Temperantia.
        - Mentis: Prudentia, Fortitudo.

Atque in his explicandis sequendum aut ætatis atque rerum gestarum ordinem; aut virtutum distributionem & certa rerum capita: Hic Artificialis, illic Naturalis ordo dicitur.

Virtus sola per se ipsa laudabilis est, sine qua nihil rectè laudari potest: Auditu verò jucundiora sunt, quæ aliis fructuosa, sibi laboriosa, aut certè gratuita. Naturæ & Fortunæ bona tractantur, quòd in eorum usu ac moderatione virtus maximè cernitur, prout quis iis

rectè

- contrariis vituperantur

Laudantur: aut à con-
- recte vel malè usus sit: si non habuerit, sapienter caruisse: si amiserit, moderatè tulisse.

Cautio est, ne ementitas laudes adsciscamus, neque iis quæ multis competunt, aut rerum leviorum laudationibus immoremur.

Facta
- Ab Honesto, qui proprius est Demonstrativi generis locus, continétque decorum, Legitimum, i. æquum in homines, pium in Deos, Iustum & Glorioſum. ab Vtili, Difficili, & cæteris Deliberativi generis locis. quos vide suo loco.
- A Circumstantiis, Persona, Re, Causa, Tempore, Loco, Modo. unde Amplificationi præbeatur ansa; quod quis primus fecerit, aut solus, aut cum paucis, aut præcipuè, aut tempore maximè necessario, aut sæpè, &c.

Res, ut loca & animi habitus
- A causa efficiente, & Definitione; ab antiquitate, origine, honestate; à singularibus cujusque rei aut loci virturibus, situ, amœnitate, utilitate, voluptate.

Et Comparativè inter se tractantur Personæ, Facta, Res, idque vel
- Collatione similium.
- Contentione dissimilium.

Hæc oratio ad populum habita, ad animi motus, non ad fidem faciendam accommodata, expositionem factorum, non argumentationem requirit: Estque illustranda verbis insignibus, translatis, floridioribus: nec

Arist. Rh. l. 1. c. 9. Aut. ad Heren. 2. l. Cic. de Invent. 2. l. Cic. Partitiones. Quint. 3. l. 9. c. Menand. Rh. γενεθλιων διαίρεσις τῶν ἐπιδεικτικῶν. M. Capella 5. l. Theon. Aphthonius, Emporius, R. Hiperius c. 2. Soarez. l. 1. c. 42. Voss. l. 2. c. 15. Al. Or. l. 4. c. 6. Caussi. l. 10. qui & exempla adjicit, ut & Dresserus & Vossius.

non luculentis per διατύπωσιν expressionibus, digressionibus, amplificationibus.

Amplificantur Res & Facta. 1. Ascendendo ab Hypothesi ad Thesin: vel Contrà. 2 Individuorum exemplis illustrando, quod generatim dictum est. 3. Circumloquendo, per definitiones, aut descriptiones, eásque conglobando. 4. Vsurpando species aut partes pro toto. 5. Adjiciendo caussas, effecta & accidentia. 6. Comparando à simili aut dissimili, pari aut impari. 7. Ab oppositarum & inter se pugnantium rerum conflictione. 8. A testimoniis stipatis condensatísque. Vide Amplificationem infrà in Confirmatione.

* *De genere Deliberativo.*

* Arist. Rh. l. 1. c. 4. Author ad Heren. 2. l. Cic. de Invent. 2. l. de Oratore 2. l. Quint. l. 3. c. 10. Emporius. Rh. M. Capell. 5. l. Soarez. l. 1. c. 10. Dress. l. 1. p. 216. Hier. c. 3. p. 333. Voss. 1. l. 5. c. Alst. Or. l. 4. c. 6. Caussin. l. 12. c. 1.

Deliberantur, id est, suadentur aut dissuadentur res quælibet contingentes, & positæ in nostra potestate: Publicæ verò, Pecuniæ ceu vectigalia, Pax & Bellum, regionum Præsidia, Quæ exportantur aut importantur, Leges, in deliberationem veniebant.

Honestum: de quo in Genere Demonstrativo.

Vtile: ex laude natum sempérque cum dignitate conjunctum, consistit in conservatione præsentium, & comparatione sequentium commodorum: atq;

in

Loci sunt

in eorum quæ his contraria sunt, evitatione. Atque hic locus Deliberativi proprius est.

Necessarium; quod aliter fieri non potest.

Iucundum: quod delectationem voluptatémque animi aut corporis, aut utriusque adfert.

Eventus: cujus profectio & consideratio tractatur Dilemmate.

Facile: quod comprehenditur sub Possibili, generali omnium caussarum Loco.

Dialectici: à proprio, adjuncto, ab effectis, ab antecedentibus, connexis, consequentibus. Comparatione à Majori, minori, contrario; à testimonio. Maximè autem hîc dominantur, quasi familiam ducunt, atque utranque faciunt paginam Exempla, si apposita sint, neque ex iis solis constet oratio.

* De Genere Iudiciali.

* Aut. ad Heren. 2. I. Cic. de Invent. 2. 1. de Oratore. Quintil. l. 3. c. 11. Capella l. 5. Gros. l. 4. c. 1. Kecker. l. 1. Sp. Rh. c. 9. Vossius l. 1. c. 6. Causs. in. 12. l. 13. c.

Accusator reum arguat facti quod in controversia positum est.

Depellat defensor opponátq; aut
- 1. Non esse factum.
- 2. Si factũ fateatur, non eam vim, non id nomen habere, non id esse quod criminetur.
- 3. Iure id esse factum.

Ex accusatoris autem intentione & defensoris depulsione nascitur Status
- 1. *Coniecturalis.*
- 2. *Finitivus.*
- 3. *Qualitatis seu Iuridicialis.*

Reperto Statu, subijciat Reus Rationem, quam depellendi causâ adfert.

Accusator contrà adferat firmamentum, quo Rationem illam infirmet.

Ex Rationis autem & firmamenti conflictione Iudicatio constituitur in Finitivo & Qualitatis statu.

* 1. Sta-

* 1. Status *Conjecturalis*, in quo quæstio est, *An res facta sit nec ne.*

Arguat accusator à:
- Causâ:
  - Impulsivâ: irâ, odio, avaritiâ, invidiâ, inimicitiis, aliisq; affectionibus. Atque hic persona cum suis circumstantiis diligenter excutiatur.
  - Ratiocinante à:
    - Spe bonorum, præmii, voluptatis, honoris, &c. Cui bono fuisset.
    - Evitatione malorum, incommodi, infamiæ, &c.
- Facultate; in occasionibus, spe perficiendi, celandi, impunitatis; circumstantiis rei, loco, tempore, nec non circumstantiis personæ, de quibus suprà in Demonstrativo genere.
- Signis; quæ sunt dicta aut facta antecedentia, consequentia, vel cum ipsa re cohærentia: quæ nocentes comitari ferè solent, quasi indicia & impressa facti vestigia. Fuga, trepidatio, verba tertiata, vultus dejectus.

Defensor:
- Infirmet Causas & Facultates.
- Diluat & refellat Signa & consequentia Absolutione vel Inversione.

* Cyrus περὶ διαφορᾶς στάσεως. Hermogenes περὶ τῶν στάσεων. Aut. ad Heren. Quint. 3. l. c. 6. M. Capell. 5. l. Fortunatianus l. 1. Sulpic. Vict. Alcuinus. Cassiodorus. Soarez. l. 2. 11. c. Alst. Or. 4. l. 7. c. Voss. l. 1. c. 6. Caussin. l. 2. c. 30. Valladerus l. 7. disp. 2.

2. Status *Finitivus*, in quo quæstio est de nomine rei, & quid sit.

Definiat uterque, quàm maximè poteſt, ad communem ſenſum ac vim verbi: deinde adductis ſimilibus exempliſque aliorum qui ita locuti ſunt, ſuam definitionem, ſententiámque confirmet, & contrariam infirmet.

Accuſatori locus eſt: Minimè concedendum, ut is, qui de re confitetur, verbi ſe interpretatione tueatur.

Defenſor æquitate nitatur: & ea cùm ſecum faciat, non re ſed verbi depravatione ſe urgeri queratur. Quo in genere utetur Similibus, Contrariis, Conſequentibus.

3. Status. *Qualitatis* ſeu *Iuridicialis*, eſt vel { Rationalis, de jure facti. (b) / Legalis, de ſententia legis aut ſcripti. (c)

(b) Defendat Reus { Abſolutè: cùm ſimpliciter, quod factum eſt, rectè factum eſſe defendimus: jure ſcilicet Naturæ, legis, conſuetudinis, judicati, æqui, pacti.

Aſſumptivè { Comparatione: cum alterutrum neceſſe fuerit fieri: hoc ſatiùs.
Relatione: cùm culpa transfertur in ipſum qui malum accepit.
Remotione: cùm culpa rejicitur in rem aliam, legem vel perſonam.
Conceſſione: cùm non defendit factum, ſed ignoſci ſibi poſtulat { Purgatione: qua excuſat factum eſſe non voluntate, ſed Neceſſitate, Fortunâ, vel Imprudentiâ. / Deprecatione: à meritis & ſpe futurâ.

(c) Legitimi

(c) Legitimi species sunt

- Leges contrariæ: cùm lex eadem secum, vel duæ leges inter se videntur pugnare.
- Scriptum & sententia: cùm scriptoris voluntas à scripto videtur dissidere.
- Ratiocinatio: cùm quod nulla propriâ lege cautum est, ex aliis conjicitur.
- Ambiguum: cùm scriptum plures accipit sententias, dubij accentus, aut vocis divisæ junctæve ratione.
- Translatio: cùm reus accusatorem, judicem, tempus, locum mutandos dicit.

Atque hactenus quidem de tribus generibus universè & in genere: habent tamen sibi subjectas alias species, quæ particularem considerationem & disciplinam desiderant.

Panegyrica vetus. In qua laudatur qui ludo præest. 2. Gens vel vrbs. 3. Certamina & ludi cum ortu eorum, comparatione cum aliis, loci & temporis ratione. 4. Pręmia. 5. Princeps certaminum pręses. 6. Voto deniq; clauditur.

Panegyrica nova, exorsa ab occasione quæ nos ad dicendum movit, progreditur ad Principis laudationem ex locis Demonstr. ad publicæ felicitatis prędicationem, clauditur voto & exhortatione ad lętitiam, obsequium & concordiam.

Vide Dionys. Halicarnessensis τέχνην περὶ τῶν πανεγυρικῶν. Menandri Rhetoris γενεθλίων διαίρεσιν τῶν ἐπιδεικτικῶν. I. Cæs. Scalig. 3. l. poet. 100. c. N. Causs. in 10. l. 9. c. & I. Ger. Vossium l. 2. Institution. Or. c. 13. & l. 2. Partitionum. c. 17. Vernul. c. 5. l. 2.

Nuptialem, ut & Epithalamium auſpicamur à Diis Genialibus, naturæ & legum inſtituto, conjugii mox enumerantur commoda, privata, publica: laudatio ſequitur ſponſi, & ſponſæ: conſpiciuntur vota utriuſque nomine, ut feliciter cedant nuptiæ mutuo amore conſtantique junctis, ut videant liberos, nepotes, & qui naſcentur ab illis. ſuper quibus etiam omen, præſagium & votum.

In Natalitiâ, ſive quis ſit prole recèns auctus, ſive provectus ætate, mactetur oratione anniverſariâ, reſpicitur tempus nativitatis, annus, menſis, dies, hora: locus; virtus parentum; familia. Subſequitur ſpes, gratulatio, precatio & votum.

Funebris orditur à querimoniâ, exclamatione, aut interrogatione, ratio deinde perſonæ ad quam dolor pervenit, habetur, laus defuncti ex locis Demonſt. generis, mortis genus; deſiderium, cujus teſtes dolor & luctus. his ſubjicitur conſolatio.

Gratiarum actio beneficium acceptum læta agnoſcit, amplitudinem & commoditatem ejus prædicat atque amplificat: ſpondet vicem referendi parem gratiam: aut id ſi minùs ſuppetat, animi grati memoriſque officium: adeóque ad vota confugit.

Propemptica, Apopemptica, Hodœporica, Monitoria, Suaſoria, Adhortatoria,

toria, Consolatoria, Consultatoria, Peritoria, &c carmine frequentiùs & epistolis quàm Orationibus celebrantur. Eorum itaque præcepta cum exemplis expressis aut citatis videbit qui volet, apud Menandrum Rhet. Dionysium Halicarnass. Erasmum, libello utilissimo de conscribendis Epistolis: Iulium Cæs. Scaligerum. 3. l. Poëtices c. 103. & 104. I. Lipsium. de re Epistolica. Bar. Keckerman. l. 1. Rhet. Special. c. 14, &c. I. Ger. Vossium l. 2. Institut. Orat. c. 13. & Partition. l. 2. c. 19.

2 *Dispositio.*

2 Arist. Rh. 3. l. 13. c. Hermogenes περὶ διαίρεσεως πεμ. α. Cic. de Inventione l. 1. & ad eum Marius Victorinus. Cic. de Oratore. l. 2. Partitiones Cic. Quintilian. l. 7. Fortunatianus. l. 2. Sulp. Victor. p. 247 Martianus Capella 5. l. p. 179. ex ed. H. Grotii. Soarez 2. l. 1. c. Dresserus. l. 1. p. 52 Hiperius. 4. 405. Keckerman. Syst. Rhet. l. 1. c. 9. Caussinus. 6. l. Vossius. 3. l. 1. c. Vallad. l 4. disp. 1.

Invenire præclarè, enunciare magnificè, interdum etiam barbari solent: disponere aptè, commodè, variè, nisi eruditis negatum est. Pulsatis itaque omnibus omnium locorum, tam qui circumstantiarum & caussarum singularum proprii sunt, quàm dialecticorum & communium, foribus, lustratáque omni materiæ sylvâ; ubi supellectilem congesseris variam, eámque vel memoriæ firmiter impressam, vel unâ chartæ facie, quasi synopsi delineatam tibi subjeceris; acre adhibendum est judicium, consilium solidum, & electio accurata. Rejiciantur omninò quæ levia sunt, utpote vitiosa, apertè falsa, contraria, communia, futilia. In iis etiam quę adhibenda videntur, vel ad probandum

vel ad movendum, delectus est habendus, proprius cuique locus assignandus: ut firmissima quęque sint prima ad conciliationem, ubi auditor maximè attendit expectátque: æquè valida reserventur in exitum ad victoriam; quia quæ postremò dicuntur, maximè inhærent: mediocria in medium agmen conjiciantur, specie & numero pugnatura. Discernendum itidem, ut quod boni habet causa, id exornes, ibi tabernaculum constituas; ibi commoreris: si quid habet causa vitij, id vel dissimules; vel si quid causæ fauces premat, totum illud bono tuo exaggerando obruere labores; caveásque ne tanquam prævaricator in hostium castris verseris, neque veluti desertor terga vertas, sed vel locum strenuè tuearis, vel cum specie quadam & pompâ dicendi recedas, teq; eò conferas, quò vel argumentanti, vel concilianti, vel permoventi patet confugium.

De dispondis argumentis Julius Severianus.

(a) De judicio & consilio Quintil. 6.l.6.c. Fortunatianus. 3.l.p.69. Sulp. Victor. p.246. Alst. Orator. l.1.c.15. Vallader. 4.l.dis.4.

(b) Disponat autem Orator rem suam vel ex

- Arte; quæ, præscribente ipsâ Naturâ, docet præfari, exponere, nostra probare, contraria refutare, concludere.
- Iudicio, quod, dictante Prudentiâ, Artis superstitionem & Partes, prout postulant circumstantiæ, transponit vel etiam omittit.

Orationis

Orationis partes traduntur c sex: Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, Peroratio.

c Sunt qui statuunt quinque partes, sunt qui quatuor, & in Contentione includunt propositionem, confirmationem, & confutationem.

Exordium.

Causâ diligenter perspectâ, locisque inventis, considerandum ultimo loco quod in primo ponendum est, quo sit utendum Exordio. Nimirum, ut non sit alienum, non grande & inflatum, non vulgare aut affectatum, neque vulgi sentinam, neque tamen artificii oleat myrothecia: verùm ut ex re nata & ipsis causæ visceribus sumptum, sit accuratum, acutum, instructum sententiis, floridum verbis, causæ proprium, verecundum, conciliationi natum, circumstantiis accommodatum, sequentibus connexum. Vestibula honesta sint, ad itúsque illustres.

Cic. 2. de Orat. præcipit, post omnia de Exordio cogitandum. contra Fab. 3. l. 12. c. & Vall. l. 4. dis. 3. q. 3. περὶ παντὸς προοιμίου, καὶ ἐκ πόσων μερῶν συνέστηκε, ἐκ προτάσεως, κατασκευῆς, ἀποδόσεως, βάσεως, &c. Hermogen. περὶ εὑρέσεων τομ. α.

De ratione conficiendi Exordii & cæt. partium Orationis in omni genere, vide Valladerum. l. 8.

Estque
- Principium; quo in causâ Honestâ statim & apertè Benevolentia, Attentio & Docilitas parantur.
- Insinuatio; qua in causa Turpi, Dubiâ, Humili vel Obscurâ, turpitudinis partem dilüimus professique nos dicturos de rebus magnis, necessariis, novis, utilibus, jucundis præparamus Auditores, reddimúsque benevolos, attentos, dociles.

Ducitúrque in genere
- Iudiciali, à Perſonâ Oratoris, Rei, Iudicum, Auditorum, Adverſarii, à Prolepſi, cùm ea quæ obſtare poſſunt orationi, prȩoccupantur, amoventur, & ſolvuntur, vel etiam ab ipſâ Re.
- Deliberativo, à Criminatione, Depulſione, Amplificatione, Diminutione, vel ornatu.
- Demonſtrativo, à Laude, Vituperatione, ſpeciosâ aliquâ hiſtoriâ, naturali obſervatione, Fabulâ, Similitudine, Contrario, Apophthegmate, Sententiâ, Exemplo, Alluſione, vel generali pronunciato; unde ad propoſitam Quæſtionem commodè tranſeatur.

Narratio.

Narrationis virtutes, vitia, typos expreſſos atque exempla: vide apud Cauſſinum. lib. 6 Eloq. Humanæ.

Narratio eſt rerum geſtarum utilis ad perſuadendum id quod intenderis commemoratio; ſedes & fundamentum fidei, atque argumentorum ſeminarium.

In Deliberativo, ubi de futuris conſultatur, ſupervacua eſt Narratio, niſi quæ

quæ extrinsecus incidat: ut & in Demonstrativo, quæ continua quasi Narratio est. In Iudiciali etiam omittitur, sicubi parum pro nobis faciat, aut antè innotescat.

Sítque
- Perspicua; verbis propriis & usitatis, ordine temporum prout res gestæ sunt servato, non interrupta.
- Verisimilis; circumstantiis naturæ legi & moribus consentanea, ad rumorem & opinionem accommodata.
- Suavis; quæ contineat nova, inexpectata, magna, gravia, exitus jucundos.
- Brevis; re non altiùs petitâ, non extra causam: ita tamen ut nihil desit.

* Narratione expositâ licebit excurrere in lætum aliquem & plausibilem locum, quæstioni prævium, aut rei amplificandæ animísque excitandis idoneum, sed cautè & modestè, ne materiæ modum excedamus, aut tædio auditores satiemus.

* Δεῖναι δὲ καὶ ἐκφύλοι αἱ παραβάσεις, &c. Longinus c. περὶ φαντασίας. De Egressione Fabius 4.l.3.c. & Vallader.l.4. disp. 3. quæst.13. & eundem de Transitionum varietate. lib.4. disp. 2. quæst.10.

Propo-

Propositio

est vel
- Simplex; qua status & summa totius causæ breviter comprehenditur.
- Sejunctio; quę tantùm in genere Iudiciali adhibetur; per quam statuimus quid nobis cum adversario conveniat, & quid in controversiâ relinquatur.
- Partitio; qua in omnibus causarum generibus uti licebit: qua enumeramus quot & quibus de rebus simus dicturi, atque is ut plurimùm in dicendo servabitur ordo, qui hîc exponitur.

Partitio commendatur brevitate, absolutione & paucitate partium; trium scilicet, aut, summùm, quatuor.

Confirmatio.

Etsi fidem tantùm facere præ se ferendum sit oratori: Quoniam tamen duæ sunt animi auditoris partes in quibus tractandis versatur flexanima & ψυχαγωγὸς Πείθω, *Intellectus*, qui, quasi animæ oculus, reficiendus est colore, illustrandus est lumine rationis & veri, quod proprium est Intellectus pabulum; & *Voluntas*, quæ, Tactus more, mollium

rerum

rerum aut durarum oblatione flectitur trahiturque: usu venit ut causâ quandoque cadat orator nihilque consequatur, si Voluntas, quæ libera est, neque statim obtorto collo in jus rapitur, cervice quasi obfirmatâ non obsequatur. Quocirca caducéus iste geminis armandus est anguibus, qui inter vestes lapsi & levia pectora, volvantur attactu nullo, fallant sensus, se in mentis intima præcordia insinuent, & quem volent affectum ossibus ac medullis implicent. Neq; enim oratori satis erit Dialecticis lacertis, utcunque validis, mittere ferro præfixas hastas; nisi & eas artificii nitore exornet, Motus amento instruat. Arida illa argumentorum ossa, corpus firmamentorum exangue, horridū quasi nudarum rationum sceleton, ne tædio sint & terrori, Argumentationum carne investiat Orator, Motuum nervis firmet, Delectationum musculis solidet, Artis succo & sanguine distendat. Confirmandi itaque sibi comparet cùm Materiam tum formam. Materia, sunt e Argumenta, h. e. probabilia inventa ad faciendam fidem. quæ non secus atque metalla è fodinis, aut pharmaca ex Apothecis suis singula, petuntur è Locis

e Quid Argumentum differat ab Argumentatione? & de speciebus Argumentationis, vide Iul. Scalig. l. 3. poetices. c. 70.

De Inventione argument. & Locis, Cic. de Inventione l. 1. & 2. Atque ad eum Marius Victorinus 2. de Orat. Topica ad Trebatium. Aut. ad Heren. 1. & 2. Quintil. 5. l. 10. c. & 13. Mart. Capell. 5. l. p. 154. Soarez. l. 1. c. 12. &c. Dresserus. l. 1. p. 46. Hiper. c. 2. Voss. Instit. l. 1. c. 2. Caussinus. l. 4. c. 2. Vallad. 3. l. disp. 4.

In-

Insitis & Assumptis, Artificiosis & artis expertibus, Dialecticis, & Rhetoricis certis, probabilibus atque verisimilibus, [f] Circumstantiis, de quibus suprà in præceptis Inventionis & generum singulorum dictum. Neque solùm ex armamentariis Dialecticorum promat argumenta quæ Doceant; sed & ex Ethicorum fontibus atque Rhetorum hauriat quæ Concilient, quæ Moveant. Ne sit hospes in Humanitate neque peregrinus domi, sed norit omnino [g] Mores, qui dicentem deceant, qui Reip. in qua degit, iis apud quos dicit insideant vel à Naturâ insiti, vel ab ætate aut fortunis quasi acquisiti. Norit g Affectuum maria, quibus quæque ventis concitentur, sedentur: discernat, qui Affectus, in quantum, in quibus, & erga quos sint movendi; quibus de causis, & qua ratione incitentur animi facultates, Concupiscens & Irascens ad appetendum ea quæ videntur bona, ad aversandum ea quæ apparent noxia, quomodo disponatur ad ea vel præsentia vel absentia, Amore, Gaudio, Odio, Dolore, Spe, Irâ, Metu; dominari sciat in Affectuum regno, atque *Fœdere certo & premere & laxas dare habenas*, ut ait poeta: hoc est, in lætitiâ dilatare corda audientium, in mœrore contrahere.

* Argumentationis ergo, quæ tractandi argumenti est forma, varia sunt genera. perfectissima tamen atque usitatissima

[f] Hermogenes, περὶ εὑρέσεων τεμ. γ. c. περὶ ἐπιχειρημάτων. Theon. περὶ διαγήματος. Vall. l. 3. disp. 3. qu. 3. & Rhetores omnes.

[g] De morib. ἤθεσι, Affectibus παθέσι lenibus, & gravibus, & de iis movendis, Arist. 2. l. Rhet. totus. Hermogen. μεθ. δεινότ. Aplini τέχνη ῥητ. Aut. ad Herenn. 2. & 3. l. Cic. de Orat. l. 2. Quintil. 6. l. 3. c. & 12. l. 2. c. Mart. Capel. 5. l. 162. p. Keck. sp. Rh. l. 1. c. 9. &c. Rh. Eccles. l. 1. c. 3. Iul. Severianus. Dresser. l. 1. p. 109. Hiperæ. 10 p. 422. Voss. Inst. l. 2. totus. Caus. El. l. 8. Vall. l. 3. disp. 4.

* Iul. Scal. 3. Poet. c. 70.

tatissima ex iis sunt, Epichirema sive Syllogismus Rhetoricus, Enthymema, Inductio, & Exemplum. atque hæc quidem versantur circa Fidem, docent probantque: circa Affectus verò commovendos, illa quæ Amplificatio dicitur.

h Epichirema sive Syllogismus Rhetoricus constat ex 1. Propositione Majori, cui subjicitur ipsius 2. Ratio, unâ pluribúsve instantiis probata; Deinde 3. Propositione Minori seu Assumptione, quæ & 4. Rationem suam habet adjunctam; 5. Complexione denique seu Conclusione.; ut: 1. *Meliùs accurantur, quæ consilio geruntur, quàm quæ sine consilio administrantur.* 2. *Domus ea, quæ ratione regitur, omnibus rebus est instructior, quàm quæ temerè & nullo consilio administratur. Rursum, Navis optimè cursum conficit, quæ scientissimo gubernatore ore utitur: eadem est Exercitus & cæterorum ratio.* 3. *Nihil autem omnium rerum meliùs quàm mundus administratur.* 4. *Nam & signorum ortus obitusq; definitum quendam servant ordinem: & diurnæ nocturnæq; vicissitudines immutatæ perstant.* 5. *Consilio igitur regitur mundus.*

h Hermogenes, περὶ ὑρέσεων, τομ. γ. περὶ ἐπιχειρημάτων καὶ τάξεως ἀυτῆς & Minucianus. l. περὶ ἐπιχειρημάτων. Autor ad Heren. l. 2. Quint. 5. l. 14. c. Soarez. 2. l. 17. c. Dresserus. l. 1. Hiperius. c. 8. Valerii. tab. Rh. p. 21. Sandersoni dialect. 3. c. 7. Eras. De conscrib. epist. Vos. Inst. lib. 3. c. 5. Cauffin. El. 6. l. 25. c. Vall. 4. l. 5. dis. 3. q.

i Varietatis gratiâ, ne cognoscat artem qui audit adeóque defatigetur similitudinis satietate; invertantur subinde argumentationum partes. quandoque etiam vel alterius Propositionis Ratio,

i Valladerus. 4. lib. disp. 2. qu. 9. & 12.

Ratio, vel ipsarum Præmissarum altera tanquam pro manifestâ ac concessâ omittatur. Adjiciatur aliquando Exornatio aut Amplificatio; Interrogatoriè proponatur pars una aut altera; argumentorum puncta occulantur. Artis est celare artem.

k Arist. Rhet. l. 2. c. 23, 24, 25, 26. Hermogenes. περὶ εὑρέσεων τομ. γ. Apsini. τέχνη ῥητορικὴ. Soarez. 2. cap. 19. Caussin. l. 6. c. 28. Vos. l. 3. c. 5. Vall. l. 4. disp. 2. qu. 5.

k Enthymema est imperfectus Syllogismus; in quo nimirum Major Minórve desideratur: *Pius fuit, fortis, sapiens. Deum quippe coluit, hostes contudit, fortunam utranque moderatè tulit, imò superavit.* Optimum est illud Enthymema, quod ex contrariis conflatur, quódq;, ut acutius sit, per Interrogationem nõ rarò effertur; ut, *Quem alienum fidum invenies, si tuis hostis fueris?*

l Quint. 5. lib. 11. c. Soarez. 2. lib. 20. c. Vos. l. 3. c. 5. Caus. 4. l. 56. c. Vall. 4. l. 2. 7. quæst.

l Inductio est illatio ex enumeratione præcipuarum partium, vel collatione illustrium aliquot individuorum; ita ut ex multis singularibus probetur universale; ut: *Plebs Romana optimè de Milone sentit, Equester ordo optimè sentit, Senatus optimè sentit. Totus ergo populus Romanus optimè de Milone sentit.* Clarior tamen est illa Inductio Socratica, quæ per Interrogationem vel Subjectionem adversarium premit; ut: *Quodnam pomum est generosissimum? Nonne quod optimum? Et quis equus generosissimus? nonne qui velocissimus? Quis autem ager? certè qui fertilissimus. Ita & hominum, non qui natalium splendore, sed qui virtutis gloriâ præstant, habendi*

bendi sunt generosissimi.

[m] Exemplum est Inductio imperfecta, seu probatio & mensura à simili quod utrique convenire arguitur. quando scilicet ex uno singulari aliud singulare probatur; ut, *Iure occisus est Saturninus res novas moliens, sicut Gracchi.*

[m] Arist. Rh. l. 2. c. 21 & περὶ γνώμων. c. 22. Apsini τέχνη ῥητορικὴ. Quint. 5. l. c. 11. Eras. cop. rer. Soarez. 2. l. c. 21 Caussin. lib. 4. c. 55.

In Iudiciali genere præcipuum instrumentum est Enthymema; in Demonstrativo dominatur Amplificatio; in Deliberativo familiam ducunt & utrámque paginam faciunt Exempla.

Cautio est, ne tota oratio sit conflata ex condensatis Exemplis, aut testimoniis. Neque ipsa argumenta conferto agmine stipentur. Magísque ex usu & re nostrâ fuerit, dum affectus movemus, sententiis quàm argumentis uti. Segniùs enim moventur Affectus in castris cordis ad volendum: quandiu in arce capitis Intellectus occupatur in excutiendo Vero.

Ampli-

m Περὶ αὐξήσεως καὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς. Longinus περὶ ὕψους. Hermogen. περὶ μεθόδου δεινότητος. Cic. de Orat. comprehendit Amplificationem sub Elocutione. Quint. 8. l. c. 4. Soarez. l. 1. a. c. 34. ad 41. Strebæus l. 2. c. 21. Caulerius l. 3. c. 2. Chytræus addit Hypothesin reductam ad Thesin. Sturm. de rat. El. c. 30. & 35. Kec. Syst. Rh. l. 1. c. 7. Voss. Inst. 3. l. c. 5. Caus. l. 5. totus. ubi octo modi ponuntur: quos etiam habuit Eras. lib. de copiâ rerum.

m **Amplificatio est gravior *quædam affirmatio, ad ciendos affectus potens.***

Amplificatur
- Rebus
  - Verbis, illustribus, superlatis, asyndetis, iteratis, relatis, ad superiora gradatim ascendentibus, synonymis.
    - Incremento: gradibus ad summum, ac etiam suprà insurgendo; ut: *Facinus est vincire civem Romanum, scelus verberare, prope parricidium necare: quid dicam in crucem tollere?*
    - Comparatione: à minoribus ad majora argumentando; ut: *An verò vir amplissimus P. Scipio Pontifex Max. Tib. Gracchum mediocriter labefactantem statum Reipub. privatus interfecit: Catilinam orbem terrarum cæde atque incendio vastare cupientem, nos consules perferemus?*
    - Ratiocinatione: ex iis quæ dicta sunt, quidpiam reipsâ majus innuendo; ut: *Tu istis faucibus, istis lateribus, istâ gladiatoriâ toti*

us corporis firmitate, tantum vini exhauseras, ut tibi opus esset vomere, &c.

Congerie: aliis atque aliis modis eandem rem efferendo; ut: *Quid enim tu-us ille, Tubero, districtus in acie Pharsalicâ gladius agebat? cujus latus mucro ille petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?*

Extenuatur à præceptis contrariis.

Vide & quæ supra in calce generis Demonstrativi super hac ipsâ re dicta sunt.

Confutatio.

Confutatio, est dissolutio argumen-orum quæ objecta sunt, vel obijci pos-unt. iis quæ causæ nostræ fauces pre-mere videntur, ad primam impressio-nem, occurrens, vel etiam arte delu-dens, aut cuniculis rem agens.

Huic ferè cum confirmatione com-munia sunt natura, utilitas, & tracta-io.

Argu-

Argumenta adversarii refutantur,
- si, ex iis quæ sumpta sint, non concedatur unum aliquod aut plura.
- si ostendimus falsa esse pro veris assumpta.
- si ex his concessis id consequi negetur.
- si contra firmam argumentationem, alia æquè firma aut firmior adducatur.
- si, quibus seriò respondere haud in promptu est, elevemus [a] joco, atque ipsos contemptu aut increpatione delusos falsè facetéque deridcamus.

[a] De facetiis, ridiculis, lepórum aspergine, & quasi jocandi arte, Arist. Rh. 3. l. c. 10. 11. & 18. Cic. 2. de Orat. Quint. 6. l. 4. c. Castilionis Aulicus 2. l. Voss. Inst. 3. l. 5. c. Vallad. 3. l. disp. 4. qu. 5. & dis. 5. qu. 4.

Accedendo ad singula argumenta, & primum validiora discutiendo, universa infringentur meliùs.

Confutatio præmittitur confirmationi, quando arx causæ requirit, ut via muniatur ad veram sententiam.

Per

Peroratio.

Enumeratio, quæ potissima argumenta rerúmque capita recenset, idque vel simpliciter: vel per Interrogationem, Ironiam aut Collationem. Atque hac in Iudiciali uti licet; in Demonstrativo & Deliberativo rarissimè.

Estque vel Affectuum concitatio, ad quam valent in

- Demonstrativo; quæ in laudatione, expectationem, amorem, admirationem, voluptatem, æmulationem, moveant: in vituperatione, odium, invidiam, contemptum.
- Deliberativo; bonorum ac malorum enumerationes & exempla.
- Iudiciali; accusatori, quæ ad indignationem; defensori, quæ ad misericordiam.

In

In affectibus movendis adhibenda sunt quæ magna habentur { Natura. / Vsu { Charitate. / Honestate. / Vtilitate.

Atque hîc omnes eloquentiæ fontes sunt aperiendi.

Huc facit Amplificatio, de qua supra in genere Demonstrativo & Confirmatione.

Sit Peroratio brevis, acris, & aculeata: ne tædium pariat aut indignationem.

ELOCVTIO.

[1] Elocutio consistit in Elegantia, [2] Compositione, & [3] *Dignitate.*

1. Elegantiæ munus est, ut *dicatur* Purè & Perspicuè.

Purè, verbis, sive illa simplicia sint sive conjuncta, puris lectísque, urbis alumnis, aut civitate certè donatis; non obso-

obsoletis, intermortuis & conclamatis; non obscœnis, peregrinis aut barbaris, antiquata verò & multis annis desita tanquam scopulos declinet: nec Grammaticè tantùm; servatâ casuum, temporum, generum & numeri structurâ, o adhibito spiritus & accentus justi temperamento: sed p Latinè, quoad phrasim & locutionem; ex autoritate & more probatissimorum autorum, atque eorum præcipuè qui in virili Romanæ eloquentiæ ætate floruerunt, Ciceronis imprimis, deinde qui eum proximè accedunt, Cæsaris, Livii, Velleii, Curtii, Fabii, mox etiam Terentii, Plauti, Salustii, Agellii, Taciti.

Plane & q *perspicuè*, verbis usitatis ac propriè significantibus citra verbi aut sermonis ambiguitatem, quammaximè oratoriis, non nimis longâ verborum serie continuatis, nec tamen concisè nimis: non duriùs translatis, non discerptis sententiis, non præposteris temporibus; non confusis personis, non perturbato ordine,

r Compositio respicit *Junctionis Ordinem, Periodum* & *Numerum*.

o Arist. Rhet. 3. li. Dem. Phalereus περὶ ἑρμηνείας. Cic. de Orat. 3. l. & Partition. Quintil. 8. li. Mart. Capella 5. l. 165. p. Fortunatianus l. 3. Soarez. l. 3. c. 1. Sturm. de rat. Elocutionis. Keck. Rh. Syst. l. 2. c. 1. Alst. Or. l. 4 c. 16. Cauſſin. 7. li. Voſſ. 4. l. 1. c. Vall. l. 5. Strebæus l. 1. de delectu & collocatione verborum. Vincent. ſpecul. Doct. l. 4. c. 108

p Cic. de Orat. 3. l. Dreſſ. l. 2. Hiper. 13 c. p. 430. Alst. Orat. 4. l. 7. c. Cauſſ. 7. l. 2. c. Voſſ. l. 4. c. 1. Val. l. 5. d. 1. qu. 3.

q Quint. lib. 8. 2. & Alst. Orator. l. 4. c. 8. Voſſ. 4. l. 2. Vallad. l. 5. diſp. 1. quæſt. 4.

r Dionyſ. Halicarnaſſ. & Dem. Phal. Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων. Author. ad Heren. 4. l. Cic. de Orat. 3. lib. Fabius 9. l. 4. c. Ac neſcio negligentia in hoc, an ſollicitudo ſit pejor. Ruffinus verſu. Sturm. lib. 3. Elocution. Rhet. cap. 4. Iul. Scal. 4. lib. poetic. 2. cap. Soarez. 3. lib. c. 31. & 33. Strebæus 2. lib. de Elect. & collocatione verborum. c. 3, 4. & 5. Voſſ. lib. 5. c. 2. Cauſſ. 7. lib. 5. diſp. 2. qu. 13. & 15.

rum. *Junctura* ex molli elementorum, syllabarum & vocum coagmentatione reddit orationem cohærentem, lenem, æquabiliter fluentem, suavem, plenam, sonoram. Cavet scilicet, ne in verborum commissione hiulca sit oratio propter collisionem vocalium; ut, *Rem anxiè quærere; atque adeptâ egere, avari animi est*: Ne sit horrida & aspera propter concursum diversi instrumenti consonantium; ut, *Consulum dignitas gravem tumultum civium repressit*; sed ut priorem à vocali terminatam insequens dictio à consonanti inchoans excipiat, aut contrà à consonanti clausam aperiat dictio incipiens à vocali vel consonanti ejusdem organi, labiorum scilicet, dentium, aut palati. Mollitiem quippe fluorémque præstat concatenata vocalium & consonantium alternatim in claudendis aperiendísque vocibus mistura; ut, *E cujus ore melle dulcior effluebat oratio.*

Nec ultima præcedentis dictionis syllaba sit eadem cum primâ sequentis; ut, *Æquora tuta tacent. spumoma-ris risit.* Quamvis hæc compositio quibusdam è veteribus placuisse in tantum videatur, ut etiam in deliciis fuerit atque obtinuerit inter Schemata locum, & nomen, Parechesis nuncupata. Vocabula denique mediocria præferuntur longis continuatis, aut monosyllabis condensatis.

[f] *Ordo* cavet 1. ne decrescat oratio in amplificando, sed insurgat: *Non enim furem, sed direptorem; non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ; non sacrilegum, sed, &c.* in extenuando, contrà submittatur. 2. Vt præcedant minùs necessaria, quæ item naturâ vel dignitate priora & præstantiora sunt: *Dies nocti, vir fœminæ, oriens occidenti.* 3. Vt claudatur sensus verbo, quod tanquam sententiæ clavis expectatur, nisi lex numeri vetet. 4. Vt Genitivus plerunque præcedat Nomen unde regitur, & eleganter interjiciatur Genitivus aut aliud aliquid inter Substantivum & Adjectivum: *Cujus vita turpitudinis conscientiâ vacat; ejus nomen ab invidiosa, quantum in nobis est, malevolentiâ vindicetur.* 5. Vt vocum insuaviter ὁμοιοτελεύτων κακοφωνία declinetur, vel aliarum interpositione, vel ipsarum immutatione; dicatúrque potiùs, *Clarorum consilia virorum*; aut, *illustrium virorum*; vel *clarissimorum hominum*; quàm *Clarorum virorum.*

[f] Soarez. li. 3. c. 32. Voss. li. 5. c. 1. Vall. l. 5. dis. 2. quæst. 14.

[t] *Periodus* sententiam Commatis & Colis justè perficit.

Comma seu Incisum est sensus non expleto numero conclusus, à duabus syllabis ad septem usque aut circiter

[t] Arist. Rhet. lib. 3. c. 9. Hermogenes, περὶ εὑρέσεων τομ. δ. & sequenti c. περὶ πνεύματος. Stur. 3. l. c. 2. de ratione Elocutionis. Demetr. Phal. περὶ ἑρμηνείας. Cic. 3. de Oratore. Fab. l. 9. c. ult. Iul. Scal. l. 4. poetices. c. 25. Keck. Rhet. l. 2. c. 22. Soarez. lib. 3. c. 37. Dress. 3. l. Streb. l. 2. c. 16. Voss. l. 5. c. 2. Causs. 7. li. 5. c. & de Periodi implendæ artificio. 7. l. 13. c. Vall. 5. l. disp. 2. quæst. 17.

extensus. è quibus Periodus non rarò constat: ut, *Stetit soleatus prætor P. R. cum pallio purpureo, tunicáque talari, mulierculâ nixus in litore.*

Colon seu Membrum sensum numeris conclusum absolvit, sed à Periodo avulsum suspendit auditoris expectationem, ut non perficiens sententiam. progreditúrque à duodecimâ syllabâ ad decimam octavam, quandóque ad vicesimam quartam.

Periodus constat duobus Colis (quandoque & Commatis) quorum prius vocatur ἀπόθασις, posterius ἀπόδοσις, seu redditio: vel tribus, vel etiam quatuor constat membris, quæ aut æqualia sunt, aut in acri oratione postrema sunt breviora, in ornatâ productiora. Pulcherrima tamen est illa Periodus, quæ membris quatuor absolvitur, ut quæ animum suspendat & aures impleat: *Si, quantum in agro locísque desertis audacia potest, tantum in foro atque judiciis impudentia valeret: non minùs in causâ cederet A. Cecinna Sexti Ebutii impudentiæ, quàm tum in vi faciendâ cessit audaciæ.* [u] Quid quod hîc concinnitatem advertis & gratiam Periodo conciliatam ab ῥυθμῷ ex ὁμοιοτελεύτοις & ὁμοιοπτώτοις? Quam & præstant ἀντίθετα, Oppositæ seu Contrapositæ: *Conferte hanc pacem cum illo bello,*

[u] De Concinnitate; videndi, Demetr. Phalereus περὶ ἑρμηνείας. Strebæus de electione & collocatione verborum. l. 3. c. 7, 8, 9, 10. Vall. l. 5. disp. 2. quæst. 16. de Homoioteleutis, Homoioptotis, Paribus, Antithetis, idem l. 5. disp. 1. quæst. 11.

hujus

hujus prætoris adventum cum illius imperatoris victoriâ, hujus cohortem impuram cum illius exercitu invicto, hujus libidines cum illius continentiâ: ab illo qui cepit conditas, ab hoc quí constitutas accepit, captas dicetis Syracusas. Vt & ἰσόκωλα seu paria paribus relata; *Bellum extremâ hieme apparavit, ineunte vere suscepit, mediâ æstate confecit.* Est ubi omnes hæ in una periodo conspirant virtutes; ut, *Est enim hæc non scripta, sed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex naturâ ipsâ arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus.* Neque interim gratiâ suâ laudéque carent quæ intertexta repetuntur: *Tenuerunt illum locum servi, fugitivi, barbari, hostes; sed neque tam servi illi dominorum, quàm tu libidinum; neque tam fugitivi illi à dominis, quàm tu à jure & legibus; neque tam barbari linguâ & natione illi, quàm tu naturâ & moribus; neque illi tam hostes hominibus, quàm tu dys immortalibus.* Quæ deprecatio igitur est ei reliqua, qui indignitate servos, temeritate fugitivos, scelere barbaros, crudelitate hostes vicerit? Atque hîc *buccæ Noscendae est mensura tuæ*, ne brevior sit periodus quàm aures expectent, neque longior, quàm vires & anima ferant. Sed rotundâ comprehensione & justâ orbem suum conficiat.

x Arist. Rh. 3. l. c. 8. Cic. de Orat. 3. lib. Cic. Or. perfectus. Dionys. Halicarn. περὶ συνθέσεως ὀνομάτων. Fabius l. 9. c. 4. M. Capel. l. 5. Ruffini versus. Caulerus 5. l. 14. c. Strebæus l. 2. c. 12. & 13. Soarez. 3. l. c. 35. & 39. Iovitæ Rapicii li. quinq; super hoc argumento. Keck. Rh. spec. 2. l. c. 21. Caus. 7. l. 4. c. Voss. 5. l. 3. c

x Numerus rationem habet quantitatis syllabarum quas in membrorum initiis & accuratiùs aliquanto in periodorum clausulis ad tres aut minimùm duos pedes restringit. neque enim poterit illud placere quod statim quasi in vestibulo offendit, neque laudem demereri quod non feliciter exeat. Media, quia latent, minùs observantur; ubi tamen oratio concitata fluit brevibus syllabis, gravis retardatur longis, moderata temperatur utrisque.

In principiis laudatur Molossus, Sī qūis jūdices. Creticus, Quōd prĕcātŭs à Diis immortalibus sum. Pæan primus, Pāucă sŭpĕr hac re. Dochimus, Nŏvæ crīminātiones. Dichoræus, Si qŭis āntĕa P. C. Quandoque Anapæstus, ănĭmādverti judices.

Ne claudatur Periodus termino versus notioris, Heroici, Pentametri, aut Asclepiadei. Optimè cadunt, claudúntque sententiam hi pedes: Creticus præpositus Dichoreo, Glōrĭam cōmpărāvĭt. Choreus ante Molossum, Mēmbră firmāntūr. Dochimus, rĕīpūblĭcæ. Dispondæus Iambo postpositus, Rĕūm cōndēmnārūnt. Pæan primus insequenti Spondæo, ēssĕ vĭdĕātūr.

Atque in his tamen alii pedes aliis præferendi, pro Characteris & Materiæ subjectæ majestate, acumine, vehementiâ, gravitate, aut aliâ ratione.

Ad cavendam satietatem & tædium, dissi-

dissimulandum est artificium, & præ se ferendum numeros sponte fluxisse. Videndúmque ne pes idem sæpiùs ducat, claudátve sententiam; ut absit odium similitudinis, qua nihil est in hac arte vitiosius.

Neque monosyllaba sæpiùs, neque productiora verba claudant sententiam.

3. *Dignitas præstat ut dicatur*

Ornatè
- Tropis, qui vocem à propriâ & genuinâ significatione deflectunt ad alienam:
- Schematibus, quæ habitu & formâ eleganti ori figurant
  - Verba, ex aptâ eorum inter se collocatione, jucundè sonantia.
  - Sententias, ratione & pondere firmatas, aut animi motu affectas.

Aptè, ut deceat; ex orationis facie, pro variâ materiâ, formatæ propriâ Ideâ & charactere, &c.

Volebam certè, quæ de Tropis & Figuris versu qualicunque compacta sequuntur, oratione solutâ, uti par fuerat, cæteris continuâsse. Sed religio est aversari judicium vulgi, qui ista olim publicum indepta faventer excepit, excepta jam desiderat. (mira sanè quæ populo placeant!) Feras igitur, lector benevole, quod corrigere est nefas, versus per tesqua & salebras, quod in technico doctrinali necesse est, quandoque exspitantes: atque adlubescat cum eruditis sentire, cum vulgo loqui. Ausa tamen est hæc Editio Rhetoricas figuras Oratoriis exemplis illustrare.

Tropi 4.

DAt proprię similem translata * Metaphora vocem:

Cæptis aspirant. Irarum fluctuat æstu. Læta seges. Gemmant vites. Duo fulmina belli. Ingenii flumĕ. Mens ferrea. Classis habenas.

* Non est alius Tropus frequentior quàm Metaphora, non florentior: quippe quæ lumen & stella sit orationis, brevis & contracta in unam vocem similitudo: faciátque ad copiam, majestatem, evidentiam & festivitatem.

Atque

Atque Metonymia imponit nova nomina rebus:
1. Efficientis, ut Inventoris; *Marte. Lyæo.*
Autoris: *legitur Juvenalis. Livius ingens.*
Materiæ: *Pinus, Ferrum, æris acervus, arundo.*
Aut instrumenti: *gladius, lingua, arma, manus* &c.
2. Effecti: *clades Libyæ. mors frigida. pallet.*
3. Subjecti: [a] *Curii.* [b] *pateræ.* [c] *Germania.* [d] *Rostra.* [e] *Vcalegon.* [f] *cor, os.* [g] *patronus.* [h] *nox.* [i] *Amaryllis.*
4. Adjuncti: [k] *fasces.* [l] *scelus.* [m] *ætas nulla.* [n] *libelli.*

[a] Subjectum pro accidente. [b] Continens pro contento. [c] Locus pro incolis. [d] Locus pro gestis in loco. [e] Possessor pro re possessa. [f] Sedes pro qualitate inhærente. [g] Patronus assumit personam clientis. [h] Tempus pro re in illo gestâ, vel habitu ejus. [i] Signatum pro signo. [k] Signum pro signato. [l] Qualitas pro personâ subjectâ. [m] Tempus pro subjectis illius. [n] Locatum pro loco.

Cõfundit totum cum parte Synecdoche. Partis,
[o] *Myrtoum; Auster;* [p] *hyems; tectum; mucro.* [q] *Annibal;* [r] *Anglus.*
2. Totius: [s] *orator; color.* [t] *annus.* [u] *vixit.* [x] *Atrides.*

[o] Species aut individuum pro genere. [p] Pars pro toto. [q] Dux pro exercitu, velut pars primaria. [r] Numerus pro numero, Singularis pro Plurali; & contra. Finitus pro infinito: & contra. [s] Genus pro specie aut individuo. [t] Totum pro parte. [u] Antecedens pro consequente. hoc tamen alii Metonymiæ, alii Metalepsi adjudicant. [x] Patronymicum commune pro certo & determinato.

Contrà quàm sentit solet Ironia jocari.
Scilicet; egregiam laudem; pulchrè; bone custos.

4. *Troporum Affectiones.*

Durior impropriæ est Catechresis abusio vocis:
Vir gregis; ultorem promisi; pulchra minatus.

Transcendit mediis gradib[a] Metalepsis ad altum:
Hinc movet Euphrates bellum. Mirabor aristas.

[y] Quæ dicitur Meiosis, diminutio.

[y] Extenuans [z] augénsve excedit Hyperbole verũ:
Astra ferit. plumâ levior. volat ocyor Euro.

[z] Quæ dicitur Auxesis, sublatio, amplificatio.

Continuare tropos Allegoria adsolet: *Absque Et Cerere & Baccho Venus alget. Claudite rivos.*

Tropi falsò habiti.

[a] Species Synecdoches & Metonymiæ.

[a] Antonomasia imponit cognomen, ut; *Frus; Impius; Æacides; Pœnus; Cytherea; Poëta.*

[b] Species Synecdoches.

Non equidẽ laudo, est [b] Litotes; *nec munera sperno.*

[c] Metonymiæ species.

A sonitu voces [c] Onomatopœia fingit;
Bambalio; Clangor; stridor; taratantara; murmur.

[d] Ironiæ species. Verùm quàm futile sit hoc Grãmaticorum scitum, quàm inutum Etymologistarum asylum, vide Schediasm. 42. C. Beemannum de originibus Ling. Lat. & I. Ger. Voss. l. 4. Institut. Orat. c. 13.

[d] Antiphrasis voces tibi per contraria signat;
Lucus; sacra fames; Euxinus; Symphora; Parcæ.

Dat [d] Charientismus pro duris mollia verba;
At bona verba precor. ne sævi magna sacerdos.

[d] Astismus jocus urbanus, ceu scomma facetũ est:
Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi:
Atque idem jungat, vulpes, & mulgeat hircos.

Insultans hosti illudit [d] Sarcasmus amarè:
En agros metire jacens. Hinc nuncius ibis
Pelidæ referens. Satia te sanguine, Cyre.

[e] Æthiopem

Æthiopem lauare: Parœmia dicta est.

Ænigma obscuris tecta est sententia verbis: e Allegoriæ species.
Filiolas Cadmi profert Nilotis arundo,
Quas serit è Cuidio distillans sepia nodo.

Schemata Rhetoricæ dictionis.

Ejusdem sic f Epizeuxis repetitio vocis: f Ad Emphasin & affectum expressa. fit autem vel eâdem voce repetitâ immediatè, vel una interjectâ, aut pluribus per Parenthesin.
Ah Corydon, Corydon. me, me. bella, horrida bella.
Talis amor Daphnim (qualis cum fessa juvencam
Per nemora atq; altos quærendo buculus lucos, &c.)
Talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
Adeste, adeste, sceleris ultrices Deæ. Sen. Medea.
Excitate, excitate eum, si potestis, ab inferis. Cic. pro Mil.
Crux, crux, inquam, infelici & arumnoso comparabatur. 7. in Verr.
Totum hoc quantumcunque est (quod certè maximum est) totum est, inquam, tuum. Cic. pro Marcello.

Est g Anadiplosis quoties ex fine prioris g In vehementioni animi motui adhibita emphasin habet.
Membri, principium fit dictio prima sequentis:
Pierides, vos hæc facietis, maxima Gallo:
Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas.
Hic tamen vivit. Vivit? imò verò in senatum
venit. 1. Catilin.
Sed pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras:
Pallentes umbras Erebi, noctemq; profundam. Virg. 4. Æn.
Principum dignitas erat pene par: non par fortuna eorum qui sequebantur. pro Ligario.

h Concinnat connectítque venustè multas causas à se dependentes. Cujus in Sorite usus est.

Continuâ serie est repetita gradatio h Climax: *Quod libet, id licet hizet quod licet, id satis audet: Quodq; audent faciunt, faciunt quodcunq; molestum est.*

In urbe luxuries creatur: ex luxuria existat avaritia necesse est.: ex avaritia erumpat audacia: inde omnia scelera ac maleficia nascuntur. Cic. pro Roscio Amer.

Si stas, ingredere: si ingrederis, curre: si curris, advola. Epist. 23. l. 2. ad Attic.

Quid enim, per Deos immortales, potest Reip. prodesse nostra legatio? prodesse dico? quid si etiam obfutura est? obfutura dico? quid si etiam nocuit? Philippic. 12.

Mars videt hanc, visamq; cupit, potiturq; cupitâ. Ovid. 3. fast.

Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam;

Florentem cytisum sequitur lasciva capella. 2. Eclog. Virg.

i Florida figura, quæ varias enumerationes dictat, asseverat, exaggerat. k Elegantissimè geminatur cùm res oppositæ inter se pendunter.

Diversis mẽbris frontem dat i Anaphora eandẽ: *Ter conatus ibi collo dare brachia circum; Ter frustra comprensa manus effugit imago.*

Tu pugnare potes, nihi sacrie est consilibi vis: Tu vires sine mente geris, nihi cura futuri est.

Nihilte nocturnum præsidium palatii? nihil urbis vigiliæ? nihil timor populi? nihil consensus bonorum omnium? nihil hic munitissimus habendi Senatus locus? nihil horum ora vultusque moverunt? Catilinar. 1.

Accusant ii, qui in fortunas invasernnt: causam dicit is, cui nihil præter calamitatem reliquerunt. Accusant ii, quibus occidi patrem Sexti

Roscii.

Roscii bono fuit: causam dicit is, cui non modò luctum mors patris attulit, verùm etiam egestatem. pro Roscio Amer.

Sic oculos, sic ille manus, sic ora movebat. 3. Æn. Virg.

Flebile nescio quid queritur lyra; flebile lingua
Murmurat exanimis; respondent flebile ripæ. Met. Ovid. 11.

Cōplures clausus concludit [k] Epistrophe eodem Dicto: *Crede mihi, si te quoque pontus haberet; Te sequerer conjux, & me quoque pontus haberet.*

Doletis tres exercitus Pop. Romani interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clarissimos cives? eos quoque eripuit vobis Antonius. Autoritas hujus ordinis afflicta est? afflixit Antonius. 2. Philippica.

Surgamus; solet esse gravis cantantibus umbra:
Juniperi gravis umbra: nocent & frugibus umbræ. Virg. 10. Eclog.

[l] Symploce eas jungit cōplexa utramq; figuram:
Quàm bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quàm bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!

Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem suffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? idem Rullus. Cic. pro lege Agraria.

Quis postulavit? Appius. Quis produxit? Appius. pro Milone.

Incipit & voce exit [l] Epanalepsis eâdem:
Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper.

[k] Festivè & eleganter periodum concinnat.

[l] Res graves cum majestate inculcat.

Vidi-

Vidimus tuam victoriam præliorum exitu terminatam: gladium vagina vacuum in urbe non vidimus. pro Marcello.

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa Virg. Æn.

Victus amore tui, cognato sanguine victus. Æn. 12.

Una dies Fabios ad bellum miserat omnes.
Ad bellum missos perdidit una dies. Ov. 2. fast.

Phosphore, redde diem. quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem. Mart. 21. ep. l. 8. Vide ep. 99. l. 9. *Rumpitur invidiâ.* & l. 4. ep. 91. & alia ejusdem epig. ut & Catulli in eodem desinunt versu à quo ordiuntur. *Una dies aperit, conficit una dies.* Ausonii rosæ.

[m] Distinctiones & Argumentationes concinnat.

Prima velut mediis, mediis ita [m] Epanados ima
Consona dat repetens: *Crudelis tu quoque mater,*
Crudelis mater, magis an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

Gratiam qui refert, habet: & qui habet, in eo, quod habet, refert. pro Plancio.

Ecquam putatis civitatem pacatam fuisse, quæ locuples sit? ecquam locupletem, quæ tibi pacata esse videatur? pro lege Manilia.

Demophoon ventis & verbo & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide. Ovid. Epist. 2.

[n] Eleganter in conversionibus jocatur, pungitq; simul.

Voce parum mutatâ alludit significatum
[n] Paranomasia: *tu prædo, non prætor. amari*
Me juvat, Antanaclasis erit, *si nil sit amari.*
Estq; Ploce: *Corydon, Corydon est tempore ab illo.*

In-

Inceptio est amentium, haud amantium. Teren. Andr.

Tibi parata erunt verba, huic verbera. Terent. Heaut.

Qui de hujus urbis, atq; adeo orbis terrarum exitio cogitent. Catilinaria. 1. *Itaq; plebiscitum, quo magis oneratus quàm honoratus sum, primus antiquo abrogoq;.* Liv. 22. *In quo motu, in quo metu? tam citò, tam scitè. Serò, sed seriò. quem tibi habe, & have. In stadio & studio virtutis. ab Exordio ad Exodium. Petiisti & simul periisti. Confisis & confusis. Vero affectu, felici effectu. Mirari, non rimari. Ita Marsyas in pœnam cecinit & cecidit. Floruit, & corruit. Non κτῆσις sed χρῆσις. mutant τόπον ἐ τρόπον. μωμεῖσθαι ῥᾴδιον ἢ μιμεῖσθαι Non fluere sed ruere videtur. Nisi quis aut cœnum aut cœlum dividere vellet.* Flor. 3. 17. *Amor & melle & felle est fœcundissimus.* Plaut. Cistell.

Nata salo, suscepta solo, patre edita Cœlo. Auson. epigr. 30.

Esto ° Polyptoton, vario si dictio casu
Consonet: *arma armis, pede pes, densusq; viro vir.*
Iam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo,
Ense minax ensis, pede pes, & cuspide cuspis.
Stat. 8. Theb.

°Pulchrè exponit, contraponit, repetit.

Res cum re, caussa cum caussâ, ratio cum ratione pugnabit. pro Cælio. *Cedere jussit aquam, jussa recessit aqua.* Ovid. 3. art.

Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reservetur. Verrin. 7. *Sed pleni omnes sunt libri, plenæ sapientum voces, plena exemplorum vetustas.* pro Archia.

Huc

Huc & παρωνύμον referunt, ubi sc. voces variantur à derivatis vel conjugatis. *Is demum miser est, cujus nobilitas miserias nobilitat.* Actius. *Candidas ales modò movit alas.* Senec. Hippol.

Schemata sententiæ ad Explicationem.

Species Hypotheseωs sunt

p Pragmatographia, q Topographia & topothesia, r Prosopographia, f Pathopœia, t Chronographia, u Diatyposis, Enargia, Characterismus. x Paralogismum consequentis arguit.

pRes, qloca, r personas, f affectº, t tempora, gesta, Exprimit, atque oculis quasi subjicit u Hypotyposis.

Descriptionum exempla, quia passim obvia, & longiora sunt quàm quæ admittat instituta & professa hæc brevitas, nulla adjicio. Scias obiter pleríque transitoria hæc esse fora, ad digressiones. Operæ itaque precium erit, hæc adnotare, & in usum reponere.

Explicat, oppositum addens x Paradiastole, *Obumbrat*
Virtutem fortuna; tamen non obruit illam.

Fit magna mutatio loci, non ingenii. Cic. pro Quintio.

Non enim furem, sed ereptorem: non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ: non sacrilegum, sed, &c. 3. Verrina.

Opposita Antimetabole mutat dicta: *Poëma*
Est pictura loquens; mutum pictura poëma.

In dominatu servitus: in servitute dominatus. pro Dejotaro.

Verè dici potest, magistratum esse legem loquentem, legem autem mutum magistratum. Cic. 3. de legibus.

Vt

Vt qui pacem belli amore turbaverunt, bellum pacis caritate deponerent. Tacit. 2. hist.

Vt novorum optima erunt maximè vetera, ita veterum maximè nova. Quintil. 1. 10.

Inter viros fœmina, inter fœminas vir.

Librat in Antithetis contraria [y] Enantiosis:
Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

Obsequium amicos, veritas odium parit. Terent. Andria.

Neque me pœnitet mortales inimicitias, amicitias sempiternas habere. pro Posthumo.

Vbi vivos homines mortui incursant boves. Plaut. Asinaria.

Sed quàm urbs ipsa opportuna oppugnantibus erat, tam inexpugnabiles hostium animi. Liv. 3. 3.

Odit populus Rom. privatam luxuriam: publicam magnificentiam diligit. Cic. pro Muræna. vid. in eadem oratione Antithesin satis longam. *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas: ille, ut, &c.* & supra in Periodo. p. 33, 34.

[y] Comparando illustrat delectátque.

[z] Synœcciosis duo dat contraria eidem:
Tam quod adest, desit, quàm quod non adsit, avaro.

Cum eo nimirum hoste res est, qui nec bonam nec malam fortunam ferre potest, seu vicit, ferociter instat victis; seu victus est, cum victoribus instaurat certamen. Annibal de Marcello. Liv. 3. 7.

[z] Asseverat & exaggerat.

[*] Oxymoron *iners* erit *ars, concordia discors.*

Strenua nos exercet inertia. Hor. Epist. 11. l. 1. γλυκυπικρόν. Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. Soph. Ajax. Χάρις ἄχαρις.

[*] Ludendo elevat, pungit tamen.

In-

Insanientis dum sapientiæ consultus erro. Hor 1.l.34.ode.

Id aliquid, nihil est. Ter. Andr. *Tu pol, si sapis, quod scis, nescias.* Eun. *Vt cum ratione insanias.* ibid.

Arte opus est, ut tibi parma cadat. i. ut erret. Martial. 9. 39. *Innumeri numeri Cùm tacent, clamant.* Catilinaria. 1. *Concordia discors.* Met. 1. *Injustaq; justa peregit.* 11. Met. Ovid.

His, ut quæq; pia est, hortatibus impia prima est,
Et, ne sit scelerata, facit scelus. Ovid. 7. Met.

Tu non inventa reperta es. Ov. 1. Met. sperabam me reperturum filiam meam virginem; reperi vaccam. quem locum & ipse Ovid. interpretatur. 5. l. 6. fab. de Proserpina. *En quæsita diu tandem mihi nata reperta est: Si reperire vocas amittere certius; aut si Scire ubi sit reperire vocas,* contra quàm disputant magistelli apud Alexand. ab Alexandro l. 1. c. 21. & quàm L. Valla distinguit inter *invenire* & *reperire.* l. 5. eleg. c. 2.

Ad Probationem.

Propositi reddit causas. Ætiologia:
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Intelligo, quàm difficile scopulosoq; verser loco.
Nam cùm omnis arrogantia sit molesta; tum illa ingenii atq; eloquentiæ, molestissima. Divin. in Verr.

a Refellenti congruit atque redarguenti.

Arguit allatam rem contrà Inversio pro se:
Imò equidem; neq; enim si occidissem, sepelissem.
Romulo in cœna parentis bibenti, dixit quidam; Romule, si istuc omnes faciant, vinum vilius sit; is respondit; imo verò carum, si quantum quisq; vo-

let;

let, bibat: nam ego bibi quantum volui. A. Gel. l. 11. c. 14.

Anticipans, quæ quis valet objeciſſe, [b] Prolepſis
Diſſuit: *Hic aliquis mihi dicat: Cur ego amicum*
Offendam in nugis? Hæ nugæ ſeria ducent
In mala, derisum ſemel exceptumq; ſiniſtrè.

Dicet aliquis: Hæc igitur eſt tua diſciplina? ſic tu inſtituis adoleſcentulos, &c. Proſapodoſis ſeu reſponſio. *Ego ſi quis, Iudices, hoc robore animi atq; hac indole virtutis, &c.* Cic. pro Cælio.

Occupationis Formulæ ſunt: *Si quis adſit legum ignarus, qui — Si quis miretur — Ne cui mirum videatur — Hic fortè mihi objiciat aliquis — Quod ſi quis me roget — Quid ergo? audaciſſimus ego ex omnibus — Quæret quiſpiam, &c.*

Planè aut diſſimulans permittit [c] Epitrope factum.

Cedo equidem: neque te teneo, neque dicta refello.
I, ſequere Italiam ventis, pete regna per undas.

Sit fur, ſit ſacrilegus, ſit flagitiorum omnium vitiorumq; princeps: at eſt bonus Imperator & felix, &c. diſſimulantur in Verrem. *Tribuo Græcis literas: do multarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis lepòrem, &c, teſtimoniorum religionem & fidem nunquam iſta natio coluit.* pro Flacco. *Habes, Tubero, quod accuſatori eſt maximè optandum, confitentem reum: ſed tamen ita confitentem, &c.* pro Ligario. *Imo habeat, valeat, vivat cum illa. Proſundat, pereat, perdat, nihil ad me attinet.* Ter. Adelph.

[b] Et Procatalepſis. A priore parte dicitur Præſumptio, Objectio Anteoccupatio: à poſteriore, Subjectio, Anthypophora, Eſtq; Proœmiis & Confirmationibus accommodatiſſima.

[c] Cauſæ fiduciam præ ſe ferens, conſilio acquieſcit ſuo. huic affinis eſt Synchoreſis.

Ad

Ad Exaggerationem & Amplificationem.

d Suprà in Confirmatione vide Amplificationē.

Ad summum ex imo gradibus venit [d] Incrementum:
Non plebs prava jubens; solidâ nec mente, tyranni
Vis fera dimoveat justum; non turbidus Auster;
Fulminei non dextra Iovis; non, si ruat, orbis.

Eo prorupturam esse audaciam; ut non clam, verùm etiam hîc in foro, ante tribunal tuum M. Fauni, ante pedes vestros Iudices, inter ipsa subsellia cædes futuræ sint. pro Rosc. Amer. *Miserum est exturbari fortunis omnibus; miserius, &c.* pro Quintio. vide supra in Amplificatione. p. 36.

Ad affectuum concitationem.

e Vim vitámque orationi addit premitq; adversatium. & cujus in Enthymemate atque Inductione usus frequens.

Quęrit[e] Erotesis, poterat quod dicere rectè:
Et procul, ô miseri, quæ tanta insania, cives?
Creditis avectos hostes? aut ulla putatis
Dona carere dolis Danaûm? sic notus Vlysses?

Quousque tandem, Catilina, abutere patientia nostra? & quæ seq. exempla passim occurrunt.

f Post res magnas graviter expositas ciet Affectus.

Concitat [f] Ecphonesis & [f] Exclamatio mentem:
Heu pietas! O spes falsas! proh vana voluptas!

O tempora! ô mores! Catil. 1. *O frustra mei suscepti labores!* pro Mil. *O miserum me! consumptis enim lacrymis, infixus tamen pectori hæret dolor.* Phil. 2. *O cœlum! ô terra! ô maria Neptuni!* Ter. Adelph. *O stultos Camillos, Curios, &c.* in Pisonem.

Nar-

Narratæ ſubit & rei [g] Epiphonema probatæ:
Tantæ molis erat Romanam condere gentem.

Quam ut adipiſcantur, omnes optant: eandem accuſant adepti. Tanta eſt ſtultitia & perverſitas. Cic. de Senec.

Tantum relligio potuit ſuadere malorum. Lucret. I.

[g] Rei probatæ apponitur quaſi ſigillum, aut tanquam coronis imponitur operis faſtigio.

Eſt [h] Epanorthoſis poſiti correctio ſenſus:
O clementia, ſeu potiùs patientia mira!

Filium unicum adoleſcentulum habeo. ah, quid dixi, habere me? imo habui, Chreme, Nunc habeam, necne, incertum eſt. Terent. Heaut.

Quod quidem facerem vehementiùs, niſi inimicitiæ mihi intercederent cum iſtius mulieris viro: fratrem volui dicere: ſemper hîc erro. Cic. pro Cœlio.

[h] Prævaricatur, & joco jugulat.

[i] Aposiopeſis ſenſa imperfecta relinquit:
Quos ego — ſed motos præſtat componere fluctus.

Quem quidem ego ſi ſenſero. — ſed quid opus eſt verbis. Terent. Andr.

Si quis me quæret rufus — Præſto eſt deſine. Phormio.

De noſtrûm enim omnium — non audeo totum dicere. Cic.

Eia, Benedicite. Plaut. Aſinaria.

[i] Res triſtes, turpes, notas, ſuſpectas tacet, irato minantique conveniens.

Conſulit addubitans quid agat, dicátve [k] Aporia.
Quid faciam? roger, anne rogē? quid deinde rogabo?

Equidem, quod ad me attinet, quo me vertam neſcio. negem fuiſſe illam infamiam corrupti judicii? negem illam rem agitatam in contionibus, jactatam in judiciis, &c. Reſponſ.

[k] Addubitatio; Exordiis Confirmationibus & Amplificationibus utilis expectationē atque attentionē facit.

Non

Non est nostri ingenii: vestri auxilii est, Iudices, *&c.* pro Cluent.

Quid primum querar? aut unde potissimùm, Iud. ordiar? aut quod, aut à quibus auxilium petam? Deorúmne immortalium? populine Romani? pro Roscio Am. & apud poëtas passim deliberant, Dido, Medea, Althæa, Narcissus.

l Quasi freta simplici & rectâ causâ se insinuatis urget, taciturnitásq; alterius confessionem extorquet.

Consultat cum aliis l Anacœnosis: *Si ita haberet Se tua res; quid consilii aut rationis inires?*

Quæro à te C. Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle, vadimonium mihi non obiit quidam socius, &c. pro Quintio.

Quem virum aut heroa lyra vel acri Tibia sumes celebrare, Clio.

Quem Deum? Hor. 1. 12. od. sequitur responsio interrogativa etiam. *Quid prius dicam solitis Parentis laudibus.* ut appareat hæc cum præcedente figura species esse Dialogismi seu sermocinationis.

m Invidiam à se amolitur in personam quã inducit monentem, objurgantem, &c. hujus species sunt *Mimesis & Dialogismus.*

Personam inducit m Prosopopœia loquentem: *Hosne mihi fructus, hunc sertilitatis honorem Officiiq; refers? quòd adunci vulnera aratri Rastrorumq; fero, totoq; exerceor anno.*

Elegantissimæ habentur Prosopopœiæ in oratione, pro Cœlio. App. Clodii Cæci, & Sext. Clodii. *Patriæ*, 1. Catilinaria. ubivis.

n Invocationibus inservit, atque excitat attentionem.

Sermonem à præsenti avertit n Apostrophe: *Et auro*
Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Tum

Tum tu, O Iupiter, qui iisdem quibus hæc urbis auspiciis à Romulo es constitutus, quem Statorem hujus urbis, &c. 1. Catilinar.

Vos, vos appello, fortissimi viri, qui multum pro patria sanguinem effudistis. pro Milone. Omnibus verò numeris perfectissima Prosop. videatur 5. Tusc. quęst. Homoioptotis, Homoioteleutis, Polyptotis exculta. *O vitæ Philosophia, dux, &c.* Sed & exemplorum apud poetas opimam metere est messem, vel invocantium, ut, *Vos o clarissima mundi Lumina.* vel ὑπερειδόντων τὸ πίπτον τοῦ μέτρου, ut, *Munera, Bacche, tua, & unguibus, accipiter, saucia facta tuis.*

Ad Copiam.

Verba° Synonymia addit rem signantia eandem:
Enses & gladii. Superátne & vescitur aura
Æthereâ, nec adhuc crudelibus occubat umbris?

° Dignitatem, gravitatem, & acrimoniam orationi conciliat; affectúsque vehementiam arguit.

Diversas specie res multas congerit Hirmos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus; omnia novit.

Quod denique belli genus esse potest, in quo illum non exercuerit fortuna Reipublicæ? Civile, Africanum, Transalpinum, Hispaniense, mistum ex civitatibus, atque ex bellicosissimis nationibus, servile, navale bellum, varia & diversa genera bellorum, & hostium, non solùm gesta ab hoc uno, sed confecta. pro lege Manilia. *Omnia norat, omnium aditus tenebat &c.* 3. Catilinaria.

Non

Non dico, Apophasis. *Taceo*, *Mitto*, est Paraleipsis.

Omnia illa quę sępe audivistis & memoria tenetis, prætermitto, &c. Nec ea dicam, quæ si dicam, infirmare non possis. 1. Verrin. *Itaque non sum prædicaturus, Quirites, quantas ille res domi militiæque, terra marique, et quanta felicitate gesserit, &c.* pro lege Manilia.

Rem circumloquitur per plura Periphrasis unā: *Trojani belli scriptor. Chironis alumnus.*

P *Schemata Grammaticæ Orthographiæ.*

Prosthesis apponit capiti, quod Aphęresis aufert: Ut; *gnatus. tetuli. ruit. & non temnere divos.*

Syncope de medio tollit quod Epenthesis infert: *Relligio. Mavors. jusso. surrexe. repostum.*

Aufert Apocope finem, quem dat Paragoge: *Ingeni. Hymen. curru'. Tyrio vestirier ostro.*

Literulam Antithesis mutat quod & Antistœchon: *Olli subridens. vostrum. seruom. faciundo.*

Transponitque elementa Metathesis, ut; *tibi* q *Thymbre.*

Metri seu Prosodiæ.

r Ecthlipsis M. vocales aufert Synalæpha:

p Contrà fortè quàm lex καθ' αὑτὸ requirit facio, qui figuris Rhetoricis heterogeneas Grāmaticales admisceam: adijcere tamen allubuit, ne desiderentur quę in prioribus editionibus usui esse adverteram.

q Quod & descendere potest à Nominativo *Thymbrus*. frequentior autē est apud Græcos Transpositio; ut; κραδία, ἄπραθον, θρασύς.

r Quæ & Ectasis.

Tu

Tu in me ita es, hem! in te ut ego sum: ac tu me ibi ama, ut te ego amo hic jam.

Systole ducta rapit; correpta Diastole ducit: *cidimus. steterunt. naufragia. semisopitâ.*

Syllaba de binis confecta Synæresis esto: *Æripedes. alueo. cui. tenuis. parietis. aureâ.*

Dividit in binas partita Diæresis unam: *Evolüisset. aheneus. evohe. materiaï.*

Syntaxeos ex defectu.

Deficiens aliquod verbum supplebit Eclipsis: *Non est solvendo. dicunt. quid plura? quid istis?*

Suppositis multis si verbum inserviat unum
Aut Adjectivum, fit Zeugma: *hic illius arma,*
Hic currus fuit. hircus erit tibi salvus & hædi.

Personam genus & numerum conceptio triplex
Accipit indignum Syllepsis sub mage digno:
Tuque puerque eritis, Rex & Regina beati.

Post totum partes capiet generale Prolepsis:
Procedunt castris hinc Acron, inde Quirinus.
Alterum in alterius mactatos sanguine cernam.

Dialyton tollit juncturam & Asyndeton, idque
Articulus faciet: *Rex, miles, plebs negat illud.*
Frange toros, pete vina, rosas cape, tingere nardo.

[f] Vel Synecphonesis.

[t] Ab ære tamen χαλκοπόδην dici cervum illum, nō, ab aēre propter celeritatem, αἰρίποδα, contendit Ios. Scal. ad Ausonium l. 1. c. 16.

In

In excessu.

[a] Trepidanti convenit & multa per celeritatem atq; animi impetum congerenti.

Cõjunctura frequens vocũ [a] Polysyndeton esto:
Fataque fortunásque virũm moresque manúsque.

Vocib⁹ exuperat [b] Pleonasm⁹, & emphasin auget.
Auribus his audiui. oculis vidi, ore loquutus.

[b] Graviter rem producit, facitque ut major, quàm sit, appareat.

Syllabicum adjectum sit vocis fine Parelcon.
Quipote. nunnam. etiamnum. ehodum. tu Sosia adesdum.

Membrũ interjecto sermone Parenthesis auget:
Credo equidem (nec vana fides) genus esse Deorum.

In Contexu.

[y] Evocatio.

Personã ad primam [y] Revocatur, sive secundam.
Tertia. *Qui legis hæc. Populus superamur ab uno.*

[z] Appositio.

Et casu substantiva [z] apponuntur eodem:
Turba molesta proci. mons Taurus. fons Agauippe.

Pro toto positæ partis, quam passio signat,
Quartum vel sextum casum Synecdoche tradit
Passivis, neutris, adjectis, participiisque:
Dentibus alba. caput doleo. spoliata lacertos.

Antiptosis amat pro casu ponere casum:
Vrbem quam statuo vestra est. trabeate salutas.

[a] Sive Græcissmus.

[a] Hellenismus erit phrasis aut constructio Græca
Desine clamorum. fallunt, ardebat Alexin.

Compo-

Compositæ in partes est Tmesis sectio vocis:
Quæ mihi cunque placent. septem subjecta trioni.

Hendiadys unum in duo solvit, mobile fixum
Dans: *auro et pateris. chalybem frænósque momordit.*

Personam numeri cõmutat [b] Enallage tempus,
Cúmq; modo genus; ut: *Pereo quod carius est mi.*
Ni faciat. vici. præsto est. hinc spargere voces.

[b] Heterosis etiam dicitur, & Allœotheta.

Synthesis est sensu tantùm, non congrua voce:
Turba ruunt. aperite aliquis. pars maxima cęsi.

Digna pręire solet postponere Anastrophe verba:
Transtra per. Italiam contra. maria omnia circum.

[c] Prolepsin hanc & Proanaphonesin appellat, A. Gellius. l. 10. c. 6.

Est vocum inter se turbatus Hyperbaton ordo:
Vina, bonus quę deinde cadis onerarat Acestes,
Littore Trinacrio, dederatq; abeuntibus, heros
Dividit.

Casu transposito submutat Hypallage verba:
Impia trabs. videt hos ortus. date classibus Austros.

[d] Præpositionis in compositione regimen nupcupant hoc Grammaticorum filii.

Hysteron & Proteron sive Hysterologia secundo
Prima loco ponit: [e] *Lavináq; littora venit.*
Detrudunt naves scopulo. [e] nutrit peperitq;.

[e] Hoc merum Hysteron Proteron esse volunt.

Qui orationem illustrare volet; lumen petet à Tropis, Metaphorâ inprimis, & Allegoriâ: qui jucundam reddere; ad Rhet. dictionis figuras se conferet, verborum iterationes, & contentiones, paria paribus relata, similiter cadentia, immutatæ literæ venustates: qui gravem efficere; sententiarum ornamentis cum pondere utetur: qui affectus ciere vult; amplificationum auroci vehementiâ insurget.

¶ Aptè. ut, pro varietate materiæ subjectæ aut motus animi, varietur dicendi genus, formetúrque orationis *Character*.

Ari. 3. l. Rh. 7. c. τὸ πρέπον. Demet. Phal. περὶ ἑρμηνείας. Εἰσὶ δὲ τέσσαρες οἱ ἁπλοῖ χαρακτῆρες, &c. Aristides περὶ πολιτικοῦ λόγου καὶ περὶ ἀφελοῦς λόγου. Cic. Or. Perfectus. Fab. 11. l. c. 1. & 12. li. c. 10. Her. περὶ ἰδέων, ad quem Sturmius, quem & vid. l. 1. c. 4. de ratione Elocu. Rhet. & l. 3. c. 6. ut & l. 2. de Imitatione cap. 4. A. Gel. 7. l. 14. c. Soarez. l. 3. c. 51. Streb. l. 2. cap. 17. &c.

CAput artis est, decere quod facias. Sic igitur eloquentiam, prudentiámq; miscebit orator, sic decoro scenæque inserviet; ne quando velit infanti cothurnos Herculis induere, in re sobriâ bacchari, in tenui turgescere atque intonare, ut neque è contra in argumento sublimi humi serpere, atque humi affigere, ut ait ille, divinæ particulam auræ. Mutantur subinde circumstantiæ: ad earum momenta convertatur & Eloquentię facies, dispiciat orator non minùs quid deceat, quàm quid expediat. Ut verò deceat; auditori, personæ, tempori, causæ, quandóque variis causæ partibus, ornamenta propria, figuram & habitum accommodabit, ita demum nativo succo, suóque colore nitebit oratio. Sciat in docendo requiri acumen, in conciliando lenitatem, in movendo gravitatem, eum denique omne eloquentię tulisse punctum, qui humilia subtiliter, grandia elatè, mediocria temperatè potest dicere, uti alius ornatus Principi, alius privato convenit; aliud schema militem, aliud agricolam,

colam, mercatorem aut philosophum aliud decet: ita & diversa materia diversos habitus, diversos exigit characteras. Pro re itaque natâ & materiâ subjectâ vertet stylum, ut unum formet ex iis quæ dicendi genera, Characteras, Ideas nuncupant, numerántque tres: *Humilem*, *Mediam*, *Sublimem*. Quæ omnes à se invicem discernuntur, cùm Verbis & Sententiis, tum luminibus eorum & ornamentis; nec Periodis minùs, Compositione & numero.

Humilis itaque Idea, erit elegans, pressa, verecunda, leniter fluens, simplex mundi-tiis: non tamen inculta aut sicca, non enervis aut arida.

Media, insurgat aliquanto altior, translationibus crebrior, sed modestis; figuris florida, egressionibus amœna, sententiis fluens, lenius tamen, ad modum lucidi amnis crepante pede per calculos defluentis, pictas utrinque floribus & inumbratas sylvis ripas lambentis.

[a] *Sublimis*, verborum tum singulari delectu, tum audaci pondere, atroci figurarum dignitate, gravi sententiarum majestate, periodorum respiratione crebrâ, validioribus vibrata numeris, rapido affectuum æstu, conglobatarum amplificationum acta impete, non fulgure tantùm coruscet, aut tonitru terreat, sed & fulmine feriat: aculeum post se relinquat ἐμφὺν φάσγανον. neque in

Ita. Cæs. Scal. 4. li. poet. 1. c. Kecker. lib. 1. Spec. Rh. 26. c. Alst. Orat. 5. li. c. 6. & 11. Caulerius l. 5 Dresserus l. 3. p. 909. Hipocrius cap. 13. p. 430. D. Thom. Tul. Str. 1. Sect. 1. Caus. 2. l. c. 27. & 40 Vossius 5. l. 4. c. Vallad. l. 5. d. 2. q. 20. De Asiano, Laconico, Attico, Rhodio, antiquo genere. Streb. l. 2. c. 22. Kec. 1. l. spec. Rhe. c. 28. N. Caus. 2. l. Æquabilis hujus & temperatæ virtutis oratores Cicero vocat, *Brutus*. de clar. Orat. quin & ipsum Ciceronem Seneca epist. 40. appellat *Gradivum*.

[a] Ἀναγκαῖον ἡ ἐξοχὴ τῶν λόγων ἔχει τὸ ὕψος, &c. Longinus. ἄκρα γὰρ ὑψους τῶν ὑψῶν. Idem. Exempla singulorum characterum habes apud Cornificium.

sensus irrepat, sed irruat: instar rapidi torrentis hybernis nivibus aut montano flumine aucti, pontémque aggerémque indignati, sternat agros, saxa devolvat; viam ubi non invenit, faciat; secum auditorem, vel contra nitentem, ferat, cogátque ire quò rapit.

[b] PRONVNCIATIO.

[b] Cic. 3. de Orat. Aut. ad Heren. 3. lib. Fab. 11. l. 3. c. Mart. Capell. 5. l. Fortunatianus 3. l. Soarez. 3. li. 56, 57, & 58. cap. Dress. 3. li. p. 931.

Vox. Gestus.

Melch. Iun. meth. El. c 21 Hip. cap. 16. Kecker. Syst. Rh. l. 3. c. 2, 3, 4. Al. Or. 4. li. 17. c. Caus. l. 9. cap. 1, 7, 8. Vossius 5. li. c. 8, 9. Vallad. l. 6. disp. 1.

Hæc tandem est illa virtus, cui Oratorum Græcorum facilè princeps primas, secundas, tertias dedit. Idque jure optimo. Est enim Pronunciatio, sermo & Eloquentia corporis, imò ipsa totius Eloquentiæ vultus, anima & vita. Quid enim? Annon languent Affectus, intermortua jacet Delectatio, omnis Fidei perit fides, nisi vivæ Vocis face animentur, nisi significis Gestus facie figurentur? Illa quippe ad animum per oculos, hic per aures penetrans, intellectum expugnat, affectus in vincula abducit. Illi itaque tanto futuro Bono, etiam à balbutiente infantiâ, summa adhibeatur cura, parcatúrque in lubrico à pueritiâ in adolescentiam transitu; ut vox formetur firmetúrque clara, facilis, distincta, flexibilis, quæ prout erit docendi, asseverandi, monendi usus; prout suggerent ira, vis, voluptas; dictabunt metus, miseratio, modestia, aliúsve quispiam affectus; variè & per gradus intendere se ac remittere, sonóq; inflexo reddere lene, asperum, vehemens, tenerum, grave,

grave, acutum valeat. Camœnarum hæc princeps Calliope chorum ducat; pro rerum, affectuum, ipsarumque Orationis partium ratione omnes sonorum gradus variet. In Exordio non protinus vasta erumpat; sed à subtimidâ & tremulâ voce paullatim exurgat. In Epilogo vocem de industriâ infringet, dabítque operam ne dissimilis sit Orationi Orator. Atque huic suffragentur, Vultus, animi speculum; Oculi, quos Demosthenes lucernas animi appellat, in irâ & odio concitandis, non minùs quàm in gratiâ & amore conciliandis duces; qui indignationem flammâ scintillantes, qui lætitiam juxtà ac dolorem lacrymis manantes testentur; modesti sibique constantes, ne rigeant aperti nimis, neque tremuli nictent. Manus multiplicis habitus artifices; utcunque mutæ, faciles tamen animi indices, & per omnes gentes atque nationes linguis diversas, communis sermonis interpretes. In agendo dextra principatum obtineat, subserviat sinistra. Tantò autem acriores in animis audientium exardescent faces, quantò vehementiori vocis gestúsque intentione affectuum flammas suo ipsius conceptas & quasi accensas pectore significarit expresseritque orator. — *Si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent.*

Vultus.

Oculi.

Manus.

Exercitatio.

Cic. 1. de Or. Sosrez. l. 1 c. 10. Keck. Rh. sp. 1. li. cap. 2. Sopatri Rhetoris Græci διαιρεσις ζητημάτων, de componendis declamationibus, causis positis & cõtroversiis utrinque delineatis liber utilissimus.

EXposita sunt Naturæ primordia & Artis adminicula. supersunt Exercitationis subsidia; sine quibus corruunt illa & jacent. Agricolæ pertissimi solum vel optimum squallet situ, sentibus dumisque horret; nisi colatur, nisi exerceatur. Subacto, inquit ille, mihi ingenio opus est, ut agro non semel arato, sed novato atque iterato; quò meliores fœtus possit & grandiores edere. Subactio autem est Usus, Auditio, Lectio, Literæ. Quibus enim donis cumulati, quibus exculti artibus, ipsam Eloquentiæ arcem conscenderunt veteres illi Oratores? An utique credimus eorum nascentium labris insedisse flexanimam Suadam, cujus quasi Gratiis afflati evaderent aliquando in Deos mortales suóque arbitrio moderarentur animorum habenas? An utique opinamur eos è pigris enchiridiõn, formularum, observationum rivulis, hausisse, quod suspensã aure biberent audientes? An putamus eos ex insulsis Rhetorum placitis, insubidis scitis, inertibus officinis prompsisse arma, quibus humanas mentes percellerent; artes, quæ altiùs infixos aculeos post se relinquerent? Errat, longè errat, quisquis virtutem diam in putidis latére puteis, Eloquentiam angustis clausam fistulis tam malè habitare arbitratur? Ditioris venæ est putum hoc aurum, ab altiore fonte pura hęc aqua. Semina

mina quidem in commune ſparſit natura, fovet ea gremio ars præparátque: verùm fructus omnis, perfectio, conſummatio eſt à lectione, ſtudio, curâ. Ex tripode penitiſſimę ſapientiæ eſt illud [d] Apollonii: Ἀνάγνωσις τοῦ λέγειν τροφή. Lectione velut lętiore pabulo alitur atque enitescit facundia. quippe hinc multijuga exundat eruditio, rerum omnium exuberat ſcientia, unde parantur ampliſſimæ dicendi opes. Lectionis verò cùm duplex ſit uſus: unus in orationis corpore formando, alter in animâ ejus & mente firmandâ; ibi verba & compoſitio requirantur ad ſtyli imitationem, hîc ſenſus & diſpoſitio ad rerum cognitionem; utrunque autem proſpiciat, ut, qui minùs ingenio valent, aliorum ſubſidio ſibi facultates comparent: maximè erit è re præſenti, quantum fieri poteſt, utrique conſulere. Quamprimùm igitur puer è Grammaticis exceſſerit & emendatæ jam ſanæque ſtructuræ ſtipendiis emeritus certo pede figit terram, exerceatur probè vertendo è vernaculo in Latina, necnon transferendo è linguâ Latinâ in vulgarem, atque eadem viciſſim, interjecto modico tempore, Latinè reddendo. Atque hîc ſolicitè & accuratè verſabitur in [e] verborum electione atque phraſeos accommodatione. Deinde tingatur mihi leviter [f] Compoſitionis præceptis, mox etiam [g] Variationis, ita demum inſtructo expedi-

[d] Apollonii Rhodii citat Theon. progymnaſmat. 1. cap. Senec. 85. epiſt.

[e] Vide Longinum περὶ ὕψους. c. περὶ ἑρμηνείας ἐκλογῆς. & I. L. Strobæum de electione & oratoriâ collocatione verborum. & Phraſes Schori.

[f] Supra.

[g] Ex præceptis Præf. li. de copia Verborum & Rerum. B. Keck. 2. l. Rh. c. 23. Rod. Agricola 3. l. de Invent. c. 5.

Imitatio.

tior ad Imitationem sternetur via, ad [h] Imitationem, statuam illam Mercurialem, quæ quasi digito viam rectam & compendiariam ad Eloquentiæ arcem commonstrat. Quicquid enim manu suscipitur dextrè, quicquid mente concipitur feliciter; omne illud exemplari huic virtuti accepta referat initia & incrementa: penè dixeram, exitus & perfectionem. Quid enim aliud sunt opera summorum artificum? Quid aliud Ideæ mente conceptæ? quàm exempla quædam prototypa, originales quidam moduli; quę imitetur solertia, quos ars exprimat. Imò quid aliud sunt Artes ipsæ, quàm Naturæ summæ illius opificis pedissequæ & discipulæ? cujus vestigia quò pressiùs sequuntur, eò propiùs à perfectione absunt. Quoniam igitur in hujus efficacissimæ virtutis cardine vertitur Eloquentiæ janua; prono studio, affectu, consilio feratur Oratoriæ candidatus, ut alicujus in dicendo sit similis, quem totâ mente atque omni animo defixus intueatur, ut quæ domi non nascuntur, aliunde petantur commoda. Ille autem sit Vnus, quo æquabilior componatur stylus; atque idem in suo genere Optimus & perfectissimus, in quo & optima quæque sibi proponat imitanda: namque minùs errabit qui rectè collimabit ad scopum. Iam verò, quem Ciceroni præferendum aut parem invenias? conclamatissimo omnium consensu, Latinæ linguæ parenti, genio, Semoni, Deo. cujus ingenium suo par Imperio nacti sunt Romani rerum Domini. Qui vel hoc

[h] Cic. de Or. 2. l. & in Bruto l. 1. ad Her. Fab. 10. l. 2. c. πῶς κοινὰ διανοήματα ἰδεώσαμεν. Hermogen. περὶ μεθόδου δεινότητος. L. Vives 4. lib. de caus. corru. art. & 4. lib. de tradendis disciplinis. ubi adjicit exempla Sturm. tribus ll. & in Nobilitate literata. p. 332. Paschalius de opt. genere Elocutionis. Treutler. meth. El. c. 14 Dress. lib. 3. Keck. 2. li. sp. Rh. 2. c. Alst. Or. 2. l. Caus. li. 3. c. 9. & 15. Val. 2. l. 10. q.

hoc nomine se imitatione dignum præstitit, quòd & ipse, cùm se totum (elogium est [i] Fabii, maximi in hac arte magistri) ad imitationem Græcorum contulisset, videtur effinxisse vim Demosthenis, copiam Platonis, jucunditatem Isocratis. Nec verò quod in quóque optimum fuit, studio consecutus est tantùm, sed plurimas vel potiùs omnes ex seipso virtutes extulit immortalis ingenii beatissimâ ubertate. Non enim pluvias (ut ait Pindarus) aquas colligit, sed vivo gurgite exundat, dono quodam providentiæ genitus, in quo totas vires suas eloquentia experiretur. Sciat ergo se multum profeciisse cui placebit Cicero. Perpetuus itaque sit orationis Dictator, disertissimus ille Romuli nepotum. Ex illius felici facilitate proponat alumno suo Rhetor, propinétque periodum unam aut alteram primò, quæ facilè admittat imitationem, possitque intelligi, characteris humilis aut mediocris. Subministret illi argumentum aliquod materiæ sequacis & quæ eandem cum exemplo proposito formam undequaque possit induere. Ostendat deinde Imitandi artem & rationes; ut vel eidem corpori aliam vestem induat, vel eidem vesti aliud quærat corpus. hoc est, [1] ut manentem [k] sententiam aliâ investiat oratione; [2] aut sententiæ suæ ac novæ habitum illum orationis modicè immutatum conformet atque adaptet. Doceat, [3] quæ ab alio breviter dicta fuerunt, fusiùs prosequi & Dilatare; [4] quæ fusè ab aliis explicata sunt, Contrahere; [5] Addere

[i] 10. l. Instit. 1. ca. contra & pro Cic. vid. Caus. l. 2. L. Viv. 4. l. de caus. cor. art. Eras. Ciceronianum & Rami Ciceronianum. Alst. Or. Præcognita. Nigronii Orat. quatuor de laudibus & imitatione Ciceronis. Alios.

[k] Sententiam veteres quod animo sensissent vocavérunt. Sed consuetudo jam tenuit, ut mente concepta sensus vocaremus.

ex proprio; 6 Subtrahere ornamenta, & res vel nudè Exponere, vel ornatè Variare; 7 ex Græcâ aliâve lingua ſimptum ſuâ Latinitate donare; 8 Orationem numeris ſtrictam aſſerere in libertatem ſolutique juris facere; 9 locutionis figuram, membra, ordinem, exornationem Mutare atque Invertere; ita par & ſimile adferre, ut ſit tamen diverſum, & aliud quidpiam eſſe videatur: ut ars appareat, lateat artificium. Deducat ita inſtructum in Imitationis arenam, conponat cum Exemplo, exigátque artis ſpecimen, quod diligenter conferet cum exemplari; monebit ubi ab exemplo & arte receſſum; ipſe emendabit, ſupplebit quæ deerant, circuncidet ſi quid redundet. Hinc progrediantur licebit ad longiora, difficiliora, altiora: ad periodos artificiosè concinnatas, ad narrationes, confirmationes, argumentationum ac amplificationum formulas, ad paradoxa ejus & orationes denique integras; eáſque tractandas vel æmulatione parili, vel contrariis cauſarum partibus ſuſceptis. Monebit interea, compilatoris eſſe, non imitatoris, ex alienis centonibus conſarcinatis ſibi trabeam aut virgatũ ſagulum conſuere: ſervi pecoris eſſe, unam aliquam prætextam purpuream repræſentare, non poſſe corpus univerſum effingere. Tardi hominis eſſe in furto deprehendi. Videat itaque ne ſiat repetundarum reus, ne peculatus aut plagii poſtuletur, ne de vi aut dolo malo arceſſatur. Proinde, neque curet verbum verbo reddere, tanquam fidus interpres

aut

aut religiosus explicator, neque in venustatis ornatúsque cuticulâ curandâ sit sollicitus: sed & rei naturam laboret penitus scire, characterem advertat, circumstantias observet, atque illius, quem sibi imitandum susceperit, consilium, acumen, animi indolem, variæ eruditionis carnes, ossa & medullam, argumentorum lacertos & tractationem validâ exprimat potius quàm verba & stylum. Et cùm pigri sit ingenii, maléque de se judicantis acquiescere inventis, [l] impressis usque vestigiis insistere, et dum in re tenui sollicitam curam adhibet, fateri se rebus magnis imparem; hortetur eum jam æmulari, jam se cum duce suo conferre, si quid supra fieri possit, aggredi, præscripta transcendere, nare sine cortice, in altum vehi, séque jam ventis permittere. Ad quem palum jam probè exercitatus tyro noster, ubi visus est firmasse pedem habitu certo & æquabili Ciceronianæ orationis filo, deducatur per progymnasmata, chreias, locos communes, Ethologias, [m] &c. in lætiorem campum orationum Demonstrativarum, latiorem Suasoriarum. Neque enim hujus ætatis, neque sanè nostri fori sunt Iudiciales, quarum scientiâ & arte jam non indigemus, ultra quàm requirit eorum quæ scripta sunt Analysis & artificii observatio; postquam, sublatâ dicendi scenâ, descivit ab orationum splendore forensis illa pompa, formularum quarundam angustiis terminata. Vt ergo ab ipsis Eloquentiæ cunabulis legitimè studeat & per omnes numeros progrediatur can-

l Annicetis apud Ælianum Var. hist. l. 2. c. 27.

m De primis apud Rhetorem exercitationibus, Fabius l. 1. c. 15. & l. 2. c. 1. & 4. Priscianus ex Her. p. 321. Theon. Aphthon. Emporius de Ethopoeia ac loco communi. L. Viv. 4. l. Alst. Orat. l. 2. sect. 4.

candidatus noſter; petenda illi cognitionis rerum facultas atque opes ex ipſis ſapientiæ penetralibus, 1. Auditione attentâ, multâ 2. Lectione, preſſâ 3. Commentatione 4. Præceptis artis 5. diligenti Stylo, 6. Dicendi denique uſu. Vtilis apprimè eſt Auditio; tum quia auris eſt ſcientiæ organum, & quæ ab aliis multo diutinoque ſtudio fuerunt inventa, nobis tranſfundit horula una: tum quia dicentis vivâ voce ac ſpiritu movemur magis, excipimúſque nova illa velut naſcentia cum favore & ſolicitudine; trahimúſque inſuper in exemplum ſi quid in pronunciatione, eo quod decuit, placeat. Auditione tamen ut uberior, ita certior & liberior eſt Lectio. audita enim volucri quadam delectatione abeunt irrevocabilia: lecta repetere licet, ſive artem, prudentiam & conſilium, quæ celavit diſertus artifex, propiùs advertere; ſive res ipſas memoriæ penitus affigere velimus. Hoc orationis adcóque eruditionis atque ſcientiæ pabulum voremus, &, ut ita dicam, helluemur. Hoc veluti quotidiano cibo alatur pingueſcátque oratio. Exhauſta enim eloquentiæ fontis vena ſtatim inareſcit, niſi quotidianâ lectione refercias. Niſi oleum continenter inſtilles, extinguitur lucerna. Studiorum navem regat fixa hæc ſapientiæ polo Cynoſura, ſomni inertiæque Oceanum nunquam ſubitura Helice. Firma ſit lectio, certa, aſſidua, & conſtans; non deſultoriâ levitate intermittens aut vaga. Quocirca teneram hanc & muſteam ætatem, ut neq;

1. *Auditio.*

2. *Lectio.*

de-

depulsam in totum lacteâ illâ Ciceronis ubertate, ita neque uno utut pulcherrimo prato coërcitam velim. at crescentem, per floreos autorum agros liberiùs vagari; adultam, aperto gaudere cœlo. Idq; Zeusidis exemplo; qui Crotoniatis Helenam picturus, non putavit omnia quæ ad venustatem quæreret, uno in corpore reperiri posse: plures itaque præberi sibi virgines popposcit, ut mutum in simulachrum ex animali exemplo veritas transferretur. Vorandæ planè sunt [a] orationes non Ciceronis modò, sed quæ habentur apud Cæsarem, Livium, Salustiũ, Curtium, Tacitum. Concoquendæ historiæ eorundem, nec non Suetonii, Flori, Velleii, & quorum est historia quæ dicitur Augusta, naturalis historia Plinii superioris, junioris epistolæ, Valerii collectanea. Historia quippe oratorem alit, narrandi facultatem suppeditat, instruit exemplis, quæ quasi præjudicata sunt & experimenta quæ de futuris concludant. Depascendæ Fabii institutiones, & quæ illi adscribuntur declamationes, panegyricæ Plinii & aliorum, Pacati imprimis. Comœdiæ Plauti & Terentii. Libandi adultioribus. Agellius, Capella, Apulcius cæterique Africi. nuperi denique Petrarcha, Politianus, Lipsius, Strada, &, quo nunc calet non tantùm juventus omnis, Barclaius. Ante omnia, humanioris eruditionis studiosos immorari decet atque innutriri summis illis ingeniis & Moralis scientiæ oraculis, Platoni, Senecæ, Plutarcho. Quàm salutaris autem vel necessarius

[a] Inprimis orationes pro Archia poeta pro Milone, M. Marcello, Ligario, Roscio Amerino, Deiotaro, Murenâ, Sylla, Cœlio, Philippic. 2. In Catilinam 1. 2. & 3ª. In Verrem 6. & 7. Vide & Keck. l. 2. spe. Rh. cap. 1. & Val. 2. k. 31. q.

cessarius potiùs sit futuro oratori poëtarum haustus, Oratorum princeps, Oratoriæque primores consentiunt. Legendi,* inquiunt, sunt Poëtæ, quorum lectio plurimum confert oratori, namque ab his & in rebus spiritus, & in verbis sublimitas, & in affectibus motus omnis, & in personis decor petitur. Quippe divino quodam numinis afflatu concitati, immortale quiddam ac cœleste spirant, sententiarum concinnitate mirabiles, lumine verborum conspicui, numerorum modulatione suavissimi. Meminerimus tamen non per omnia poëtas esse oratori sequendos, nec libertate verborum, nec licentiâ sententiarum: neque † totos versus aut hemistichia solutæ orationi infarciendo. Verùm ne memoria tot tantarúmq; rerum multifariâ & confusâ lectione obruatur: ne quid ex iis quæ legimus, audivimus, cogitando ipsi invenimus, desideretur: utile inprimis erit, quæ illustria sunt & notanda videntur, librorum custodiis concredere, tanquam cellæ penuariæ & succenturiato memoriæ subsidio. Quorum altero notentur verba rara, nova aut novo sensu usurpata; phrases insigniores suis quæque distinctæ titulis; formulæ elegantiores, ad Contextum, & Materiam, quarum exhibetur tabella infra, & in sequentibus specimen. Altero adnotabuntur Ornamenta & Argumenta, Similitudines, & Translationes, quæ sunt in unam vocem contractæ similitudines, allegoriæ, imagines, exempla, acutiora dicta, sententiæ, allusiones aut quæ allu-

di

* Cic. 1. Orat. Quint. 10. l. 1. c. Tragici inprimis, cùm verborum delectu, numerorum suavitate, sententiarum pondere admirabiles; tum decori observantissimi.

† περὶ χρήσεως ἐμμέτρου ἐν πολιτικῷ λόγῳ. Hermogenes περὶ μεθόδου δεινότητος.

Nos apes debemus imitari, & quæcunque ex diversa lectione congessimus, separare, melius enim distincta Sen. 84. epist. & 33.

Ad verum excerpta habentur sub huius libelli calce communium locorum capite, si quis forte habeat hanc curam.

di vel inverti possunt; eaque digesta omnia & per ordinem alphabeticum suis titulis atque capitibus tanquam favis cellisque subjecta. Quoniam verò, ut ait ¶ ille, nemo percipere tot reconditas aut tam varias res potest, nisi ut scientiæ meditatio, meditationi facultas, facultati vis eloquentiæ accedat: per quæ colligitur eandem esse rationem & percipiendi quæ proferas, & proferendi quę perceperis: ne condi magis aliorum effatorum quàm nostrorum conceptuum promi simus; intingendus tandem in nostram animi mentem erit calamus, senatus convocandus in corde consiliarius; stylusque inde acuendus. Nec, quæ legeris, in codicum aut etiam memoriæ adversaria tam referenda erunt, quàm mentis: curandúmque ut eant in ingenium. quippe cujus in vasculo liberiùs ac frequentiùs tingatur stylus, quàm memoriæ. Tot tamque variarum undecunque congestarum opum, quo propriæ sunt nostríque juris, immutanda est qualitas & proprietas, ut vulgo loquuntur. Ne patiamur itaque illa quæ hausimus manere integra & quasi solida innatare stomacho, quem ægrum atque infirmum arguunt quoties eâdem specie redduntur cibi qua sumpti sunt: sed ea naturæ beneficio concoquamus in chylum, ut hinc in sanguinem & alimentum transeant. Non tam memori vomitu, cruda regeramus, quàm ingenii fermento tot granorum miscellanea in panem convertamus. Tot roris gemmas, tot florum succos in spiritus nostri pro-

¶ Messalla in dialogo quę alii Tacito, alii Quintiliano adjudicant.

3. *Meditatio & Commentatio.*

proprietate mutemus, ut diversa libamina & sapores in unum mel coalescant. Ita in unum conspirent voces variæ & instrumenta diversa ut singulorum lateant voces, omnium appareant; ut ex tot dissonis fiat chorus unus, concentus unus. Eruditum itaq; hunc pulverem prorsus intenti studii radio exaremus acrem ingenii rotam quasi figlinam versemus ad judicii stateram omnia perpendamus, ex ingenii pyxide per inventionem propriam, vel ex ærario mentis per recordationem promamus quæ ad rem nostram faciant. Quod fiet, si mentis dexteritate, elicio studii atque animi conflictu, & quasi obstetriciâ meditationis operâ, res variè mistas ita temperemus atque in unum corpus redigamus: ut etiamsi appareat unde sumptum sit, aliud tamen quàm unde sumptum sit, appareat. Lecta hæc semina novali subacto credita prement aliquando terram segete, rumpent messe horrea; si accedat æquè diserta periti cultoris solertia.

4. Præcepta artis.

Præceptor igitur & ipse minimè rudis & maximè exercitatus ex hoc nostro aut alio Rhetorices compendio artis præcepta enarrabit; locos inventionis, definitiones eorum, Maximas, tractationes, adjectis exemplis illustrabit. Non tamen omnia accuratè & ad tenue: vel ob hoc, quòd magistrum ferè artis reperias neminem, teste Cicerone, qui ipse eloquens fuerit: nudæ enim illæ artes nimiâ plerunque subtilitatis affectatione frangunt atque concidunt quicquid est in oratione ipsoque spiritu generosius,

ofius, omnem succum ebibunt & ossa de-
egunt. Novissimè docebit proprios Affe-
tuum motus & concitationes. Et jam tan-
em proponet rhetorculo suo argumenta,
fabulis poëticis, tragicis ut plurimùm, hi-
toricis, Ethicis, declamanda, atque ea
uandoque in partes contrarias; verùm
æc veritati quammaximè consona, & quo-
m sit usus aliquis in vitâ deincipe futurus.
cebitque aliquando experiendi exercen-
que ingenii gratiâ proponere paradoxa
absurda. Præformabit illi primùm de-
amandi materiam & supellectilem, delinea-
it vestigia, digitum ad fontes lectionis in-
det, commonstrabit argumenta, suppe-
abit colores. mox eum sibi permittet, suis
viribus absque adminiculo possit progre-
Progressus autem faciet non sine sum-
spe ad laudes amplissimas, si se totum &
è tradiderit Stylo, optimo & præstantissi- 5. Stylus.
dicendi magistro, autori, effectori. Hic
im vires ingenii experitur, mentem exa-
it, memoriam excitat, judicium format,
tis præcepta illustrat, lectionis fructum
igit; studii practica, cogitationum Her-
es, mandatorum nuncius; scientiarum
monimentum. quem cùm multi per ignavi-
m fugiunt quia magni est laboris, tum plu-
imi per inscitiam aversantur, eo quòd ra-
ionem ejus nesciant profani, & illotis, pedi-
us, aut manibus potiùs, tantæ artis pene-
ralia aggressi. His autem mysteriis initia-
us *hoc agat*, rem curæ tam seriæ, consilii
am sacri etiam atque etiam rectâ reputet
vitâ.

viâ. Priùs igitur quàm calamum in manum ſumat, operam det penitus intelligere quæſtionis & rei de qua dicendum ſit, naturam, genus, ſtatum. Deinde ſibi aurem pervellet exigétque à memoriâ ſuâ, ſi quid uſpiam audiverit ſuper ea re legérítve. centuriata habebit autorum capita, ſententiáſq; eorum quaſi per ſaturam anquiret; ſuæ meditationis advocabit obſtetriciam manum, ſolertis ingenii aciem intendet, omnia diligenter verſabit. quæſtionem ſi finita ſit, ad infinitam avocabit, circumſtantias perpendet. hinc latibula argumentorum luſtrabit, eruet quæcunque ad conciliationem, fidem, motum faciant. Delectum habebit copiarum. levia quæ ſunt & futilia, rejiciet planè, exautorabit, caſſabítque, ut iſti loquuntur: quæ virtute valent & pondere, diſtinguet etiam; ut velites expediantur, in acie ſtent Haſtati, Principes collocentur medii, ſubſideant in poſtremis Triarii. Quas omnes argumentorum, exemplorum, ſimilitudinum, ſententiarum copias ubi explicuerit in una tabellæ facie, ut ibi in procinctu & ſtatione appareant, evocandæ prout fuerit opus: cogitandum erit non tantùm in quo ordine, ſed & quo apparatu, quàm valido, quàm ſplendido inſtructæ procedant: ut oratio verborum ſtellis, ſideribus phraſium, ſententiarum luminibus diſtincta, niteat Elegantiâ, Compoſitione fluat, Ornatu ſplendeat. Et tum denique ab indagationis induſtriâ, & ſolertiâ commentationis ſe ad ſcribendum conferet. Ad commodiorem

autem

em meditandi curam ſcribendíque labo-
conducet plurimùm, ſi in quietum ali-
m locum, ſecretum atque arbitris libe-
ſe recipiat, eundémque obſcurum. ſe
u quippe, ſilentio, tenebríſque alitur
ns; ſibi vacua, altiúſque operi intenta,
oties intrinſecis avocamentis diſtracta
impeditur. Hìc tandem ſtringat cala-
m, acuat ſtylum; in exercitationis hu-
ncunabulis, tardum; in progreſſu tem-
is & facultatis, velociorem; ſemper di-
ntem. ita tamen diligentem, ut videat,
quando penna ad ingenium ſuum rede-
præcipiti acta feſtinatione: neque enim
ndum eſt, ne manum de tabula neſciat
re. At ne quando à propoſito extra
s, quod aiunt vagetur; ſuſpiciendum
ſubinde thema; ne maceriæ extruan-
& arena ſine calce, repetenda ſæpius
nt proximè ſcripta; tum ad ſtyli com-
uram, quo melius connectantur præce-
ibus ſequentia; tum ad cogitationis
rem, qui, ſi ſcribendi intercapedine re-
erit, ex integro recipiet vires, &, quod in
amine ſaltus fieri ſolet, velut repetito
io ſumet impetum. Sequitur ut exami-
præceptor & emendet, quæ ille ſcripſe-
improba & ociosa expungat, proba &
via ponat, in locum fortuitorum ſuffici-
lecta, pro inſuavibus dulcia, pro confuſis
mpoſita ſuggerat, antiquitatis horrorem
colat, floridæ noviratis ambitionem co-
rceat. Aliquantulum veniæ tamen indul-
bit ubertati & elegantiæ, quinimo alet

potiùs

potiùs indolem lætam, generoſos conatus & vel plura juſto concipientem ſpiritum fovebit, & ſatiari veluti quodam jucundioris diſciplinæ cibo lactéque patietur. Volo, inquit Orator, ſe efferat in adoleſcente fœcunditas. Nam facilius ſicut in vitibus revocantur ea quæ ſeſe nimiùm profuderunt, quàm ſi, nihil valente materiâ, nova ſarmenta culturâ excitentur: ita volo eſſe in adoleſcente unde aliquid amputem. Luxuriem quippe depaſcet increſcens cum ætate ſtylus, multum inde anni decoquent, multum ratio limabit, aliquid ipſo uſu deteretur. Non autem poteſt in eo eſſe ſuccus diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum. Nec placet muſtum quod in lacu ſtatim eſt auſterum, id fiat annis: fit & annos ferat, & cum ætate proficiet. Denique ne pereat gratia Muſicæ occultæ, ne virtuti celatæ inuratur nota ſepultæ inertiæ; ſupereſt, ut materiæ ita formatæ habitus producatur in actum: ut arte ſtudióq; decurata & domi elaborata oratio in ſolem & pulverem prodeat, in caſtra & aciem procedat, cui rei à Memoriâ maximum eſt ſubſidium. Quam ut fixam, firmam, fidámque habeas, devorandum eſt tædium illud ſcripta aliena & tua ad verbum ediſcendi. quæ penitus cognita atque intellecta, ritè atque ex artis methodo diſpoſita diligenter leges, advertéſque res primò, deinde verba: eáque per intervalla & certas partes diviſa, ediſces ex iiſdem tabellis quibus ſcripſeris. tenaciùs quippe Memoria (quæ non eſt quid

Cic. 1. de Oratore.

Actio.

quid ab Intellectu, nisi ratione distinctum) comprehendit eorum vestigia, quæ sibi familiaria non incuriosi tradiderunt oculi. Quæ quoq; imprimenda animo curaveris apud te citè sub somni tempus, quò plus firmitatis adferat noctis interpositæ quies & silentium; reposces exigésque à memoriâ postero manè, defœcato à cibi decoctione & earum æstu, animo. Deinceps probè meditata & comprehensa in solitario aliquo loco recitabis, Voce clarâ, distinctâ, non garrulâ aut intentâ (in Exordio minimè) non unius toni, sed modulatâ pro variâ materiæ, argumentorum, sententiarum, affectuum ratione. cui Vultus consentiat, subserviátque Gestus, rebus quæ aguntur congruus; non vastus, neque histrionicus tamen, sed decorus & temperatus. Quæ omnia ut cum gratiâ, venustate & judicio præstare valeas, operæ precium, imò necessarium erit, ut ipse audias alios, te alii, iique artifices, qui exemplo feliciter præeant, consilio fideliter moneant, quæ sequaris, quæ fugias; atque id certè disertiùs quàm vel eburnea Gracchi fistula, vel Demosthenis speculum tibi vocem modulentur, gestum figurent. Tum demum bonâ cum tui fiduciâ prodire in publicum licebit. Actio autem usu repetita relegabit metum, solicitudinem, iram, rusticum pudorem, cæteróque affectus qui memoriæ ac libero ingenii præjudicant & officiunt.

Artis præcepta levidensi quodam filo & loci pertexui, quæ compendii studio

omi-

omiserim, ex iis ipsis quos indicavi fontibus facilè licebit petere. Præceptis his si felicis ingenii vestri (Opt. Iuvenes) facultatem excolere, si habitum & disertam dicendi facilitatem usu acquirere non pigebit; ibunt indolis vestræ flores (quos Naturæ produxit tellus, Artis firmat sol, Exercitationis educat imber) in Eloquentiæ & Prudentiæ fructus. Summus ille Naturæ parens fructus hosce, quorum ipse sparsit semina, ita benigno foveat numine: ita radiis suis illustret animétque æternus Iustitiæ & Sapientiæ Sol; ita gratiæ suæ aurâ mulceat, imbre riget Sacrosanctus Favonius: ut canescentes illi indies ad maturitatem in animis vestris, vos ipsos ad consummatissimæ Virtutis arcem evehant, ad fastigatissimi Honoris apicem promoveant; in Reip. emolumentum, Divini nominis gloriam, vestram salutem æternam.

BRITISH 29 JU 85 MUSEUM

FINIS.

Et quia illorum mentio facta est supra pag. 69. adjicienda curavimus concenturiata Communium Locorum capita; in eorum gratiam quibus cura erit studiúmque conficiendi memorialia volumina.

A

Abstinentia. Abusus. Academia. Actio. Accusatio. Adolescentia. Adversae res. Adulatio. Adulterium. Ædificia. Æquabilitas animi. Æqualitas. Affectus. Affinitas. Agricultura. Ambitio. Amicitia. Amor. Amor Angeli. Anima. Animantia. Animus. Ara. Artes liberales. Artes. Avaritia. Audacia. Auditus. Aurum. Auspicia. Auteritas. Auxi-

B

Beneficentia. Bona naturæ, fortunæ, animi. Boni. Bonitas. Bonum. Brevitas.

Cades.

C

Cades. Calumnia. Caſtitas. Cauſæ. Ceremoniæ. Cibus. Civis. Civilium rerum uſus. Clementia. Cœlibatus. Cœlum. Comitas. Communio rerum. Concordia. Confeſſio. Conjugium. Conjugalis fides. Conſcientia bona. Conſcientia mala. Conſilium. Conſolatio. Conſtantia. Conſuetudo. Contentus animus. Contractus. Converſatio. Convivium. Corpus. Correctio. Corruptio. Credulitas. Crudelitas. Curæ. Cura præpoſtera. Curioſitas.

D

Damnum. Decorum. Debitum. Deformitas. Degeneratio. Delicia. Deſperatio. Detractores. Deus. Dies. Diſcipulus. Diſciplinæ. Diſcordia. Diſſimulatio. Dives. Divitiæ. Divinatio. Doctrina. Dolor. Dolus. Dos. Dux.

E

Ebrietas. Educatio. Elementa. Eloquentia. Error. Eventus. Exemplum. Exercitatio. Exilium. Experientia.

F

Facilitas. Fama. Fames. Familia. Fatum. Favor. Felicitas. Fides. Finis. Forma. Fortitudo. Fortuna. Forum. Fratres. Fraus. Frugalitas. Fruges. Fuga. Furor. Furtum.

Ger-

G

Garrulitas. Gaudium. Geſtus corporis. Gloria. Gratitudo. Gula.

H

Hæredes. Hiſtoria. Hiſtriones. Homo. Honeſtas. Honor. Horti. Hoſpites. Humanitas. Humilitas.

I

Jactantia. Ignavia. Ignorantia. Imitatio. Imperium. Impietas. Impudentia. Indoles. Induſtria. Infamia. Infantia. Inferi. Infirmitas. Ingenium. Ingratitudo. Inhumanitas. Inimicitiæ. Injuria. Injuſtitia. Innocentia. Inſtitutio. Inſania. Interitus. Inventa. Invidia. Ipſe. Ira. Irriſio. Judicium. Juris ſcientia. Jus. Juſtirandum. Juſtitia.

L

Labor. Lacrymæ. Lætitia. Leges, jura, conſuetudines gentium. Legatus. Levitas. Liberalitas. Liberi. Libertas. Libido. Licentia. Licita. Lingua. Lis. Locus. Lucrum. Ludus. Luxus.

M

Magiſtratus. Magnificentia. Majeſtas.

Mala. Maledicentia. Mali. Malitia. Medicina. Mediocritas. Meditatio. Memoria. Mendacium. Mens. Mercatura. Meretrix. Metalla. Meteora. Metus. Militia. Miracula. Miseria. Misericordia. Modestia. Mora. Morbi. Mores. Morum gravitas. Mores gentium varii. Mors & sepultura. Mulier. Mundus. Munera. Mutationes. Mutuum.

N

Natura. Naturales res. Navigatio. Necessitas. Nobilitas. Nosce teipsum. Novercæ. Novitas. Nox. Numerus. Numina. Nuptiæ & ritus.

O

Obedientia. Obsequium. Oblivio. Occasio. Otium. Oculus. Odium. Officium. Omina. Opinio. Opus. Oracula. Oratio. Orda. Ornatus.

P

Parentes. Parricidium. Passio. Patientia. Patria. Paupertas. Pax. Pectinum. Peregrinatio Perfidia. Perjuria. Perseverantia. Petitio. Pestis. Philosophia. Pietas. Pictura. Pœna. Pœnitentia. Poëta & Poësis. Politia. Potentia. Potentioribus non adversandum. Præceptores. Præsentibus fruendum. Principes. Principium. Prodigalitas. Proaigia. Proditio. Promissa. Prosperæ res. Providentia. Prudentia. Principia obsta.

Pudor. Pudicitia. Puritia. Pulchritudo.

Q

Quæstiones curiosæ. Querelæ.

R

Rapina. Ratio. Recreatio. Regnum. Religio. Reprehensio. Repugnantia. Repulsa. Respublica. Rhetores. Risus. Robur. Rus.

S

Sacerdotes. Sacrificium. Sacrilegium. Sapientia. Scelus. Scientia. Scriptum. Securitas. Seditio. Secta. Sensus. Senectus. Servus, & Servitus. Severitas. Silentium. Similitudo. Simultas. Simulatio. Simulachra. Sitis. Sobrietas. Societas humana. Societas honesta. Societas prava. Solitudo. Solertia. Somnus. Somnia. Species recti. Spectrum. Spes. Studium. Stultitia. Subditi. Sublimis vitæ conditio. Superbia. Superstitio. Suspicio.

T

Taciturnitas. Tædium. Temeritas. Temperantia. Templa. Temporum res gestæ. Tempus. Terræ regionesq;. Testis. Testamenta. Timor. Tormenta. Tranquillitas. Tuetiparta. Turpitudo. Tyrannis.

Valetudo. Varietas. Venatio. Venia. Veneficia. Ver. Verbum. Verecundia. Veritas. Vestitus. Vetitum. Vicini. Vicissitudo rerum. Victoria. Vigilantia. Vindicta. Vinum. Virtus. Virginitas. Vis. Vita. Vita privata. Vitia. Vitiorum fuga. Ultio. Ultio divina. Unitas. Voluntas. Voluptas. Vota. Urbs. Usura. Usus. Utilitas. Vulgus. Vultus. Uxor.

FINIS.

BRITISH MUSEUM 29 JU 85

DE FORMVLARVM *Vsu & Imitatione.*

FOrmulæ aliquot Oratoriæ à me olim, quasi parectato, rudi quâdam farragine congestæ, non ita pridem sub alienis auspiciis vexillisque in aciem processerant. Has, quia semel, ipsius, qui ediderat, rogatu, publici juris feci, necdum mihi satis apparuit causæ, cur prolem illam, quæ vel adeò implumis ad fidem solis educta (nisi infidus sit amicorum portus, affectu quàm judicio fallacior) exploratores ignes irretorto contueri lumine sustinuit, unguibus sævis laniatam nido præcipitem darem: agnitam & vindicatam fovere hic lubet, suscipere, & proferre: si pauca priùs de consilio in iis meo, ipsarumque usu dixero. Atque in his quia Imitatio utramque paginam facit, utrumque munus, & staminis & subteminis subit; non pigebit ab illius exemplo telam ordiri.

Inter Georgica Hesiodi pręcepta decantatissimum est illud & πολυθρύλλητον

Ab Aristotele etiam laudatum, Ethic. ad Nicomachum, l. 1. c 4

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Ἐσθλὸς δ' αὖ κακεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ὃς δὲ κε μηθ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐνθυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

a Decad. 3. l. 2 Quo respiciens T. Livius [a], oratione, quam Minutio, cujus temeritatem fortuna deprenderat, maléque mulctârat, nisi nubes ea, quæ in montium jugis sedebat, sollicitata imbrem dedisset, h. e, nisi legionibus Minutianis in extremo jam discrimine laborantibus Fabiana se acies repentè, velut è cœlo demissa ad auxilium, ostendisset: Orationi, inquam, illi, quam Minutio affingit T. Livius milites suos hortaturo, supplices se, gratosque Fabio præstarent, hoc præfigit exordium; *Sæpè ego audivi, Milites, eum primum esse virum, qui sibi ipse consulat, quid in rem suam sit: secundum, eum, qui benè monenti obediat: qui nec ipse sibi consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenii esse, &c.* Quod item ante oculos habuit dubio procul Seneca [b]. *Nemo*, inquit, *per se satis valet, ut emergat: oportet manum aliquis porrigat, aliquis educat. Quosdam ait Epicurus ad veritatem sine ullius adjutorio contendere; hos maximè laudat, quibus ex se impetus fuit, qui seipsos protulerunt: Quosdam indigere ope alienâ, non ituros, si nemo præcesserit, sed benè secuturos: egregium hoc quoque, sed secundæ sortis ingenium. Nos ex illa primâ notâ non sumus: benè nobiscum agitur, si in hanc secundam recipimur. Neque hunc quidem contempseris, qui alieno beneficio salvus esse potest: & hoc multum*

b Epist. 52.

tum est, velle salvari. Præter hæc adhuc invenies aliud genus hominum, ne ipsum quidem fastidiendum, eorum, qui cogi ad rectum compelliq́; possunt, quibus non Duce tantùm opus sit, sed adjutore, &, ut ita dicam, coactore. hic tertius color est. Itaq; alteri magis gratulatur; alterum magis suspicit. Quamvis enim ad eundem finem uterq; pervenerit, tamen major est laus idem effecisse in difficiliore materiâ. &c. Mox. *Quædam ingenia facilia, & expeditâ quâdam manu, quod aiunt, facienda sunt, & in fundamentis suis occupanda. Itaq́; ego illum feliciorem dixerim, qui nihil negotii secum habuit: hunc quidem de se melius meruisse, qui malignitatem naturæ suæ vicit, & ad sapientiam se non perduxit, sed extraxit. Hoc durum & laboriosum ingenium nobis datum, scias licet. imus per obstantia. Itaq; pugnemus, aliquorum invocemus auxilium. Quem, inquis, invocabo, hunc, aut illum? Tu verò etiam ad priores revertere, qui vacant, adjuvare nos possunt, non tantùm qui sunt; sed & qui fuerunt, &c.* Nec veritas tantùm, O Philosophe, in Democriti puteo latet, indigétque Delio urinatore, sed & doctrinæ Moly, flore nitens lacteo nigrâ squallet radice, χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι γε θνητοῖσι: sed & aureum scientiæ ramum *tegit omnis lucus, & obscuris claudunt convallibus umbræ.* Quem quia *pauci, quos æquus amavit Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus, Diis geniti potuere* ingenii sui Marte eruere; liceat modò Mercurii indiciis oblatum capere, aut Veneris auspiciis ritè re-

pertum carpere. [c] Ἀ' δ' οὐ κεκτήμεθα Μίμησις ἤδη ταῦτα συνθηρεύεται. In magnis illis animi ad artes & virtutes formandi Georgicis, εὐδαίμονας illos & θεοφιλεῖς pronunciat Plutarchus, quibus divinitùs contigére ad consummatam perfectionem tria illa absolutè necessaria; [1] ingenii solum fertile, [2] institutionum bona semina, [3] diligens institutoris cultura & exercitatio. Natura quippè ab arte promovetur, utraque ab exercitatione firmatur atque perficitur. Quis itaque Eloquentiæ, quo non præstantius aliud munus homini à Deo datum est, fructum? quis, non dico, Suadæ medullam, sed vel illibatum orationis florem à pueris expetat, aut etiam expectet, quibus nondum per ætatem aut studium datur sapere, quibus inventionis facilitas, ingenii felicitas, ipsius rationis vixdum illuxit lumen? *Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.* Pedamenta itaque admoveantur ab arte & Imitatione, ut quæ ex se non habent, mutuo aliundè sumant; atque ita sumant, ut lectè, liberè, prudentèr institutâ imitatione, ex suo ipsius cerebro prognata hæc Pallas parentis referat imaginem; non apertè, servilitèr, ineptè susceptâ, opus Musivum aut cento eruditis bilem concitet, aut furtivis nudata coloribus cornicula risum moveat. Imitandi rationem, methodum, modos, κρύψιν, gradus, supra attigimus Indicis Rhetorici pag. 63 & seq. hîc πράξιν exercitationémque cur referre pigeat, cùm summi ingenii viros in hâc arenâ desudâsse non puduerit?

[c] Synes. tit. Deus.

puduerit? Quot loca ex Platone & Aristotele, Dialogis suis & Rhetoricis inseruit Eloquentiæ Romanæ parens Cicero; hæc vertendo, illa explicando, alia imitando? ad Demosthenis vim ubique affectat viam, non semper assequitur. Philippicæ certè Ciceronis in totum olent Demosthenis lucernam. Necnon [d] ipse Demosthenes quatuor annos impendit orationibus Isæi imitandis. Vt cęteros Poëtas taceam, (quos [e] Galaton pinxit catillantes quæ vomuerat Homerus) quid Virgilius? annon Homeri, Hesiodi, Theocriti, Pindari etiam, Apollonii, atque aliorum præsse & quasi religiosè insistit vestigiis? Plinius [f] verò honori sibi duxit Ciceronem æmulari, nec fateri erubuit; *Est mihi*, inquit, *cum Cicerone æmulatio, nec sum contentus eloquentiâ nostri seculi.* Quod & alios fecisse ut liqueat, adducam locum illum [g] Isocratis: Τῶν ἀρίστων μὲν ἀεὶ καὶ κάλλιστα συμβουλεύειν, καὶ τοῖς βελτίστοις ὑπάρχειν φίλον ἅπασι μὲν ἀγαθὸν εἶναι, μάλιστα δὲ τοῖς ἐπιφανεστάτοις· πλοῦτον δὲ κτᾶσθαι μὴ κακοῖς ἀλλὰ καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτήδειον εἶναι, ἐξουσίαν μὲν τῆς ῥᾳθυμίας παραπετάσματα ποιεῖσθαι, δόξαν δὲ τῆς ἀρετῆς τεκμήρια παρασκευάζειν, ῥᾴδια μὲν φεύγειν ἀφέλεσθαι, ἀγαθὸν δὲ πεῖσαι, πλείω τοὺς ἀγῶνας ἔχειν ἢ τοὺς φίλους· καὶ τοῖς μὲν συμπεσοῦσιν ἀπόχρησις, τῆς δὲ τῶν ἀγαθῶν ἐπιμελείας ἀπόνοιαν· ἃ δὲ τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα ἐστί, οὐκ ἂν ἄλλοθεν ἢ παρὰ ταύτης συμπεσεῖν μόνη μὲν πλούτου κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ πολλῶν ἐστι. Quem crispo & rotundo sanè agmine complexus est Salustius in Catilinariâ præfatione, *Diuitiarum & formæ gloria*

[d] Plutarch. in vita Demost.

[e] Ælian. Var. hist. 13. l. 22. c.

[f] l. l. 5. epist.

[g] Or. ad Demonicum.

gloriâ fluxa atq; fragilis est: virtus clara æternaq; habetur. in Iugurthino prolixior. Præclara facies, magnæ divitiæ, ad hoc vis corporis, & alia hujuscemodi brevi dilabuntur: at ingenii egregia facinora, sicut anima, immortalia sunt. Postremò corporis & fortunæ bonorum, ut initium, sic finis est: Omnia orta occidunt, & aucta senescunt: animus incorruptus, æternus, rector humani generis, agit atq; habet cuncta, nec ipse habetur. Hunc fusiùs expressit Plutarchus,

h Περὶ πολυτελείας κόσμου.

h τὸ μὲν ἄλλα τῆς ἀγαθῆς διαθέσεως ἔργα, καὶ μικρὰ, καὶ ἐκ ἀξιοσπούδαστα καθίστησι. Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ τοῦ γένους ἀγαθόν. Πλοῦτος ἢ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύχης κτῆμα, ἐπειδὴ τῆς μὲν ἐχόντας πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δὲ ἐκ ἐλπίσασι φέρεται προσπίπτει. καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος, σπόρος ἐστὶ τοῖς βουλομένοις βαλαντίου τρέφειν, κακόργοις οἰκέταις, καὶ συκοφάνταις. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι καὶ τοῖς πονηροτάτοις μέτεστι. Δόξα γὰρ μὲν σεμνὸν, ἀλλ' ἀβέβαιον. Καλλὸς ἢ περιμάχητον μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. ὑγίεια ἢ τίμιον μὲν, ἀλλ' ἀμετάστατον. ἰσχὺς ἢ ζηλωτὸν μὲν, ἀλλὰ νόσῳ βιαίῳ καὶ γήρᾳ τὸ ἢ ὅλον, εἰ τις δεῖ τὰ τοῦ σώματος ῥώμης θεραπεύειν, μαθέτω γυμνὸς σταμνοφορεῖν. πόσον γὰρ ἀνθρώπου ἰσχὺς διαφέρουσι (ταῦρος) ἢ ἄλλων ζώων δυνάμεως; λόγῳ ἢ οὐ νικῶντες, καὶ ταῦροι, καὶ λέοντες. Γαμετὴ ἢ τῆς ἐν ἡμῖν μόνον θεῖον ἀνθρωπίνῃ καὶ θείᾳ.

i De Deo Socratis.

i Apuleius ægrè illum ambulare judicans, qui pedem semper ponit in alieno vestigio, nec sibi metas præstituit, nec se intra alieni ingenii pomœria terminavit: sed liberius, pro more suo & patrio vagatus, ita lusit, *Aliena vestigia quæ parentes pepe-*

pepererunt, & quæ fortuna largita est, &c. Generosus est? *parentes laudas. Dives est? non credo fortunæ. Magis ista dinumero. Validus est? ægritudine fatigabitur. Pernix est? abibit in senectutem. formosus est? expecta paulisper, & non erit. At enim bonis artibus doctus, & adprimè est eruditus, &, quantum licet homini, sapiens, & boni consultus est? tandem aliquandò ipsum virum laudas. Hoc enim nec à patre hereditarium est, nec casu pendulum, nec à suffragio anniculum, nec à corpore caduceum, nec ab ætate mutabile.* Quamvis hîc, ut & alibi, Senecam [k] ob oculos & in mente habuisse mihi ex Proleptico artificio videtur. *Ratio ergo perfecta proprium hominis bonum est: cætera illi cum animalibus satisq; communia sunt. Valet? & leones. formosus est? & pavones. velox est? & equi. non dico, in his omnibus vincitur. Non quæro quid in se maximum habeat, sed quid suum. Corpus habet? & arbores habent impetum & motum voluntarium? & bestiæ, & vermes. habet vocem? sed quanto clariorem canes, acutiorem aquilæ, graviorem tauri, dulciorem, mobiliorem q; Luscinia? Quid in homine proprium? Ratio. hæc recta & consummata felicitatem hominis implevit.* A quo exemplari non admodum discedit Boëthius [l]. *Quidenim? pecuniámne congerere conaberis? sed eripies habenti. Dignitatibus fulgere velis? danti supplicabis: & qui præire cæteros honore cupis, poscendi humilitate vilescet. Potentiámne desideras? subjectorum insidiis obnoxius, periculis subjacebis.*

[k] Epist. 76.

[l] De consol. philosophiæ, lib. 3. prof. 8.

his. Gloriam petis? sed per aspera quæq; distractus, securus esse desistis. Voluptariam vitam degas? sed quis non spernat atq; abjiciat vilissimæ fragilissimaq; rei corporis servitium? Iam verò qui bona præ se corporis ferunt; quàm exigua, quàm fragili possessione nituntur? Num enim elephantos mole, tauros robore, superare poteritis? num tigres velocitate præibitis? Formæ verò nitor; ut rapidus est, ut velox, & vernalium florum mutabilitate fugacior! Respicite cœli spacium, firmitudinem, celeritatem: & desinite aliquando vilia mirari. Videte denique hos subsecutum Minucium Felicem. *Rex es: tàm times, quàm timeris: & quamlibèt sis multo comitatu stipatus, ad periculum tamen solus es. Dives es: sed fortunę malè creditur, & magno viatico breve iter non instruitur, sed oneratur. Fascibus & purpuris gloriaris: vanus error hominis, & inanis cultus dignitatis, fulgere purpurâ, mente sordescere. Nobilitate generosus es: parentes tuos laudas: omnes tamen pari sorte nascimur; solâ virtute distinguimur.* Quorsum hæc omnia? certè, ut intelligatur etiam gravibus viris, & in altum eloquentię provectis Imitationem pręluxisse cursus sui Helicen & Cynosuram. Non itaque pudori, nec tædio esse debet teneræ ætati, cui instituendę hæc, qualiacunque, inserviunt, τοῖς νεκροῖς συγχρωτιζομένου majorum virtutes intueri animisque ad virtutem hanc accendi. Præclara illa vox est, & viro summo digna, si cui datur eam verè de se protulisse; *Libera per vacuum posui*

ſui veſtigia princeps. Non aliena meo preſſi pede.

Verùm enimverò in ſecundis, aut etiam tertiis ſtare aliquid eſt. Si negatur Iovis non imitabile fulmen vibrare, proximos tamen illi honores, etſi proximos longo pòſt intervallo, & manubias ſecundas tractare Palladi liceat, juvetq; ſequi patrem, licèt *non paſſibus æquis.*

Prima itaque & præcipua probi atque legitimi Imitatoris cura ſit, Rerum, ac Senſus: proxima, Verborum & Coloris. ut ejus, quem imitandum ſuſcepimus, Primò animi conſilia, & altam vegetæ mentis vim intelligamus, hæc probè concocta acri meditatione in animi noſtri venas trajiciamus, ut corpus ipſum orationis, quæ ſpeculum animi eſt, ſolidum & ſucci plenum efformetur, argumentorum oſſibus firmum, ſententiarum medullâ diſtentum, motuum nervis validum. Deinde, ut circa carnis cutiſque colores verſemur, vocum, figurarum, phraſium, formularum. Ejuſmodi oratio non intra labia natans, ſed in penitiſſimi cordis penetralibus nata, vivet, ſpirabit, movebit, ager, rapietque auditores, quò volet. Atque hæc omnia quamvis intimis animi præcordiis adamantino ſtylo inſculpi neceſſe fuerat, quoniam tamen labilis res eſt memoria & fluxa, quæ onerata fatiſcit, referta confunditur; ex uſu erit illam ſublevare; & ea, quæ nobis legentibus, audientibus, aut meditantibus placuerunt, dignaque adnotatu viſa ſunt, Librorum fidei concredere, uti ſu-

prà monuimus pag. 69. &c. Indicis Rhetorici.

Adventitiis tamen his ſubſidiis ita uti, ne ſenſus ipſos, ne formulas eodem habitu, quo admiſſa ſunt, quaſi per vomitum, quod infirmi ſtomachi indicium eſt, regeramus: verùm, tum adjiciendo, tum detrahendo, quâ variè concinnando, quâ artificioſè invertendo, ita immutare, ut ex ingenii noſtri fonte, fornace, officinâ; non ex memoriæ lacu, ærario, tabernâ videantur deprompta: Mentis agitatione, Commentationis igne ea omnia, quantumvis varia, & diſſimilia, ita conflare, miſcere, aſſimilare, ut & ipſis Artificibus fœtum hunc noſtræ mentis ingenuum potiùs approbemus, quàm accerſitas bracteas, aut emendicata analecta prodamus. Formulas itaque ſubjeci ipſis authorum unde ſumptæ ſunt verbis dimenſis, ut aliquid relinquerem Oratoriæ candidato, in quo exerceret ſe ſtyli acies, laboraret ingenii acumen; tanquàm ſi placeat exemplum iſtud. Apud A. Gell.[m] nec non Ælianum[n] invenio; *Quòd Theophraſtus verba in Areopago facturus deturbatus verecundiâ obticuerit. quodque idem hoc Demoſthenis apud Philippum regem verba facientis evenerit.* Quod hunc in modum dilatari poterit. *Quod Theophraſto oratori parum vehementi cujus tamen ex ore mille dulciter fluebat oratio; quod Demoſthenis torrentis in modum fluminis, aut torti potiùs fulminis auditorum animos percellentis, contigiſſe ſentur; ut hic Philippi regis majeſtate exanima-*

[m] A. Gel. arg. c. 8. l. 8.

[n] Ælian. var. hiſt. li. 8. c. 12.

tus,

tus, ille verecundiâ (ut creditur) deturbatus in ipso orationis limine repentè obticuerit: Idem ne mihi novo Rhetori atq; in hac dicendi arenâ minimè versato accideret prorsùs extimescerem, nisi me animaret rei ipsius, de quâ dicturus sum, dignitas, nisi me confirmaret gratiosorum juvenum, quâ cinctus sum, coronæ notissima benignitas. Iubet me res, ut inter vitiosi pudoris Scyllam, & impudentiæ Charybdim, ingenuam & prætextatæ hujus ætatis florem verecundiam per medium fretum, quæ virtutis via est, plenis pro virium mearum & artis modulo gloriæ velis feram. Vos itaque orandi sitis (tyrocinii hujus literarii commilitones mei) cum in ipsius argumenti vestrâ hac ætate dignissimi gratiam, tum pro candore quem in pectoribus vestris inclusum, huc affertis, ut fragili hujus Orationis meæ naviculæ, sine scientiæ saburrâ, sine judicii clavo, sine artis velis timidè fluitanti, lenis faventiæ vestræ aura aspirans, eam decursò feliciter spacio in optatum portum deducat. Quas verò formulas ex lectione in adversaria & commentarios referre placet, id, si ita videtur, facere ex mente & methodo subsequentis Tabellæ licebit.

Supra

Supra Naturæ fundamina, Artisque structuram, inter Exercitationis subsidia, ad Eloquentiæ fastigium erigendum, validissimi adminiculi vim & viam occupat Imitatio. Ad cujus perfectionem, studiosè & cum fructu legenti, audienti, commentanti observanda veniunt

- Formulæ ad
  - Contextum
    - Ordiendi.
    - Petendi attentionem & benevolentiam.
    - Narrandi.
    - Proponendi & Partiendi.
    - Continuandi.
    - Transeundi.
    - Abrumpendi.
    - Confirmandi.
    - Exempla citandi.
    - Testimonia citandi.
    - Objiciendi & Confutandi.
    - Claudendi.
  - Materiam
    - Rogandi & Petendi.
    - Gratias Agendi & Debendi.
    - Opem offerendi & Pollicendi.
    - Laudandi.
    - Vituperandi.
    - Corrigendi.
    - Hortandi, Suadendi, & Consilendi.
    - Exclamandi, Querendi, & Detestandi.
    - Monendi.
    - Excusandi.
    - Deliberandi.

Illudendi

- Illudendi.
- Minandi.
- Metuendi & Obstupescendi.
- Malè & benè precandi.
- Consolandi.
- Moderandi & Dijudicandi.

2 Ornamenta & Firmamenta
- Similitudines.
- Allegoriæ.
- Imagines.
- Acutiora dicta.
- Sententiæ.
- Exempla.

3 Dictiones
- Verba rara, nova, aut novo sensu usurpata.
- Phrases insigniores & nitidiores.

Ordi-

Ordiendi formulæ.

li. 2. de Orat. REbus omnibus probè consideratis, tum denique, inquit M. Antonius apud Ciceronem, id quod primum est dicendum, postremò soleo cogitare, quo utar exordio. Nam si quando id primum invenire volui, nullum mihi occurrit, nisi aut exile, aut nugatorium, aut vulgare, atque commune. Principia autem dicendi semper cum accurata & acuta, & instructa sententiis, apta verbis, tum verò causarum propria esse debent. Prima est enim quasi cognitio & commendatio orationis in principio: quę continuò eum qui audit, permulcere atque allicere debet, &c. mox. Appareat eas non esse communes, nec in alias causas posse transferri; sed penitus ex ea causa, quę tum agatur, effloruisse. Omne autem principium, aut rei totius, quæ agitur, significationem habere debebit, aut aditum ad causam, & communitionem, aut quoddam ornamentum & dignitatem. Sed oportet ut ædibus ac templis vestibula & aditus; sic causis principia pro rebus & rerum portionibus præponere. Disputat Quintilianus contra quàm censuit Ciceronis Antonius, præcipiens. 3. l. oratoriar. instit. c. 11. Nec ideo tamen eos probaverim, inquit, qui non scribendum quoque proœmium novissimè putant. Nam ut conferri materiam omnem oportet, & quid quoque loco sit opus, constare debet, antè quam dicere aut scribere ordiamur: ita incipiendum ab iis quæ prima sunt, &

Quid post veteres dicendi magistros in utraque lingua, & præter ea quæ nos supra diximus, lib. 16. &c. de virtutibus, vitiis & legibus exardii, videatur Caussinus, l. 6. Eloqu. c. 7. Balladerus l. 8. Vossius l. 3. instit. Orat. c. 2. &, si tædium ferre possis. Exardiorum formulæ variis ex locis desumptæ à Melchiore de Cerain in Campis Eloquentiæ. Nec non aliæ per omnia genera & partes orationis à Vernulæo collatę. ut & ab Erasmo ll. de copia & conscribendis epistolis. Neque tamen istæ quæ sequuntur rejiciendæ protinus sunt, ut quæ, ex præceptis & exemplo in præfatione modò præmissis, in hanc vel illam sententiam facilè transferri possint.

Roscius histrio nobilissimus, qui propter artis suæ præstantiam & venustatem affectus erat, ut in quo quisque artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur: quo spectante, gestum agere in scena videretur esse hominis impudentis: ille, inquam discipulus Hortensii, magister Ciceronis, ille propter probitatem indignè propter artem solus scenâ adeóque immortalitate dignus judicatus, ille utcunque exercitatissimus, nunquam tamen nisi gestus & actionem accuratè meditatus se dabat in publicum. — Cic. 1. de Or. & Val. Max. l. 8. c. 7.

Si Porcius Latro Declamatoriæ virtutis unicum exemplum, cùm pro reo in Hispania Rustico Porcio propinquo suo diceret, usq; eò fuerit confusus, ut à solæcismo inciperet; nec antea potuerit confirmari, rectum ac parietes desiderans, quàm impetravit ut judicium ex foro in basilicam transferretur: Sen. præf ad l. 4. controv.

quàm

quàm toto me animo consternari putatis? qui.—

Crassus apud Cic. 1. de oratore.

Equidem in meipso experior sæpissimè, ut exalbescam in principiis dicendi, & tota mente atque omnibus artubus contremiscam. Adolescentulus verò sic in initio accusationis exanimatus sum, ut hoc summum beneficium Q. Maximo debuerim, quòd continuò consilium dimiserit, simul ac me fractum ac debilitatum metu viderit.

Plut. apoph.

Cicero manumisit Erotem servum; quòd judicium quoddam gravissimum in diem posterum fuisse dilatum nuncia sset.

Athenesius cum cogeretur de gloria disserere coram Philone (cujus jam aures cognoverat & Demosthenicæ Eloquentiæ inustas calamistris, & Atticæ dictionis puritate delicatè politas) illum somniavit absentem, ne tanti viri cogitatio medium sibi dictionis filum intercideret. Sic ego hodiè divinâ Endymionis virgulâ, &c.

Cic. 1. de Natura Deor.

Cum à Simonide quæsivisset Hiero tyrannus, quid, aut qualis esset Deus, deliberandi causâ sibi unum diem postulavit. Cùm idem ex eo postridie quæreret, biduum petivit. Cùm sæpius duplicaret numerum dierum, admiransq; Hiero quæreret cur ita faceret; Quia quanto, inquit, diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior.

Cic. de oratore 2. l.

Cum Annibal Carthagine expulsus Ephesum ad Antiochum venisset exul, proque eo, quòd ejus nomen erat apud omnes gloria, invitatus est ab hospitibus suis, ut Phormionem Peripateticum, si vellet, audiret:

cum-

cumque is se non nolle dixisset, locutus esse dicitur homo copiosus aliquot horas de imperatoris officio, & de omni re militari. Tum cum cæteri qui illum audierant, vehementer essent delectati, quærebant ab Annibale, quidnam ille ipse de illo philosopho judicat. hic Pœnus, non optimè Græcè, sed tamen liberè respondisse fertur, multos se deliros senes sæpe vidisse, sed qui magis suâm Phormio deliraret, vidisse neminem. Neque mehercule injuriâ. Quid enim aut arrogantius, aut loquacius fieri potuit quàm Annibali, qui tot annos de imperio cum populo Rom. omnium gentium victore certasset, Græcum hominem, qui nunquam hostem, nunquam castra vidisset, nunquam denique minimam partem ullius publici muneris attigisset, præcepta de re militari dare?

Sophistæ Herculis laudes recitaturo, Quis verò, inquit Antalcidas, eum vituperat? Plutarch. apoph.

Si aut collegam (id quod mallem) Æmylium, tui similem haberes, aut tu collegæ tuo similis esses, supervacanea esset oratio mea. Nam & duo boni Coss. etiam me tacente omnia è rep. fide vestrâ faceretis: & mali nec mea verba auribus vestris, nec consilia animo reciperetis. Liv. 3. d. 2. l. Fabius.

Tacuissem hodiè (P. C.) ne quid in omnium gaudio minus lætum quod esset vobis loquerer; Nunc interroganti senatori, si reticeam, aut superbus, aut obnoxius esse videar. Liv. 3. d. 9. l. Hanno.

dear: quorum alterum est hominis alicui libertatis obliti, alterum suæ.

Apul. de Deo Socratis. Qui me voluistis dicere ex tempore, accipite rudimentum post experimentum. Quippe, pro ut mea opinio est, bono periculo periculum faciam, postquam re probatâ meditata sum dicturus incogitata, &c.

Ibid. In rebus subitariis venia prolixior. Scripta enim pensiculatis & examinatis; tepentina autem noscitis simul & ignoscitis.

Ælian. hist. 4. l. 10. c. Pericles, quoticscunque verba facturus in concionem prodiret, optabat, ut sibi nullum ejusmodi verbum excideret quod populum exasperare atque irritare posset: aut quod illi contrarium esset & cum ipsius voluntate pugnare videretur.

Cic. pro Cæcina. Si quantum in agro locisque desertis audacia potest, tantum in foro, atque judiciis impudentia valeret: non minus nunc causa cederet A. Cæcina Sex. Æbutii impudentiæ, quàm tum in vi faciendâ cessit audaciæ. Verum &, &c.

Liv. 3. d. 8. l. Scipio. Nunquam mihi defuturam orationem, qua exercitum meum alloqueter, credidi: non quod verba unquam potius quam re exercuerim, sed quia prope à puertia in castris habitus assueveram militaribus ingeniis: apud vos quemadmodum loquar, nec consilium nec oratio suppeditat: quos nec quo nomine quidem appellare debeam, scio. cives? qui à patria vestra defecistis an milites? qui imperium auspicium q; abnuistis, sacramenti religionem rupistis. hostes?

ſes? corpora, ora, veſtitum, habitum civium agnoſco: facta, dicta, conſilia, animos hoſtium video. Quid enim vos, &c.

Quam conſuetudinem illi ex ſchola poli- Tusc. qu. II.
ti oratores tanquam legem ſervaverunt, ut in magnis cauſis ſibi à Diis precarentur concedi orationem, vel Cic. conſperſam floribus ad aures audientium ſuavitate delinendas, vel Demoſthenis vinctam nervis ad animos eorum pondere perfringendos: eandem ego coram vobis hoc ipſo ex loco hodiè perſecutus fuiſſem, ſi id quod ago, putaſſem potius orationis eſſe ex infimo artificio promptæ, quam mentis cujuſdam divinitus afflatu concitatæ: verùm cum eos mihi motus ſive inuſſerit ratio, tanquam ex terrâ homini, ſive inſculpſerit Deus, tanquam ex cœlis Chriſtiano, ut putem hanc rem quam honor, nõ tam orationis eſſe quàm rationis; imò verò non tam rationis quàm ſpiritus cujuſdam, &c. tantum abeſt ut illa optem, &c. ut potiùs, &c.

Oratio rebus dubiis inventa eſt. itaq; nec ego accuſando cum apud vos tempus teram, à cujus crudelitate voſmet ipſi armis vindicaſtis, nec iſtum ad cætera ſcelera impudentiam in defendendo ſe adjicere patiar:

Nam ſi priſci Oratores ab Iove Opt. Max. Val. Ma. præf. ad Tiberium.
bene orſi ſunt, ſi excellentiſſimi vates à numine aliquo principia traxerunt; mea parvitas eò juſtius ad tuum favorem accurrerit, quòd cætera divinitas opinione colligitur;

tur; tua præsenti fide, paterno avitoque fideri par videtur.

Quintil. lib. 10. c. 1. Vt Aratus à Iove incipiendum putat (ἀπὸ Διὸς ἀρχόμεθα) ita nos ritè cœpturi ab Homero videmur.

Tacit. hist. 4. Vocula. Nunquam apud vos, verba feci, aut pro vobis solicitior, aut pro me securior. Nam mihi exitium parari, libens audio, mortémque in tot malis hostium ut finem miseriarum expecto. Vestri me pudet miseretque, adversus quos, &c.

Turn. 3. or. Est, (Auditores) est in magnorum virorum non solum judiciis, sed etiam oculis vis quædam divina latenter implicita, quam cum antiquis oratoribus timerem, totisque artubus exhorrerem, si ut illi ex his subselliis quærerem meæ aut ignorantiæ tegendæ velum, aut ambitioni fovendæ segetem. Verum cum hoc quicquid in isto circulo sudo sive algeo referatur eò, non ut orner, sed ut ornem, non ut mihi libem eloquentiæ laudem, sed ut virtutis laudem derivem in alium: tantum abest ut Brutos & Camillos timeam, ut potius in sinu gestiam Brutos mihi & Camillos hodie obtigisse auditores.

Solon apud Diog. Laert. Viri Athenienses, aliis quidem sapientior, aliis fortior sum. Sapientior iis qui Pisistrati conatus non animadverterunt; fortior iis qui sciunt quidem, sed metu silent.

Tacit. 3. hist. Musonius Rufus equestris ordinis miscuerat se legatis Vitellii ad Flavianos de pace missis, studia Philosophiæ & Stoicorum pla-

cui

cita æmulatus. Cœptabatq; permixtus manipulis, bona pacis & belli discrimina differens, armatos monere. Id pleriſque ludibrio erat, pleriſque tædio. nec deerant qui proculcarent hominem propellerentque, ni admonitu modeſtiſſimi cujuſque & aliis minitantibus, omiſiſſet intempeſtivam ſapientiam.

Petendi attentionem formulæ.

QVòd ſi res trita ſit, tritę rei novam promitto, nec pervulgatam orationem, ut per humanitatem, quam. incluſam in pectoribus domo huc attuliſtis ſemper, rogandi mihi ſitis vehementer, ne potiùs contemnatis illam quia trita fuit, quàm hanc attendatis, quia nova erit. Tull. Or.

Si quis mihi Deus veſtram ad me audiendum benevolentiam conciliarit; efficiam profectò ut intelligatis nihil eſſe homini tam timendum quàm invidiam, nihil innocenti ſuſceptâ invidiâ tam optandum quàm æquum judicium—— Cic. pro Cluentio.

Quæſo à vobis ut in hac cauſâ mihi detis hanc veniam accommodatam huic reo, vobis, quemadmodum ſpero, non moleſtam; ut me pro ſummo poëta atque eruditiſſimo homine dicentem, hoc concurſu hominum literatiſſimorum, &c. Pro Archia poeta.

Verùm, ne quis fortè arbitretur me pervulgato Rhetorum more debere rogare, ut 3. Or. Tull.

patientiam huc, & attentionem afferatis, is velim intelligat, me nolle rogare: quin potius Circeâ potione ita hodie ex Oratore factum Philosophum, ut tam possim esse generosè contemptor, si difficiles contemnatis fructuosa docentem; quàm velim esse gratus, si patientes audiatis breviter dicentem. Quorum utrumq; contendam, ut commodè possitis, si attendatis: ut verò attendatis rogat, vos beata—

Quapropter vos oro atque obsecro Iud, ut attentè bonáque cum veniâ verba mea audiatis. fide sapientiáque vestrâ fretus plus oneris sustuli quàm ferre me posse intelligo. Hoc onus si vos aliqua ex parte alleviatis, feram ut potero, studio & industria Iud. sin à vobis (id quod non spero) deseror: tamen animo non deficiam, & id quod suscepi, quoad potero, perferam.

Cic. pro Rosc. Amer.

Ineptus sanè ipse siem (Aud.) si pervulgatas Rhetorum præceptiones ad excitandam attentionem consectarer; cum videatur jam T. ipse & quòd Martyr fuit, expressisse, vobis audiendi cupiditatem, & quòd noster fuit impressisse imitandi studium.

Turn. 9. or.

Attendite ergo, vestræque benevolentiæ quadam quasi aurâ favete audenti.

13. or.

Date paulisper aures animumque in ditionem meam, à me certè stabilitis & sententiis.

Quod ut plenius cognoscatis, quæso vos ut dum breviter vitæ meæ rationem adumbratam explico, dicentem me, id quod vultus

tus vestri tacitè pollicentur, benignè attentèque audiatis.

Quare à vobis, qui nihil de me credidistis, ut eam voluntatem, quam semper habuistis, erga me retineatis, peto: à vobis autem, &c. 3. Agrar.

Quin & Mercurium veteres in dedicandis fanis, adjunxerunt Gratiis, significaturi, orationem maximè flagitare benignas & amicas aures. Plutarch. de Auditione.

Itane, inquit, de Asini umbra audire vultis? de rebus gravibus, & seriis non vultis? Suidas. Antisoph. interpres.

Qua de re quia multa dici possunt digna vestris auribus atque hac nobilissimâ, qua cingor, corona— Nigr. 1. or.

Reficite quæso vos, Auditores, ad ea quæ sequuntur, graviora, subtiliora, admirabiliora, flagitant attentionem ea non minorem quàm præstitistis. Ex qua etiam factus certior benevolentiæ vestræ, adeò ut de vobis omnia sperem, mihi omnia de vestrâ Humanitate polliceor. Ibidem.

Cujus dignitas ac venustas quia sine adventitiis illecebris rapere ad se & detinere auditores valet: negligam hodierna die, quas in principiis dicendi quidam solicito animo atque anxio quærunt insinuationes aucupandæ benevolentiæ auditorum; quam apud vos de integro captari minimè necessarium mihi esse intelligo; tum ex attentione quam superiùs præstitistis; tum ex hodierna frequentiâ. Idem 2. or.

Alacritas vestra & ardor me nonnihil hę- Idem 7. or.

rentem facilè adduxerunt, ut; citiùs quàm statueram, sublatis anchoris rursus in altum è statione, benevolentiæ magis vestræ Favonio datis velis, quàm mearum virium remigio fretus orationem impellerem.

Ibid.2.or. Quare vos illud unum oro atq; obtestor per vestram præclaram indolem ingenii, morum, virtutis, perque illam cupiditatem gloriæ, qua vos liberalis ambitio titillat, ut oculos mentis in Eloquentiam intendatis acerrimè, dum ejus vim ac potestatem, in quâ succum, sanguinem, nervos, robur, gratiam ejus ac pulchritudinem arbitror collocatam, in orationis meæ quasi tabulâ vel speculo, &c.

5.Or. Quam dum explico atque expedio, vos oro atque obtestor, ut oratoris, si minùs boni, at omnium vestrûm amantis, verba, benevolis auribus ac mentibus excipiatis. qui hac spe humanitatis vestræ fretus, plus aliquantò complexus est animo, sine temeritatis suspicione, quàm ætas & ingenium postulare aut ferre videatur.

Ibid.15.or. Sed quod vobis sum pollicitus; quod vos avidissimè exoptatis, ut tam insignis exemplaris virtutes non decantatis & tritis, sed novis, reconditis, inauditis laudibus celebrem, oculis vultúque reposcitis. Habenis igitur ingenii mei qualiscunque laxatis ac remissis; cupiditatis vestræ calcaribus admotis, per patentissimum hunc campum oratio mea effuso cursu spatietur.

Narrandi formulæ.

ATque ut inde oratio mea proficiscatur, unde hæc omnis causa ducitur. Cic. pro lege Manilia.

De quo neque quomodo dicam, neque quomodo taceam reperire possum. Si enim taceo, &c. Cic. pro Rosc. Am.

Atque ut facilius intelligere possitis, Iud. ea quæ facta sunt, indigniora esse, quàm hęc sunt, quæ diximus; ab initio res quemadmodum gesta sit, vobis exponam, &c. Ibid.

Quid primum querar, aut unde potissimùm exordiar, Iudices? &c.

Reliquum est, Iudices, ut nihil aliud jam quærere debeatis, nisi ut uter utri insidias fecerit: quod quò facilius argumentis perspicere possitis, rem gestam vobis dum breviter expono, quæso diligenter attendite. Cic. pro Mil.

Id quò facilius facere possitis, dabo operam ut à principio, res quemadmodum gesta ac contracta sit, cognoscatis— Cic. pro Quintio.

Hujus difficultatis fontem ut aperire & ipsa adyta penetrare possimus, paulo altiùs res repetenda est. Morin. exer.

Primum ego officium scriptoris existimo titulum suum legat, atque identidem interroget se, quid cœperit scribere, sciatque si materiæ immoratur, non esse longum: longissimum, si aliquid accersit atque attrahit. Plin. l. 6. ep.

Proponendi & Partiendi.

Niger. VT videam potiùs quæ dicam, quàm quomodo dicam. Quare cùm hujus difficultatis expediendæ una videatur & simplex via, ut pauca dicam; orationi meæ eam hodie statuam legem, ut unius tantùm aut alterius coercita cancellis—

Cic. pro lege Manilia. Primùm mihi videtur de genere belli; deinde de magnitudine; tum de Imperatore deligendo dicendum.

Pro Sextio. Sed quoniam singulis criminibus cæteri responderunt, dicam ego de omni statu P. Sextii, de genere vitæ, de natura, de moribus, de incredibili amore in bonos, de studio conservandæ salutis communis atque otii, contendámque, si modò id consequi potero, ut in hac confusâ atque universâ defensione nihil à me quod ad vestram quæstionem, nihil quod ad reum, nihil quod ad Rempub. pertineat, prætermissum esse videatur.

Philippic. 7. Cur igitur pacem nolo? quia turpis est; quia periculosa; quia esse non potest. quæ tria dum expono, peto à vobis P. C. ut eâdem benignitate qua soletis, verba mea audiatis.

Cic. pro Quintio. Et me facilè vestrâ existimatione revocabitis, si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipse circundedi.

Continuandi.

Continuandi formulæ.

IN ſingulis rebus materies eſt ejuſmodi ut dies ſingulos poſſis conſumere.

Hæc ſi haberet in cauſâ tempus Herculè citiùs, quàm oratio deficeret. Cic. pro Roſ. Amer.

De quo ſi paulò altiùs ordiri ac repetere memoriam religionis videbor, ignoſcite: rei magnitudo me breviter perſtringere atrocitatem criminis non ſinit.

Profectò (Auditores) quod homini per loca dumetis ac ſpinetis undique horreſcentia facienti iter accidit, ut dum ſinuoſiori ſe dumo explicat, aſperiori ſpinâ implicetur: id mihi hodiè in l. ornando uſu venit: in cujus ſingulis laudibus ita miracula nectuntur ex miraculis, ut dum hinc miraculum fugio minus, inde in miraculum impingam majus. Turn. 11.

Quod utinam mihi pro amplitudine auditorii prolixa ſuppeteret oratio, ac non hic maxim. è clauderet, ubi me facundiſſimum cuperem.

Sed quid faciam? novam quandam patior ex copia difficultatem. Quid, inquam, faciam?

Quid in verba & rationes ſtylum torqueo? ipſam rem audi — Pur. diatr. 2.

Sed quid? jamne ſeorſim ſentientium copiæ in ditionem meam veniunt? an ſumptâ Ægide in pugnam numero eo, acriùs præliaturus? — Ibid.

Quas ego omnes ausus contexere, prope mihi infinitum laborem prospicio & ipsa cogitatione susceptí muneris fatigor; sed durandum est quia cœpimus, & si viribus deficiamus, animo tamen perseverandum.

Nigron. 4. or. Sed par est, quæ paucis breviter ac strictim dicta sunt, pluribus copiosiùs ac planiùs explicare, ne in tantâ rerum ubertate ac profluentiâ, disputantes de flumine eloquentiæ, sicci atque aridi videamur.

Cic. 6. Verrin. Quorum de crudelissima morte, &c. dicam, cum eum locum tractare cœpero, & ita dicam, ut si me in eâ querimoniâ quam sum habiturus de istius crudelitate & de civium R. indignissima morte, non modò vires, verumetiam vita deficeret, id mihi præclarum & jucundum putem.

Put. diatr. 2. Lineam hanc sequar, & necessariâ magis quàm curiosâ subtilitate, pauca etiam quæ antiquitùs tradita comperi, aut quæ inventione nova concepi, non per guttas ductim stillabo, sed impetu quodam effundam——

Ibid. Quemadmodum ii, quos casus aliquis in gurgitem detulit, arbitrium amittunt sui, & aguntur violento raptu: ita ego vix pedem in divinis illis æternisque corporibus posui, & velocissimo illo motu transferor, nec intra sermonis mei fines queo consistere. Num invitus? Si cum dispendio id fiat vestro, lubens desisto, si cum voluptate aliqua aut fructu, pergo. Nec tamen longulè me abduci patiar, sed vim mihi ipse inferens, hìc vela complicabo.

Quid

Quid nunc agam cùm jam tot horas de uno genere, ac de iſtius nefaria crudelitate dicam? cum prope omnem vim verborum, ejuſmodi quę ſcelere iſtius ſunt digna, aliis in rebus contempſerim; neque hoc providerim ut varietate criminum vos attentos tenerem; quemadmodum de tantâ re dicam? opinor unus modus atque ratio eſt. Rem in medio ponam, quæ tantum habet ipſa gravitatis, ut neque mea, quæ nulla eſt, neq; cujuſquam ad inflammandos veſtros animos eloquentia requiratur. Cic. 6. Verrin.

Sed quid ſingula conſector & colligo? quaſi verò aut oratione complecti aut memoriâ conſequi poſſim quæ vos P. C. ne qua interciperet oblivio, & in publica acta mittenda, & in ære incidenda cenſuiſtis. Plin. paneg. ad Trajanum

An reſpiro & quieſco? imò verò lorum capio, & inſtructam hanc inſcendo trigam, ut pauxillulum hoc, quod ſupereſt, pulveris emenſus, curriculo ad metam pervehar. Pan. 5. diar.

Verùm cum verſor in illo ſtadio, quod peranguſtis incluſum regionibus non ſinit orationem, veluti equum, excurrere liberè & ad metam præfinitò redire, contineor quaſi contractis habenis intra circum, ut in his & ſtudii & temporis anguſtiis plurimum videar dixiſſe, ſi id qd. dicit C. addam CC.

Quod ſi qua caligo meis verbis offuſa impediat, quò minùs clarè intelligar, illa oppoſitu quaſi quodam ſolis facilè dejicietur, ſi mecum cogitaveritis.

Hoc etiam addo, & velut auctarium huic capiti conſtituo. Pan. 2. diar.

Transeundi formula.

Cic. pro Cælio. NOn me hæc movent, quæ perspicuè falsa sunt, &c. sed hæc omittam; ad illa quæ me magis moverunt, respondebo;

Cic. 3. de orat. Verùm, si placet, quoniam hæc satis, spero vobis quidem, certè majoribus molesta & putida videri, ad reliqua aliquanto odiosiora pergamus.

Ibid. Nunc ad reliqua progrediar, méque ad meum munus, pensumque revocabo.

Pro Rosc. Amer. Etenim quoniam fidem magistri cognostis, cognoscite nunc discipuli æquitatem.

Pro Cælio. Sed quoniam emersisse jam è vadis, & scopulos prætervecta videtur oratio mea, perfacilis mihi reliquus cursus ostenditur.

Turn. 15. Sed texo ut nimis brevem pro rebus, sic pro tempore nimis longam orationem.

Quare ut res sequantur tempus, in alterum veri bonique Ep. notam orationis meæ rivulus est derivandus———

Sed in hanc sententiam cùm multa habeam dicere, non abutar hac patientiâ vestra, quâ me attentissimis animis, summa benevolentiâ attendistis; veniam itaque ad———

3. Verrin. Accipite nunc aliud ejus facinus nobile, & multis locis sæpe commemoratum, & ejusmodi, ut in uno omnia maleficia inesse videantur; invenietis id facinus natum à cupiditate, auctum per stuprum, crudelitate perfectum & conclusum.

Plura

Plura de illo archipiratâ dixi quàm volui, & tamen ea quæ certissima sunt hujus criminis argumenta prætermisi. Cic. Verrin.

Nihil addi jam videtur (Iudices) ad hanc improbitatem, amentiam, crudelitatémque posse: & rectè videtur: nam si cum aliorum improbitate certet, longè omnes multúmque superabit: sed secum ipse certat, id agit ut semper superius suum facinus novo scelere vincat.

Nimiùm diu nos in procinctu, quin coronas sumimus, & Musæum hoc auspicamur certamen. Plut. Diatr.

Vos P. & T. memoria ac religione complector, qui animadverto fore, ut pondere laudis quam meruistis, obrutus, magis imbecillitatem ingenii mei detegam, quàm vestram virtutem, sicut par est repræsentarem.

Nolo commovere dolorem vulnera retractando, & quæ visu tristia, sensu molesta, perpessu difficilia fuerunt, ea duriora & acerbiora facere commemorando. Nigr. 5. or.

Hactenus de principe, quæ sequuntur de monstro dicenda. Suetonius de Calig.

Nam ut reliqua, quæ multa sunt, quæ magna sunt, &c.

Bene egissent Athenienses cum Miltiade, si eum post 300. millia Persarum Marathone devicta in exilium misissent, ac non &c. Val. Max. 5. l. 3. c.

Sed ut omisso principio, rem ipsam aggrediar, &c. Sen. 95. epist.

Hactenus in te prædicata sunt dona fatorum: Pacati pagneg. ad Theodos.

torum: nunc ad ea proferamus gradum, quæ tibi debes.

Idem. Sed quod facere, magnas urbes ingressi, solemus, ut primùm sacras sedes, & dicata summo nuntini delubra visamus, tum fora atque gymnasia, & pro suis extenta porticibus ambulacra & claustra miremur: ita in laudibus tuis sanctos palatii ritus, & priscis æquanda ceremoniis, instituta venerati, gradum ad illa proferimus quæ in medio constituta ad publicos usus facientia, non partim, sed in commune conducunt, nec parietibus, sed orbe clauduntur; nec tecto, sed cœlo operiuntur.

Apul. de deo Socrat. Sed jam tempus est in Latium de Græcia demigrare.

Ibid. Missum igitur hunc locum faciam, in quo non mihi quidem tantùm, sed ne Platoni quidem meo quiverunt ulla verba pro rei amplitudine suppetere. Quid igitur faciam in rebus mediocritatem meam superantibus? receptui canam, tandemque orationem de cœlo in terram devocabo.

Apul. Apol. Ne is qui sedulò laboro, ut ne quid maculæ, aut inhonestamenti in me admittam, videar cuipiam, si quid ex frivolis præteriero, id agnovisse potiùs quàm contempsisse.

Sed jam tandem in gradum redeamus, extra lineas oleasque aliquantulùm expatiati.

Sed quid opus pluribus? sit jam hujus loci finis.

Exposui breviter ac de his jam satis.

Audi-

Audiviſtis hactenus magna, ſed audietis majora.

Sed hæc de re, nunc de te reliquum eſt ut dicamus.

Verùm de his plus ſatis.

Sed mittamus hæc.

De his jam ſatis diſputatum, vel dictum.

Quid his immoror ?

Sequitur ut paucis agamus.

Reſtat pars altera.

Ad alteram jam partem accedamus.

Sed de his dixìmus multa & alibi dicemus.

Hactenus mihì tractaſſe videor.

Abrumpendi formulæ.

SEd vereor ne ingeniis veſtris videar diffidere, ſi de tam perſpicuis rebus diutiùs diſſeram. (perſpicio.

Me verò temporis anguſtiis excluſum

Quorum non eſt nunc narrandi locus.

Nimiùm multa de re minimè dubiâ loquor; hoc tamen dico, non modò ſi, &c. ſed niſi, &c.

Dies me jam deficiet, ſi quæ dici in eam ſententiam poſſunt conor exprimere.

Ac ne plura, quæ ſunt penè innumerabilia, conſecter, comprehendam brevi. ſic enim ſtatuo.

Immenſa oratio eſt, nam me dies, vox, latera deficiant, ſi hoc nunc vociferari velim, quàm miſerum indignumque ſit, &c.

Neque

Neque ego nunc istius facta omnia numerare conor, neque opus est, nec fieri ullo modo potest.

Cic. 5. Ver. Non obtundam diutius aures vestras: Iamdudum vereor ne oratio mea aliena à judiciorum ratione & quotidianâ dicendi consuetudine esse videatur; hoc dico, &c. si verò ——

Invitus in hac parte orationis, Quirites, moror. Sic enim agere debent, qui, &c.

Itaque succumbam oneri, neque aggrediar narrare quæ differendo minora vero facio.

Videtis quàm multas laudes in quàm brevem complicationem conjecerim.

In singulis enim si hæreret oratio mea, ita multa sunt & magna, ut me potiùs vox quàm verbum, latus quàm res dicentem deficeret.

Sed intelligo, Aud. me in hoc crimine pro re pauca, pro vestra prudentiâ satis, pro tempore nimis etiam multa dixisse.

De qua quia breviùs mihi dicendum est, quàm tanta res dici possit; peto à vobis, ne rerum pulcherrimarum magnitudinem ex mea oratione potiùs, quàm ex rerum pondere æstimetis.

Putean. Laconism. Argumentum suadet, Auditorium urget; obsequar: & quam quisque in omni materiâ poscit, dabo brevitatem.

Cic. pro Quintio. Verùm his de rebus non necesse habeo dicere ea quæ me P. Q. cupit commemorare: tametsi causa postulat; tamen quia postulat, non flagitat, præteribo.

Verùm

Verùm ista lubens tacitus prętereo, meq; intra tuta silentii præmia tenebo. accepi enim non minùs interdum oratorium esse, tacere quàm dicere. Plin.7.l.6.ep.

In stupris vero & flagitiis nefarias ejus libidines commemorare, pudore deterreor. Divinatio in Verrem.

Sed ista malui silentio obducere, quàm eloquio qualicunque proferre; Timanthem imitatus, qui luctuosum immolatæ Iphigeniæ sacrificium in tabula repræsenteturus, cùm Calchanta tristem, mœstum Vlyssem, clamantem Ajacem, lamentantem Menelaum circa aram statuisset; caput Agamemnonis velo involvit, summi mœroris acerbitatem arte exprimi non posse confessus. Val.Max. 8.l.11.c.

Omnia prætéribo quæ mihi turpia dictu videbuntur: neque solùm quid istum audire, verumetiam quid me deceat dicere, considerabo. Verrin.2.

Hìc nolite expectare dum ego hoc crimen agam ostiatim. 5.Ver.

Ex his viris quorum exempla persequi nec omnes volumus, nec omnes debemus. Turn.10.

Meliùs vobis, leviùs mihi, satis rei virum purum aut sacerdotem levi quasi brachio transilire. 15.or.

Non sequor hoc filum, iter illud varium & non istius temporis, quod circumscripsi orationi meæ. Ibid.

Rem latè patentem ut substringam, suadet tempus, ratio, patientia vestra. Ibid.

Sed diffundor. peccatum meum solennè, cùm ad te scribo. nunc emendo, & sileo, & te valere jubeo. Lips.2.ep.2. cent.

Ampliùs

Pur. Diatr. Amplius fusiùsque qui laudare velit, violet; qui defendere, traducat. Verborum lacinias & syrmata abesse ab hac veste fas sit, undas ab hoc rivo. De re tali optimus sanè sermo qui brevissimus.

Lips. epi. 2. 2. cent. Sed amor ponit me extra circum, quem hujus materiæ curro, verè curro, nam res quæ, &c. non sinunt calamum in singulis hærere.

Sen. 30. epist. Sed vereri debeo ne tam longas epistolas pejùs quàm mortem oderis: itaq; finem faciam.

Pur. 2. diatr. Ne incautus sermonem hunc lentè ducentem & abducentem sequar, subsisto & conquiesco.

Sen. 45. epist. Sed ne Epistolæ modum excedam, quæ non debet sinistram manum legentis implere, in aliam diem hanc litem cum Dialecticis differam.

Nunc quia diligentiæ meę angustia temporis obstat; cogimúrque more Atheniensium ad Clepsydram dicere, moderator ego——

Ne vaga aut libera nimis sit oratio mea, sed adductis habenis moveam in hoc gyros quæ posita sunt in suspicionibus, de quibus si cœpero dicere, pluribus verbis sit differendum, ea vestris ingeniis conjecturæque committo.

Sed ne longior faciat sermo fastidium: unum ex omnib⁹ ejus officium persequemur.

Macrob. 2. Sat. 24. c. Ita sibi certos sententiæ fines, & velut quædam pomœria effata posuerunt ultra quæ egredi nefas, &c.

Verùm

Verùm ne mihi tandem vox, vobis aures pari laſſitudine fatiſcant. Put.diatr.1.

Igitur eundem mihi curſum, eundem terminum ſtatuo, ídque jam nunc apud te ſubſigno, & ſi me longiùs avehi videris in Ius, voces ad hanc epiſtolam meam, & quieſcere jubeas, cùm inertiæ crimen effugero. Plin.1.ep.3.1.

Nunc igitur manum de tabula. quia, Pindari calculo, Iuſtam ad cauſam tria verba ſufficient. Put.diatr.

Proinde in veſtra manu ſitum eſt noſtra vela ſinuare,& mittere; ne pendula, neve flaccida, neve reſtricta, neve caperata ſint. Apul.de deo Socrat.

Tamen quia ipſa obſtat magnitudo, rerumque diverſitas aciem intentionis abrumpit, faciam quod ſolent qui terrarum ſitus pingunt; in brevi quaſi tabella totam ejus imaginem amplectar. Florus in prologo.

Sed parco nominibus viventium, veniet eorum laudi ſuum tempus, ad poſteros enim virtus durabit, non perveniet invidia.

Ne longùm loquar, aut obvia referam,

His atrocioribuſque (credo) aliis, quæ præſens rerum indignitas haudquaquam relatu ſcriptoribus facilia ſubjicit, memoratis.

Confir-

Confirmandi.

Macrob. 5. Sat. 8. c.

QVod ne affirmem potiùs, quàm probem.

Suart. Anal.

Sed ne videar uno aut levi tibicine hoc munimentum fulcire velle, argumenta insuper dabimus, rationes, testes non semodii aut modio, sed toto horreo.

Plaut. Menechm.

Quam ego rem argumentis non multis, sed probis validisque probatum eo.

Verbis tam disertis, rationibus tam claris confirmata, ut non atramento, sed solis radio exarata videantur.

Ne tamen maceriam congessisse dicar aut etiam arenam sine calce; primùm pono nam Naturæ fundamina, deinde Rationis statuam columnas, tabulata insuper extendam legum, contignationes denique insternam testium fide dignissimorum.

Non pectines solis suspendo; neque enim Lamiæ turres extruo: sed arcem munitissimam fortissimis instruo propugnatoribus.

Neque enim Velites emittam Opinionum; sed in aciem & justum prælium educam validissimarum Rationum Hastatos, rerum certissimarum Principes, locupletissimæ fidei Triarios.

Non fumum vendo, nec fucum facio: verùm ipsam rem Naturę voce promulgatam, jure gentium sancitam, usu denique & consuetudine firmatam adfero.

Citandi

Citandi exempla.

PLurima & ſunt obvia exempla.

Exempla ſi quærantur illuſtria virorum ——

Exemplorum pleni libri, plenæ memoriæ ——

Exemplorum nullum illuſtrius, quàm illud Thaletis.

Inter multa præclara facinora alia, nihil clarius quàm quod ——

Atque ne hæc obſcura & nuda videantur ſine exemplorum appoſitione, videre quæſo ——

Quoniam verò jure id fieri videtur, quod exemplo fit ——

Quam quidem rem probè intellexiſſe & recta reputaſſe viâ mihi videntur, qui ——

Priſtinam veritatis faciem Hiſtoria priſca retegit. huc provoco.

Lubéne à familiari exemplo diffuſum præcepti uſum diſcere?

Strictim & rotundo agmine.

Eadem enim eſt paupertas apud Græcos in Ariſtide juſta, in Phocione benigna, in Epaminonda ſtrenua, in Socrate ſapiens, in Homero diſerta. Eadem paupertas etiam populo Romano imperium à primordio fundavit: proque eo in hodiernum Diis immortalibus ſimpuvio & catino fictile ſacrificat. Quod ſi modò judices de cauſa iſta ſederent C. Fabricius, Cn. Scipio, Manius

Tractantur autem plerunque à ſimili, diſſimili, contrario, majori, minori, pari. necnon per optationem, præteritionem, apoſtrophen, citationis formam, comparationem, &c.

Apul. apol.

Apul.Apol. nius Curius, quorum si Poplicola regn
exactor, & Agrippa populi reconciliator
quorum———

Quid? dolemus viros nobiles in itinere
tardatos? Echeneis hæc remorata est. Do
lemus duces in acie desertos? surdus i
coluber prodidit. dolemus summos imp
ratores è medio sublatos? vipera vi & d
sustulit.

Put.diatr. Non ego obsoletam & intermortua
jam olim consuetudinem è ruderibus atq
tumulo ad lucem & vitam revoco: sed v
ventem etiamnunc & vigentem exemp
meliorum cito.

Non referam tibi Socratem, Chrys
pum, Zenonem & cæteros, magnos quid
viros, majores tamen, quia in laudem ve
storum invidia non obstat.

Nigr.14. Pythagoras mihi primus è memoria
linguam venit, Italiæ splendor clari
mus.

Put.diatr.7. Cato, virtutum ille viva imago.

Quod ad mores indolemque: quid j
Put.diatr.7. stius? quid sanctius, in omni antiquitate
Virtus ipsa domicilium Lacedæmone h
buit: & consensu quodam in laudes masc
li populi conspirâsse scriptores ferè omn
videntur.

Severus Imperator gravis, & vir nom
nis sui.

Senec. ep. Paulò ante Demetrium retuli: que
mihi videtur rerum natura nostris retulis
temporibus, ut ostenderet, nec illum à no
bis corrumpi, nec nos ab illo corripi po

Virum exactæ, &c.

Hæreo in exemplo: ac nescio profectò,
úmne potiùs an Macedonem admirer.
bello victus, hic sermone: ille morâ, hic Put. distr. 7.
mento, &c.

rodeat Pericles ille, cujus fulgura, to-
ua, fulmina in concione visa & audita
uerunt Athenæ: cujus leporem in ore
cantem admirabantur; cujus aculeos Nigr. 6.
nimis auditorum relictos sentiebant.

Testimonia citandi.

Eque mihi difficile erit, neque vobis,
ti spero, molestum, si auxiliares Elogi-
copias conscripsero eduxeróque.
ec ita clara, ita explorata sunt, ut fru-
, qui testium nubem in fidem voca-

Ne fortè vana ista aut vilia videantur
itate & fide destituta, prodite huc le-
or Solon, divine Plato, naturæ rima-
girita, túque Eloquentiæ pater Ci-
Merito cui doctior orbis submissis defert
imperium.
Cujus verba in præsidium advoco.
Habete testem non passis solutísque ver-
numerorum vinculis sensa stringen-
gravia.
ec dissentiunt à me prudentes: Plato
præit, sequitur Arist.——

Ad

Ad veteres provoco, & Antiquitatis magnum illud & venerabile tribunal.

Quod Poëta his versibus depinxit.

Aureum, facetum & verum Bionis illud——

Exosculor illam vatis non vani sententiam.

Dignissima est aureis inscribi literis, menti commendanda penitus, & sæpe memoriâ retractanda illa M. C. sententia.

Quod effatum Ammonio, Dodonæo, Delphico & alio quovis oraculo verius protulit C.

Ad rem & appositè Tullius.

Nec vates ille vanus qui cecinit.

Decumanus est ille philosophi locus.

Præclara illa vox & præclaro viro digna nissima.

Plinius à me stat & fidem facit.

Oraculi pondus & instar habet illud Socratis.

Idque amplissimâ Taciti censurâ.

Cum Catone & dico & sentio.

Seneca paucis verbis & verè.

A Xenophontis ore aureo purum putum illud aurum accipite.

Huc verò respexisse videtur Homerus.

Hîc vero audiendus Cicero.

Solonis quidem sapientis grave est illud elogium.

Non injuriâ exclamat ille.

Livius breviter & cogitate scripsit.

Doctissimum rerum vatem L. si aliquem aure audiamus, ecce vobis certum solidum

ue ſententiæ noſtræ firmamentum: verſus
us eſt———.

Judicio meo ſuffragatur Philoſophus:
ujus rei locupletiſſimus teſtis eſt———.

Atque huic opinioni adſtipulatur Se-
eca.

Quocunque me oculis & cogitatione
nvertero, ſive judicium vetuſtatis, ſive lu-
en rationis, ſive honeſtatis decus, noſtræ
ntentiæ ſerviunt & ſuffragantur omnia.

Ad Patres ſi quando licebit accedere,
nfectum eſt prælium, tam ſunt noſtri,
uàm———.

Theatrum univerſitatis rerum ponamus
ob oculos, quicquid eſt uſpiam peragre-
mus. omnia nobis argumentum ſuppedi-
ant.

Egregii ſunt Euripidis verſus, quibus
id A. Gellium Chryſippus deteſtatur
ediarum indagines.

Audiatur antiquitas, & quod nos alte-
ſuſpecti non poſſumus, illud omnium
lorum veneranda canities decidat ar-
ic.

Prodeant Duumviri raræ elegantiæ,
æ doctrinæ, veræ virtutis.

Non temere igitur dictum. Si Heſio-
o credimus. Ideo Plato prudenter mo-
uit.

Diſertè & appoſitè canit ille vates.

Hoc verum eſſe teſtatur Catonis illa
clara ſententia.

Exurge præco, fac populo audientiam,
o teſtimonium illius Naturæ à ſecretis,

magni

magni illius scribæ Naturæ Plinii.

Audite illud Virgilii: Aureum est illud Aristotelis dictum.

Prohibent hoc subsidia literarum, quæ sunt altrices laudum, educatrices gloriæ, famæ nutrices, antiquitatis testes, memoriæ custodes, & immortalitatis conservatrices, quarum beneficio, pleni sunt libri poetarum, plenæ laudationes oratorum, plena historicorum monumenta laudibus eloquentium, &c. *Nigr.* 4. Nigr. or. 5.

Quare bene, scitèq; præcepit Philosophus ille haud vanus.

Illud sapientiæ sine luminibus venerandum lumen, Democritus.

Herodotus Lac Musarum.

Thucydides oculus verecundiæ.

Homerus: Poetarum antiquissimus, quem septem urbes sibi vendicarunt: Phœbus ille Poetarum. cujus tempora incerta, verba certissima. Qui multa animo vidit, lumine cæcus erat.

Ἄριστον καὶ θειότατον τῶν ποιητῶν. Sic enim Homerum appellat Socrates in Ione Platonis.

Homerum quidem ostentasse iter: ipsum autem aberrasse sine fræno.

Homeri musam appellabat mulierem arlicam, nullius enim pudere eam, nutricem insanæ sapientiæ.

Virgilius: Qui cantu Musas, Phœbumque æquavit honore.

Latinus Homerus: Mantuanus ille vates. Poetarum Plato.

Cujus

Cujus terga omnes poetas spectare notum est. ipsum esse extra metas.

Poetarum princeps: Conatus ultimus Musarum.

Virgilii Musa, Matrona.

Hesiodus: Divino afflatu Poeta verus: Ascræus ille senex.

Horatius: Numerosus ille Horatius: Latinus Pindarus, Lyricorum princeps venusinus ille vates: λόγου καὶ φθόνου κρείττων. Romanæ fidicen lyræ.

Plato: Princeps ingenii & doctrinæ: Ille philosophorum quasi Deus: Moses Atticus: Qui philosophiam de cœlo devocavit: Non solùm intelligendi sed etiam dicendi gravissimus author. Divinus ille philosophus.

At Plato, Ciceroni Deus in philosophia, palmam tulit. Is orationem speculum mentis nuncupavit. Quis tibi Plato pulcherrimam hanc cogitationem immisit? Quàm sublimè, contemplans vim orationis, animus tuus ascenderat, cùm hanc palmarem protulisti sententiam? Tetigisti rem non acu, quod dici solet, sed acie, sed acumine mentis. Nigr. or. 1.

Seneca: Latinorum philosophus: Præstantissimus animorum medicus: Optimus magister pessimi illius Neronis.

De suo ævo loquatur Seneca, nostrumque suggillet. Quid Romanæ porticus Zeno præcipiat audi. Lubet ipsius verbis Senecæ proferre sententiam.

Livius: Mare tranquillum.

Quid *Lucretius*, versu poeta, re philosophus?

Demosthenes: Frequens & magnus auditor Platonis: quo nec Athenæ magis Atticæ fuerant:

——*quem mirabantur Athenæ*
Torrentẽ, & pleni moderantem fræna Theatri.

Græcorum oratorum lex & norma benè dicendi.

Qui unus inter omnes emicuit omni dicendi genere.

Cicero: exundans ille eloquentiæ fons. Perpetuus orationis Dictator.

Quasi Deus Oratorum: ποταμὸς χρυσοῦν ῥέοντος.

Ἀνὴρ λόγιος καὶ φιλόπατρις. Flos illibatus populi, Suadæque medulla.

In quem natura omnes vires effudit: Anima eloquentiæ. Parens Eloq.

Longè omnium qui scripserunt aut locuti sunt, copiâ dicendi & gravitate princeps.

Disertissimus omnium Romuli nepotum.

Isocrates. Eloquentissimus juxta & sapientissimus scriptor.

Ex cujus ludo tanquam ex equo Trojano innumeri principes exierunt.

Qui verbis solutis numeros primus adjunxit.

Aristoteles. Venator Philosophiæ maximus. Naturæ interpres.

Atlas ille philosophiæ. Philosophorum oculus.

Peripateticorum princeps. Inambulantis scholæ Dictator.

Humanæ sapientiæ promicondus ille, ὁ τῆς φύσεως θαῦμα.

Cato. Qui cum vitiis — Romanorum bella gessit.

Viva & expressa virtutis Imago.

Ἐμψύχος ille βιβλιοθήκα καὶ ἀρετατοῦ μουσεῖον. De Longino Eunapius.

Plutarchus. Qui summam Philosophiæ scientiam cum historiarum eloquentia conjunxit.

Plautus. Decima illa Musa Plautus.

Qui inter comicos familiam ducit.

Cujus verbis Musæ uterentur, si Latinè loquerentur.

Audite Noveno choro fratrem additum, jocorum patrem, risuum, facetiarum.

Objiciendi & Confutandi.

FAta mihi opponis? futilis hic aries Langi, & qui Stoicorum nervis dirigitur parum firmis, liberè dico, & illa ego sperno, & Parcas, & cum Plautino milite, totum hoc anile agmen, uno spiritu diffla verim, ut folia ventus. Lips. const.

Quæ objicis, Sibyllæ quasi folia sunt, flatúque rationis citò dispelluntur.

Scire priùs aveo quid ingeniosa hic ubertas potuerit, quos aggeres, pluteos, vineas in mœnia nostra egerit. Put. diatr. 7.

Quod verò objicis instar Achilleæ pa-

nopliæ, nec hilum habet nec micam bonæ frugis.

Reclamat hîc & tumultuatur adversarius, argumentum hoc non secus ac Ajacis septemplicem clypeum objiciens, aut Gorgonis caput intentans. Morin. exer.

His te literis, Homo audaciſſime atque amentiſſimè, quaſi Bellerophonteis jugulatum non ſentis?

Annon vides, quàm miſerabiliter teipſum per caput & pedes in præceps dederis?

Salmaſ. in Cercoetium.

Calumniæ, ſtrophæ, convicia, maledicta, circulatricis linguæ probra, tota denique proluvies oris impuri, &c.

Idem.

Quòd verò in extrema oratione, quaſi tuo jure ſumpſiſti, oratorem in omnis ſermonis diſputatione copioſiſſimè poſſe verſari, id, niſi hîc in tuo regno eſſemus, non tuliſſem, multíſque præeſſem, qui aut interdicto tecum contenderent, aut te ex jure manu conſertum vocarent, quòd in alienas poſſeſſiones tam temere irruiſſes. Agerent enim tecum lege primùm Pythagorei omnes, atque Democritici, cæteríque in ſuo genere Phyſici, vindicaréntque.

Cic. 1. de orat.

Pectines ſunt iſti Solis, turres Lamiæ, funes ex arena.

B Suart.

In quibus omnibus ne una gutta eſt ſenſus veri aut cordatæ ſententiæ.

Nam ut arietem, cujus vi, & impetu maximè contendunt hoc nobile Morum ædificium diruere, verbo repellam.

Oberras uſque eâdem chordâ. quod de luſcinia Lacon; vox es, præterea nihil.

Lipſ. adverſ. Dialogiſt.

Im-

Impetus & malleolos hujus objectionis retundere in promptu est, in prochvi, facile.

Omnia conquisivisti lenocinia, omnia seplasiatiorum myrotheciâ profudisti, ut putida rancidi dogmatis salsamenta tanquam papavere ac sesamo sparsa nauseanti stomacho commendes: sed frustra, nam—— Tilen.

Aheneo bonæ tam conscientiæ quàm causæ muro fretum bruta Ætneorum fulmina & Claudiana tonitrua non tangunt; certè non frangunt. Ibid.

Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen
Ære et cornipedum cursu simulat æquorum.
At pater omnipotens densa inter nubila telum
Contorsit (non ille faces, nec fumea tedis
Lumina) præcipitemq; immani turbine adegit. Virg. 6. Æn.

Quod argumentum quia non ex Tripode sed ex anicularum Trivio (quod in proverbio dicitur) acceptum est—— Morin. exer.

Hoc effugium unicum est, quod cum aliqua veritatis specie hujus argumenti aciem possit obtundere, quàm tamen elumbe sit & plumbeum telum, cernite—— Ibid.

Vires argumenti non eludere modò, sed elidere aggredior. Macrob. Sat. 7. 14.

Sed quid laboramus opinionem sic inanem verbis verberare, cum ipsa rei vanitas se refellat? Nigr. 7. or.

Bona verba, quæso. Sedatis agamus animis; viam sapientum consignatam vestigiis teramus; non affectu aut opinione de curriculo majorum devii.

En cor Zenodoti, en jecur Crapetis!

Tertul. Apol. c. 8. Qui ista credis de homine, potes & facere: qui non potes facere, non debes credere.

Put. 9. diatr. Difficultas nimirum obstat, remorámque facit. Ego tollam; cursúmque universum facilem & expeditum reddam, levi quodam diverticulo sive flexu, nec in transversum abire penitus est animus.

Sed erroris cubile deprehendi; novi locum in quo se jactent; adverto diverticulum, quo se recipiant.

Plu. apophth. Cùm in pictâ tabulâ quidam videret Lacones ab Atheniensibus interfici, &, O fortes, exclamaret, Athenienses! superveniens fortè Lacon, In tabulâ, inquit. Ita tabula hæc te fortem ostentat, sed picta. colores tandem tollamus aut velum, videamúsque quis pinxerit leonem.

Arist. 1. Top. 8. & Eth. 1. ad Eudem. Cic. 5. Tusc. Duplices sunt opiniones, quædam habent aliquid stabilitatis, nec sunt examinandæ: quædam adeo sunt absurdæ & ridiculæ ut suâ sponte evanescant, tales itaq; non opus habent refutatione, sed potius castigatione & reprehensione.

Iustin. 2. 1. de Scythis. Memor itaque cum servis præliandum, verbera in aciem, non arma adferenda duxi: omisso itaque ferro, virgas ac flagella paro. Respice ad hæc.

Campian 8. rat. Sit ingeniosus, sit eloquens, sit exercitatus, sit omnium librorum helluo: tamen aridus appareat & balbus necesse est, cùm hæc tam ἀδύνατα sustinebit.

Rat. 9. Scitum est inter cæcos luscum regnare posse. Apud rudes sæpe valet fucata disputa-

putatio, quam ſchola Philoſophorum exſibilat.

Eccum quos gyros, quas rotas fabricat? nugator hic verborum atque ſophiſmatum architectus, neſcio cui formidoloſius eſſe queat, moleſtus erit fortaſſe. moleſtiam prudentia veſtra ſublevabit, formidinem res eripuit.

Qui ſic agunt, nonne ſe produnt? nonne facilè refutantur? Nonne in conſeſſu talium virorum tenentur, at minimo negotio conſtringuntur? Ibid.

Videbitis fore, ut milites iſtos qui poſt principia latent in Solem, pulverem & aciem è ſuis umbraculis evocatos non meis viribus, ſed valentiſſima cauſâ & certiſſimâ veritate debilitem. Rat. 2.

Fumulos hoſce, ad veritatis lucem ubi venum erit, minimè laborioſum erit diſpellere.

Origenes cyclicarum fundamenta unâ oratione tanquam machinâ (aiebat) ita commovit, alterâ tanquam fulmine ita labefactavit: ut, &c.

Punctim ferit ſæpius, quàm cæſim, &c. quoties repetit ictum (repetit autem ſæpe) toties adverſarium de gradu deturbat: non terret tantùm cùm fulgurat, ſed munimenta hoſtis disjicit. Nigr.

Hic motus animorum atq; hæc certamina tanta

Pulveris exigui jactu compreſſa quieſcunt. Virg. 4. Georg.

Proſiliat nunc aliquis factionis adverſæ ma-

Camp.4.rat. magiſtellus, attollat ſupercilia, ſuſpendat naſum, frontem perfricet, quos ille ludos, quos jocos dabit?

Ibid. Cur non prodeunt adverſarii, ut eos palam refellant, in quos ranunculi coaxantè cavernulis?

Turn.or. Sed fremas & ſævias quantumlibet, manebit in unitate Eccleſia, &c.

Plauti Moſtell. In anginam ego nunc me velim verti, ut veneficæ illi fauces prehendam, atque enecem ſceleſtam ſtimulatricem.

Put. 1. diatr. Grunniant gulones, gumię noſtri, quiq; ætatem inter fercula conterunt, non audio.

Ibid. Levia & infirma, quibus ludas magis quàm lædas; quæ rumpantur & recidant ad primum ſtatim contactum contuitumq; ſtrictæ frameæ orationis. quare ſic repugno.

Ibid. Quid ais? Satiſne firmum hoc tibi, quisquis es, in rem noſtram videtur? an à teipſo patrocinium, adverſarie, petam?

Diatr. 7. Eloquii tui machinas dejicere repentino nimbo propoſitum mihi non eſt: inſpicere potiùs & examinare, an validæ perſe & expugnando ſint, &c.

Ibid. Quid tu verò? veteres nobis, an novos libros revolvis? ſi novos; nulla authoritate convellimur: ſi veteres; loca & verba profer, uti moveamur. in hac ipſa oratione tua, Platonem, Iſocratem, Heſiodum video, & tamen quæro. prodeant ipſi, & vocis ſuffragia coràm ponderentur, tuis verbis Plato probat, Iſocrates negat, Heſiodus refert: quid ſi neque probet, neque neget, neque

neque referat? *Semper oculatæ ſunt manus noſtræ, credunt quod vident,* &c.

Quæ in ſingulos effundis, inſpiciam obi- 12. Diatr.
ter, & verborum acrimoniam in os auctoris retorquebo.

Quid igitur? nodum ſtringam; obeliſ- Ibid.
co lychnum inferam, veru & lucernâ utar. Nam deregenda hæc malitia eſt; & ſimul confodienda.

Hæc linea premenda erat. Tu omiſſa Ibid.
hyperâ pedem ſectaris, & laciniam neſcio quam apprehendis. ſallaci ſtylo oppugnas quod conceſſum eſt, & extra cauſſam eſſe poteſt.

Enimvero, ut aliquid ageres, agere hîc Ibidem.
nihil debuiſti: vel, ne ocioſus eſſes, in tuo choro occupari. Nunc ingenii tui ſepta tranſilire voluiſti, & de curru delapſus es.

Quia nullo ingenio extorquere à perti- Ibid.
naciæ fomite ignem potes, verborum fumo & fuligine moleſtus es, & rerum lucem involvis.

Caput tollet preſſum inani quadam ar- Diatr. 7.
gumentorum mole, non oppreſſum. molem enim magis ſentio quàm pondus; & verborum inſidias potiùs quàm vires. Quid mirùm? Sic munita rationibus ſtetit cauſa noſtra, ut niſi dolo ingenióque tentari non poterit.

Claudendi.

Diogenes ad Mindios; Claudite portas, O Mindii, ne per amplas portas exeat oppidulum.

Senec. citat. 7. l. Benef. 1. c. Bonus es, mi Liberalis, habeas animum; In manibus terræ; non hic te carmine longo, atque per ambages & longa exorsa tenebo.

Turn. 1. or. Quare eloquentiæ amorem, quasi quendam igniculum, in vestris hodie animis excitarem, nisi è dignitate eloquentiæ putarem non esse, vel tam pulchræ virgini ambire procos, vel tam potenti dominæ aspectatores conciliare.

Cic. 2. de or. Habetis sermonem bene longum hominis utinam non impudentis: illud quidem certè, non nimis verecundi, qui quidem cum te, Catule, tum etiam L. Crasso audiente de dicendi ratione tam multa dixerim.

3. de or. His autem de rebus Sol me ille admonuit, ut brevior essem, qui ipse jam præcipitans, me quoque hæc præcipitem pene evolvere coëgit.

Plaut. Amph. Nec cum Plauto, Jovis magni causâ, plausum emendicare statui.

Turn or. Reliqua quæ, &c. si persequerer, non deesset oratio, deessent latera, quibus exclamarem, adeo, &c. O Deam philosophiam.

Cic. pro Mil. Sed finis sit: neque enim præ lacrymis jam loqui possum, & hic se lacrymis defendi vetat.

Sed

Sed ut & orsa est in eodem terminetur oratio mea. Cic. pro Marcello.

Non possum, Auditores, pergere, altitudo mysterii superat meæ dictionis tenuitatem, quare non est cur pergam. Orationis igitur vela contraho, vos videritis, &c. utrùm, &c. Turn. or.

Sed dum unitatis rationem ordore probo, &c. non satis vestræ patientiæ consuluisse videar. Idem.

Sed videor non tam vestræ humanitatis quàm meæ felicitatis rationem habuisse, qui dum, &c. sim persecutus, in meo gaudio explicando nimis me effuderim. orationi igitur meæ modum statuo à Deo immortali precatus, ut, &c. Idem.

Quanta ergo? Non queo (Aud.) statuere nec volo dicere: reliquam utriusque laudem malo venerari tacendo, quàm dicendo imminuere. Id. 10. or.

Quod utinam cum bono aliquo publico fiat! voveo, & omnia tibi fausta. Put. 62. epist. l. 2

De qua non plura dicam, ne vestræ benignitatis aures, quæ longiùs quàm statueram provexit orationem meam, diutius obtundam ingratus. Nigron, 1. or.

Iam verò ne in vestram humanitatem injuriosâ longitudine peccet hæc oratio mea; demittam & complicabo vocis meæ flaccescentis velum, non intermisso benevolentiæ vestræ flatu; sed virium mearum tanquam spiritu deficiente, jaciam anchoram in media navigatione, ut novâ paucis pòst diebus velificatione subeam portum Id. 2. or.

dispu-

disputationis inchoatæ, atque fidem oppignoratam liberem.

Tum. Or. Sed ut aliquando extremum habeat oratio mea, finem jam faciam, eò quidem libentiùs quòd mihi vultus vestri, &, isti in me oculorum intuitus spem faciunt vobis causam esse probatam.

Idem. Videtis eò spectare orationem meam, quò debent referri cogitationes, actiones, conatus omnes. Quò? non ad epulas, non ad honores, non ad Zelum. Quam rem? expressi notam sacerdotis, hanc exprimite notam sacerdotes. Quam rem? explicavi perfectionem Christiani hominis, hanc explicate Christiani homines. quam rem? ostendi confessoris summam, lauream Martyris; hanc ostendite summam confessores, ut lauream consequamini Martyres, quam intuebitur terra, quòd fuit confessoris, & stupebit cœlum, quòd est Martyris.

Quod si ego in his orationis tenebris aggrediar, non solùm videar velle vestrâ abuti humanitate, sed meæ etiam tenuitatis penitus oblitus esse.

Quam ego vobis, Nobilissi. fratres gratulor & æternum voveo.

Auson. Panegyr. Concludam orationem meam, piissime Auguste, sermonis magis fine quàm gratiæ. Namque illa perpetua est; & spacio non transcabit, terminum calcis ignorat.

Nigt. 3. or. Igitur finem dicendi faciam; præsertim, cùm ex affectuum valle, in Capitolium Rationis ac Mentis ascendere parantem currum orationis meæ, quò penè triumphans in-

invehitur eloquentia, temporis ad dicendum præscripti definitio, timórque satietatis vestri sufflaminat ac detineat.

Rogandi & Petendi.

MOlestum verbum, onerosum, & demisso vultu dicendum, *Rogo*, &c. Senec. 2. Benef. 1.

Nulla res cariùs constat quàm quæ precibus empta est.

Nam quod ad thesauros Gallicos attinet, rem suapte naturâ facilem, difficilem vestra interrogatio facit. cur enim quæritis quod scitis? cùm quod in sinu vestro est excuti jubetis potius quàm ponatis? Liv.

(Mihi quoque, quoniam respondi Himilconi, interrogare jus fasque est) velim seu Himilco seu mago respondeat. Idem.

Tribuere dignare votis suis, precibus meis, moribus tuis, ut ad solidatem, &c. te patrocinante proveniat. Sidon. epist. 5. l. 3.

Et gratiam tuam tuique similium malo, quàm jacto, magisque sum tantæ amicitiæ cupitor, quàm gloriator, quoniam cupere nemo nisi verè putat potest, potest verò quivis falsò gloriari. Apul. 3. Florid.

Itaque C. Cæsar sic tibi gratias ago, ut omnibus me rebus à te non conservato solùm, sed etiam ornato, tamen ad tua innumerabilia in me merita, quod fieri jam posse non arbitrabar, maximus hoc tuo facto cumulus accesserit. *Refertur & ad formam. Gratias agendi.* Cic. pro Marc.

Preca-

Livius. Precatus deinde, si divus, si diva esset, qui sibi præpetem misisset, volens propitius adesset.

Alterum responsum, salutem, victoriam, lucem & libertatem: alterum ominari horreo, quæ ferat.

Plin. ep. 13. l. 2. Extenderem preces, nisi & tu rogari nolles, & ego tota hac Epistolâ fecissem. Rogat enim & quidem efficacissimè, qui reddit causas rogandi.

Lips. 2. cent. 3. ep. Sed amabò te, ita perpetuum Fama te amet & virtus, ignosce.

Idem 5. ep. 2. cent. Benignè ad amicitiam provocas, laudes adjungis: è quibus has vix agnosco, illam appeto pari tecum voto.

Pli. ep. 10. l. 2. Quousque & tibi & nobis invidetis, tibi maximam laudem, nobis voluptatem? Sine per ora, &c.

Plin. 6. l. 8. ep. In summa, nosti facetias hominis, quas velim attendas, ne in bilem & amaritudinem vertat injuria, &c. Quanquam quid denunciationibus & quasi minis ago? quin potiùs ut cœperam rogo, oro desperam, ne ille se, quod validissimè vereor, à me, ego me neglectum à te putem, dabis autem, si hoc perinde curæ est tibi, quàm illud mihi.

Plin. paneg. ad Trajanum In fine orationis, præsides custodesque imperii Deos, ego consul pro rebus humanis, ac te præcipuè, Capitoline Iupiter, precor ut beneficiis tuis faveas tantisque muneribus addas perpetuitatem. Audisti quæ malo principi precabamur, exaudi quæ pro dissimillimo optamus. Non te distringimus votis,

votis, non enim pacem, non concordiam, non securitatem, non opes optamus, non honores; simplex cunctáque ista complexum, unum omnium votum est, salus principis.

Injurium quippe est magnopere flagitare quod speres, ne quod est voluntarium, videatur extortum. Symmach. 36. ep. l. 1.

Gratias tibi agam propediem, Cic. 1. e. non dubito quin præstiturus sis quod peto. Voss. interp. Cic. 4. l. e. 9.

Gratiæ Agendi & Debendi.

Tibi & summæ observantiæ & gratissimi animi officiosa studia debere me ingenuè fateor, & præstiturum sanctissimè recipio.

Qui si vitam pro dignitate tua profundam, nullam partem videar tuorum erga me meritorum assecutus.

Cui nihil amplius in votis, quàm ut summæ observantiæ, officii, studii, & grati animi argumentum aliquod apud te relinquam restatum.

Plurimis me tibi officiis devinctum habes: habes (ita me Deus amet) & ad quævis pro virili alacrem.

Dignum præstabo me etiam pro laude merenti. Horat. epist.

Maximas tibi omnes gratias agamus Cæsar, majores etiam habemus. Cic. vid. Agel. l. 4.

Næ ego nequiter ingratus sim supráque modum

modum indignus, qui apud tantum Regem in ulla aut laude sim aut gratia, si non tum summo obsequio atque observantia primam quamque occasionem captavero testificandi, gratias animus meus quàm multas habeat, quàm plures debeat.

Apul. 3. Flor. Qua dignâ ratione tam honorificam benignitatem tuam celebrem, qua remuneratione dicendi gloriam tui facti æquiparem, nondum hercle reperio. Sed quæram sedulò & connitar. *Dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus.*

Ibid. Nam nunc in præsentiarum, neq; enim diffitebor, lætitia facundiæ obstrepit, & cogitatio voluptate impeditur, ac mens occupata delectatione mavult gaudere quàm prædicare. Quid faciam? cupio gratus videri: sed præ gaudio nondum mihi vacat gratias agere.

Ibid. Quinetiam universo ordini vestro pro amplissimis erga me meritis quantas maximas possum gratias ago atque habeo.

Cic. pro Mar. Tantum apud me grati animi fidelis memoria valuit, ut nullâ non modò cupiditate, sed ne spe quidem prudens & sciens tanquam ad interitum ruerem voluntarium.

Plin. epist. 12. l. 10. Cui referre gratiam parem, nec audeo quidem quamvis maximè debeam.

Itaque ad vota confugio Deosque precor, ut iis quę in me assiduè confert non indignus existimer.

Panegyr. ad Gratianum. Solvere se quod debebat, & adhuc debere quod solverit. Gratianus Imperator.

O mentis aureæ dictum bracteatum, O de pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam.

Accipe igitur & hos labores nostros C.C. animi grati erga liberalitatem tuam specimen, majora & me debere & majestatem tuam decere certò scio. Sed in eo fastigio Deus Opt. Max. te collocavit ut animum benevolum ac gratum non minùs velis, quàm relatam gratiam.

Cui animum gratum quia in materia læta exhibere non contigerat, in ea quam iniquam fortuna esse voluit, magna cum laude, majore cum fide præstitit. Val. Max. 4.l.7.c.

Siquis hoc præstiterit, næ ille munus, aurum contrà non carum, obtulerit, tantum ab eo beneficium accepisse me profitebor, quantum homini ab homine tribui potest maximum; neque verò sibi detraxerit, quod mihi contulerit. tam gaudebit ille dato, quàm ego accepto. gratias agam usquequaque, referam quoque, si potero, & vicem rependam poscenti; σῶστρα debebo etiam non poscenti. Tilen.

Tibi se semper debebit Iason. Ov. Met. 7.

Lætus, lubens laudes ago & grates gratiasque habeo. Plau. Trinum

Ago tibi gratias, Imp. Auguste, si possem, etiam referrem. Sed nec tua fortuna desiderat remunerandi vicem, nec nostra suggerit restituendi facultatem. Auson. paneg. ad Gratian.

Quorum nomine, quia non queo tantum persolvere gratiarum, quantum debeo, saltem tibi ago gratias quàm possum maximas, Nigr. 1. or.

mas, debendo magis quàm loquendo.

Alab.Rox. Tibi vota solvam gratias (ut Diis solet) sed sentiendo, quàm loquendo plenius. Et gratiarum non minima pars hæc erit, Differre grates; ut citò jussa exequar.

Apul.3.flor. Annon properandum mihi erat, ut pro eo honore vobis multas gratias dicerem, pro quo nullas preces dixeram? Non quin magnitudo Carthaginis mereatur etiam precem à philosopho pro honore, sed ut integrum & intemeratum vestrum esset beneficium, si nihil ex gratia ejus nica petitio defregisset: id est, ut usquequaque esset gratuitum: Neque enim aut, &c.

Senec.2.l. de Benef. 25.c. Hanc unam Cæsar habeo injuriam tuam, effecisti ut viverem & morerer ingratus. Furnius impetrata veniâ patri suo Antonianas partes secuto ab Augusto.

Lipf.4.cent. epist.14. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem. & affecisti me, in summo hoc beneficio, una hac injuriâ, ut vivendum & moriendum sit ingrato.

Plin.31. epist.7.l. Hunc hominem adpetentissimum tui (mihi crede) complectere, adprehende, imò & invita, ac sic ama, tanquam gratiam referas: neque enim obligandus sed remunerandus est in amoris officio, qui prior cœpit.

Plin.13.ep.2.l. Et Tu occasiones obligandi me avidissimè amplecteris, & ego nemini lubentiùs debeo.

Ibid. Amatur à me plurimùm, nec tamen vincitur.

Ibid. Beneficia tam gratè interpretatur, ut

dum

dum priora accipit, posteriora mereatur.

In hoc ego ut referrem gratiam (nam vinci in amore turpissimum est) &c. Plin. 4. l. 1. ep.

Enimvero tu rem & verba simul ad me mittis; ego quid nisi verba? pudet gratias agere, tam expositæ, tam obviæ beneficentiæ: quæ, ut fontes, sponte irrigat & dimanat. Lips. epist. 1. cent.

Quod spiro et placeo (si placeo) tuum est. Horat. 1. od. 4. l.

Irremunerabili quippe beneficio oppignoratus. Ap. 11. Met.

Equidem in quantum fieri præter jactantiam potest, gaudeo præstantissimi viri auctoritate, si certus est: amore, si fallitur. Sidon. 8. l. 6. epist.

Et tua quidem erga me munera, dum vita supperet, æterna erunt. Nero apud Tacit. 14. Annal.

Diogenes acceptis paucis nummis à Diotimo Caryst̃o, dixit, Dii tibi dent animo quantum cupis ipse, virumq; atque Domum. Ælian. v. hist. 4. l. 25.

Dii tibi omnes omnia optata afferant, cùm me tanto honore honestas, cùmque è vinclis eximis. Plaut. Capt.

At ego referendis tuis laudibus exiguus ingenio, & adhibendis sacrificiis tenuis patrimonio: nec mihi vocis ubertas ad dicenda quæ de tua Majestate sentio, sufficit: nec ora mille; linguæque totidem, vel indefessi sermonis æterna series. ergo quod solum potest, religiosus quidem sed pauper efficere curabo divinos tuos vultus, numenque, sanctissimum intra pectoris mei secreta conditum perpetuò custodiens imaginabor. Apul. 11. Met.

Vt

Plin. paneg. Vt intelligam etiam atque etiam enitendum mihi, ut hunc consensum vestrum complectar, & teneam & indies augeam.

Opem Offerendi & Pollicendi.

Plaut. Pseud. FAc me certum quid tibi sit, juvabo te, aut re, aut opere, aut consilio bono.

Cic. pro Mar. Omnes tibi, ut pro aliis etiam loquar, quod de me sentio, quoniam subesse aliquid putas quod cavendum sit, non modò excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus, & corporum pollicemur.

Ter. And. Sed quid erit quod mea tibi possit ars efficere & impera, & factum puta.

Nam de me illud vobis habeo polliceri, me beneficiis vinci posse, amore & egregiâ voluntate non posse, quòd hoc sit in mea voluntate, illud in fortunæ arbitrio situm, nam benemerendi semper voluntas adest, facultas non semper.

Itaque si quid laboris vigiliarumque adijci possit, certantem secum ipsum annisurum, ut tanto de se consensu civitatis opinionem, quæ maxima sit, etiam constantem efficiat.

Livius. Respondit & milites ex formula paratos esse, & si pluribus opus esset, plures daturos: & quicquid aliud imperaret velletq; Pop. Rom. enixè facturos; ad id sibi neque opes

opes deesse, animum etiam superesse.

Ἐι πλέον εἶχον, πλέον ἔδιδουν. Græcus quidam Augusto. Macrob. Sat.

Dices, oportet me tuis rebus & meis uti etiam, sed perinde illis ac meis parco. Plin. epist. 28. l. 6.

Proin studii certius est judicium supra vires niti, quàm viribus ex facili uti, alter enim quod potest præstat, alter etiam plus quàm potest. Val. Max. 4. l. 8. c.

Reliquum est, ut ad omnia quæ tui velint ita sim præstò, ut mei non solùm omnia debere tua causâ quæ possum, sed ea quoque quæ non possum, putent. Cic. epist. ad Marcel. l. 4.

Reddam vicem, si reposces: reddam si non reposces. Plin. 9. epist. l. 2.

Interea, temporis me vestræ Celsitudinis obsequiis omnibus, syncerè pro eo ac debeo, & totum dedo.

Hunc meis laboribus quà meliorem quà illustriorem redditum, Augusto nomini tuo inscripsi, & quæ antiqua formula votorum est, libens meritò donavi, dedicavi.

Vt ad constituendum ejus imperium, contendisse virtus & fortuna viderentur. Flor. prol.

Vt jure sacerdotii precari deos pro te publicè possim, quos nunc precor pietate privatâ. Plin. 13. epist. l. 10.

Causam meam nesciens agit, qui à me ad vos literas portat. Nam dum votivi mihi sit gerulus oportunus officii, beneficium præstat quod se arbitratur accipere. Sidon. 5. ep. 6. l.

Laudandi.

Laudandi.

ITa eloquens ut nemo sapientior, ita sapiens ut nemo eloquentior: perfectus utrobique magister & tam prudentiæ fructu abundans, quàm dictionis flore gratiosus.

Nigr. de Cic. Ille omnium generum, causarum & locorum orator, mens curiæ, vox fori, lingua judiciorum; omnium gentium defensor, functorum miserorum & calamitosorum patronus.

Non Rhetor aut philosophus ex vulgo, sed vel orator natus in philosophiæ spacis, vel Philosophus florens ex Eloquentiæ myrotheciis.

Iuli literatorum optime & optimorum literatissime. Omne tulit punctum.

Vir inter optimos nobilissimus, inter nobilissimos optimus, inter utrosque doctissimus.

Vir ut omnibus virtutibus, ita humanitatis quoque laudibus instructissimus.

Omnibus virtutis numeris dives.

Inter bonos optimus, inter doctos doctissimus.

Magis suo merito quàm fortunæ beneficio magnus.

Avi tui (quanti viri Deus bone!) hæres es.

Credite optimi, & in quantum opus est disertissimi viri.

Hæc

Hæc tantis animi dotibus reliquis omnibus præstitit, ut in dubio esset, majorène corporis vemostate, an mentis virtute esset, in ea tamen nihil admirabilius, quàm quòd virum incredibili amore prosequeretur.

Demosthenes cujus commemorato nomine, maximæ eloquentiæ consummatio audientis animæ oboritur. Val. Max.

Quæcunque in Equite Rom. dignitas esse possit, quæ certè possit esse maxima, ea semper in M. Cæ. habita est summa hodieque habetur. Cic. pro Cælio.

Quorum ipsa nomina sunt instar æterni triumphi.

Nec vox hominem sonat, O Dea certè.

Qui simulac pedem limine extulerat, omneis prope civeis, virtute, gloriâ, dignitate superabat.

Per totum vitæ spacium optimus est habitus, sed melior tamen fuit quàm habitus est.

Ita ut quantum operibus tuis diuturnitas detrahet, tantum afferat laudibus.

Qui medius fidius (audacter dico) plus fidei quàm artis, plus veritatis quàm disciplinæ possidet in se, quem pop. Rom. meliorem virum quàm histrionem esse arbitratur: qui ita dignissimus est scena propter artificium, ut dignissimus sit curia propter abstinentiam. Cic. pro Rol. Com.

Magis mea adolescentia indiget illorum bonâ existimatione, quàm illorum severissima senectus desiderat meam laudem. Ibid.

At

Cic. pro Fronteio. At in quem virum? qui tantâ virtute & integritate fuit, ut etiam illis temporibus optimis, cum hominem invenire nequam neminem posses, solus tamen frugi nominaretur, &c. Gracchus cogis me, inquit, dicere inimicum meum frugi.

Turn. 8. or. O perpulchram formam, Angeli videtur, non hominis, & tamen Sacerdotis est, non Angeli, seu potius & Sacerdotis & Angeli.

Idem or. 11. Laudes illius numerandi potiùs quàm poliendi (Illud enim possunt aggredi, hoc assequi nullus.)

Ibid. Non ferret tamen artis præscriptio, minutiora illa recensere, cum laudum maximarum torrens quidam me transversum abripiat.

Or. 14. Non cecidit nobis pupula hominis insignis ostro, &c. sed non invenio vocem qua meam notionem exprimam. Princeps fortasse hominum, Grammaticè satis; Gemma sacerdotum, Rhetoricè; Aristotelis quadratus, Philosophicè. cecidit miraculum hominis.

Ibid. Vt putem me nativæ principis germanæque virtuti lituram inspersurum aut labem, si ei ex gente laudem viliter emendicavero.

Quanquam mali pono momentum in una ejus voce, qui tota vitâ ita dixit, ita fecit, ut et vita verbo, & verbum vitæ, & utrumque fidei fecerit fidem.

Macrob. 1. Sat. 24. c. Laudare hic memoriam, ille doctrinam, cuncti religionem.

Vir meo judicio magnus, etiamsi maximis comparetur. Sen. 7. benef. 1.

Quem mihi videtur rerum natura nostris tulisse temporibus, ut ostenderet nec illum à nobis corrumpi, nec nos ab illo corripi posse. Sen. 7. benef. 8.

Qua puella nihil unquam festivius, amabilius, nec modo longiore vitâ sed propè immortalitate dignius vidi. Plin. 16. epist. 5. l.

Quis ita affectet singula, ut tu imples omnia? Quid enim aliud es quàm ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio. Sidon.

Facilitate sæpius quàm industriâ commendatur. Quintil. 10. l. 1. c.

Magna Isæum fama præcesserat, major inventus est, &c. Plin. 3. epist. 2. l.

Quare cùm vir bonus ab omnibus censeatur, non est homo pejor, si non est optimus. Sidon. 4. epist. 4. l.

Consummatissimum virum, cunctarúmque virtutum conscientiâ, & famâ, juxtà beatum. Sid. 17. epist. l. 4.

Cujus ut facta, exempla; sic verba, dogmata sunt: in historiam utraque referenda, ut æterna sint. Pur. diatr. 7.

Quantum est hominum optumorum optume. Plaut. Capt.

Delapsa cœlo sydera hominibus si se offerant venerationis amplius non recipient. Val. Max. 2. l. 4. c.

Prisci candoris & humanitatis exemplum, gentis urbísque suæ gemma resplendens. Pur. 4. diatr.

Cic. pro Fronteio. At in quem virum? qui tantâ virtute & integritate fuit, ut etiam illis temporibus optimis, cum hominem invenire nequam neminem posses, solus tamen frugi nominaretur, &c. Gracchus cogis me, inquit, dicere inimicum meum frugi.

Tum. 8. or. O perpulchram formam, Angeli videtur, non hominis, & tamen Sacerdotis est, non Angeli, seu potius & Sacerdotis & Angeli.

Idem or. 11. Laudes illius numerandi potiùs quàm poliendi (Illud enim possunt aggredi, hoc assequi nullus.)

Ibid. Non ferret tamen artis præscriptio, minutiora illa recensere, cum laudum maximarum torrens quidam me transversum abripiat.

Or. 14. Non cecidit nobis pupula hominis insignis ostro, &c. sed non invenio vocem qua meam notionem exprimam. Princeps fortasse hominum, Grammaticè satis; Gemma sacerdotum, Rhetoricè; Aristotelis quadratus, Philosophicè. cecidit miraculum hominis.

Ibid. Vt putem me nativæ principis germanæque virtuti liturам insperfurum aut labem, si ei ex gente laudem viliter emendicavero.

Quanquam mali pono momentum in una ejus voce, qui tota vitâ ita dixit, ita fecit, ut et vita verbo, & verbum vitæ, & utrumque fidei fecerit fidem.

Macrob. 1. Sat. 24. 6. Laudare hic memoriam, ille doctrinam, cuncti religionem.

Vir meo judicio magnus, etiamsi maximis comparetur. Sen. 7. benef. 8.

Quem mihi videtur rerum natura nostris tulisse temporibus, ut ostenderet nec illum à nobis corrumpi, nec nos ab illo corripi posse. Sen. 7. benef. 8.

Qua puella nihil unquam festivius, amabilius, nec modo longiore vitâ sed propè immortalitate dignius vidi. Plin. 16. epist. 5. l.

Quis ita affectet singula, ut tu imples omnia? Quid enim aliud es quàm ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio. Sidon.

Facilitate sæpius quàm industriâ commendatur. Quintil. 10. l. 1. c.

Magna Isæum fama præcesserat, major inventus est, &c. Plin. 3. epist. 2. l.

Quare cùm vir bonus ab omnibus censeatur, non est homo pejor, si non est optimus. Sidon. 4. epist. 4. l.

Consummatissimum virum, cunctarúmque virtutum conscientiâ, & famâ, juxtà beatum. Sid. 17. epist. l. 4.

Cujus ut facta, exempla; sic verba, dogmata sunt: in historiam utraque referenda, ut æterna sint. Pur. diatr. 7.

Quantum est hominum optumorum optume. Plaut. Capt.

Delapsa cœlo sydera hominibus si se offerant venerationis amplius non recipient. Val. Max. 2. l. 4. c.

Prisci candoris & humanitatis exemplum, gentis urbísque suæ gemma resplendens. Pur. 4. diatr.

Plin.26. ep.l.6. Quo melior fingi ne voto quidem poterat.

Plin. epist. 9.l.2. Quo nihil verius, nihil simplicius, nihil candidius, nihil fidelius novi.

Sidon.13.ep. 8.l. De Laudibus tuis cum canat multa, plus reticet.

Camp.rat. Dictorum sanctitatem factorum constantia commendabat. Vnum hoc difficile judicium, utra in eo virtus major, morum an scientiæ.

Idem. Cui vivo & mortuo innocentiæ fama constitit.

Solin.c.8. Multa præterea pollentissimis ingeniis edisserta, quæ præterite, quàm inferiùs exequi, tutius duximus.

Ov.7.Met. de Theseo. *Si titulos annosq; tuos numerare velimus*
Facta prement annos.——

Pat.1.l.1.epi. Tu unus instar omnium es, qui tot unus virtutibus abundas, ut unus omnium laudes exhaurias.

Appl.3.Flor. Quibusnam verbis tibi Amyliane Strabo, vir omnium qui unquam Numantiæ fuerunt, aut sunt, aut etiam erunt, inter optimos clarissime, & inter clarissimos optime, inter utrosque doctissime.

Ap.4.Flor. Viri inter se mutuò, & vobis & utilitatibus publicis meritò, amicissimi, doctrinâ & eloquentia & benevolentia paribus: incertum modestiáne quietiores, an, industriâ promptiores ac honoribus clariores. Quibus cum sit summa concordia, tamen hæc sola æmulatio, & in hoc unum certamen est, uter eorum magis Carthaginem diligat, atque summis medullitus viribus

ribus contenduntambo: vincitur neuter. Panegyr. ad Max. & Constant.

Nec tamen miranda iſta in te eſt, Maximiane, animi magnitudo, in quem dii immortales tanta congeſſerunt, & naturæ bona & ornamenta fortunæ, ut quamvis maxima largiaris, ita penes te ſint omnia, quaſi ea ſolus obtineas.

Illud ingenium quod ſolum pop. Rom. par imperio ſuo habuit. Senec. de Cic. præf. ad 1. l. controv.

Nemo plus ingenio ſuo imperavit, nemo plus indulſit. Ibid.

Euphanti ſodales ſunt Elegantiæ & deliciæ meræ. quibus an quid ſuavius amæniúſque Natura produxerit, jure dubites: habet uterque quicquid mereri invidiam poſſit, imò vincere. Put. 9. diæt.

De quo narrantur plurima bona, atque ea quidem à plurimis bonis. Sid. ep. 8. l. 7. Cic. ep. 12. l. 5 Sen. ep. 103.

Magna hæc laus eſt, laude non corrumpi; malle animi illum fructum conſcientiæ horreo conditum quàm rumoris aurâ ventilatum, ſparſúmque. Put. ded. ad 1. diatr.

Virtute tua & doctrina excitor: quam utramque ita conjungis, & exeris in patriæ & commune bonum, ut boni quique te ament, admirentur omnes. Id. 4. epi. l. 1.

Singularem in tanta dignitate modeſtiam, in conſiliis ineundis prudentiam, in capiendis religionem, in exequendis vigilantiam, in congreſſibus publicis animi præſentiam, in privatis lenitatem, in ſermonibus eruditionem, in verbis leporem, in moribus ſuavitatem, &c. Morin. exer.

Cujus actiones omnes, maximas, minimas, Idem.

mas, Gratiæ virtutesque deperibant adeò, ut earum gloriam utraque ambiguo certamine vendicare sibi viderentur.

Plut. 13. ep. l. 3

Ille meus, ille tuus, ille omnium, occidit. Amor & delicium hactenus meum, tuum, omnium, nunc meorum.

Flor. prolog.

Vt siquis magnitudinem imperii cum annis conferat, ætatem ultra putet.

Plin. ad Trajan.

Quibus contigit diem illum triplici gaudio lætum celebrare, qui principem abstulit pessimum, dedit optimum, meliorem optimo genuit.

Symmach. 20. ep. 1. l.

Huic ego nihil per me accessurum putavi: & tamen deesse nolui, sciens judicio erga illum tuo nihil adjici posse, si scriberem; decessurum aliquid tamen meo officio, si tacerem.

Pacat. Panegyr. ad Theodos.

Sed utcunque virtutis tuæ opera curiosæ posteritatis oculis artificum manus redder, quum te vel Alpium dorsa superantem vel; &c. Hæc pictorum atque fictorum assequetur imitatio: Clementia imp. quo cœlo, quo pigmento, quo ære, amore ducetur? qua tu ipsius victoriæ victor, ita Omnem cùm armis iram deposuisti, ut ceciderit nemo post bellum.

Vituperandi.

Fœminæ pluſquam virili audaciâ inverecundæ; viri pluſquam muliebri mollitie ac turpitudine effœminati.

Homo factus ad iſtius libidines. Cic. 2. In Ver. 3. Verrin.

At homo inertior, ignavior, magis vir inter mulieres nequam, impura inter viros muliercula proferri non poteſt.

C. Caſſius (nunquam ſine præfatione publici parricidii nominandus, &c. Cic. pro Quinctio.

Cum ei Natura nihil melius quàm vocem dediſſet, pater nihil præter libertatem reliquiſſet: vocem in quæſtum contulit, libertate uſus eſt, quò impuniùs dicax eſſet.

Oro atque obſecro vos qui utrumque noſtis, vitam inter ſe utriuſque conferte, qui non noſtis, faciem utriuſque conſiderate. Nonne ipſum caput & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam & clamare calliditatem videntur? Nonne ab imis unguibus uſque ad verticem ſummum, ſi quam conjecturam affert hominibus tacita corporum figura, ex fraude, fallaciis, mendaciis conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſuperciliis ſemper eſt raſis, ne ullum pilum viri boni habere dicatur, &c. Cic. pro Roſc. Comœdo.

Sordidos, rudes, incultos; quos nec vixiſſe viventes, nedum extincti vivant; & ſi nunc vivant, vivere in pœnam & contumeliam. I. Pic. Mirand.

Tertul. Apol. 44. 6. De vestris semper æstuat carcer; de vestris semper metalla suspirant; de vestris semper bestiæ saginantur; de vestris semper munerarii noxiorum greges pascunt.

Asseverandi & Obtestandi.

Cic. 4. Verr. NOn meherculè criminis augendi causâ dicam, Iudices; sed quem accepi ipse oculis animoque sensum, hunc vere apud vos, & ut potero planissimè exponam.

Tom. 11. Or. Ac ne putetis hæc non tam dici à me syncerè ad veritatis involutam notionem explicandam, quàm oratoriè ad laudes ejus exaggerandas.

Nolite, quæso, Iudices, brevitate orationis meæ potiùs, quàm rerum ipsarum magnitudine crimina ponderare. Sed fictitis fortasse hìc cogitationem vestram, cogitate adhuc, quod vultis maximum, vincam profectò cogitationem vestram. En ——

Corrigendi.

Corrigendi.

EAm opinionem si ratio labefactârit, si veritas extorserit; ne difficiles vos præbeatis.

Invitus ea tanquam vulnera attingo, sed nisi tacta, tractataque sanari non possunt. Liv. 3. dec. 8. l.

In summa (cur enim non aperiam tibi vel judicium meum, vel errorem?) Plin. 5. l. ep. 4.

Plusquam Chironium ulcus non contentus sealpro meo aperuisse, sed medicari etiam pro virili aggressus sum. Tilen.

Epanorthosis

Defendere (si hoc est defendere, & non.)

Hanc excogitavit rationem (si hæc ratio potiùs quàm amentia nominanda est.)

Aufert: imprudens huc incidi Iud. emit, non abstulit, nollem dixisse.

Sic vixit ut muliebria quotidie convivia essent, vir accumberet nemo præter ipsum & pertextatum filium, tametsi rectè sine exceptione dixerim, virum cum isti essent, nemnem fuisse. Cic. Verrin.

Non hospitii jus: sed quid ego hospitii jura in hac tam immani belluâ commemoro?

Quascunque Martyres subierunt pœnas (subierunt maximi maximas.) Turn. Or.

Humilitas tam fuit depressa in terram, seu potiùs tam fuit erecta in cœlum, ut primas præripuerit omnibus, secundas vix reliquerit ulli. Ibid.

Hortandi, Suadendi, & Cōsulendi.

PRudenter & te dignum feceris, si à scopo virtutis non declines.

Facilius est currentem (ut ajunt) incitare, quàm languentem commovere.

Liv. 2. Macte virtute, hac pietate in patrem patriámque T. Manli esto. Macti virtute Milites Rom. estote.

Hom. Odys. 1 Καὶ σὺ Ἀλκίμος ἔον, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ: Pallas ad Telemachum.

Cic. 1. de or. Non sibi cohortandum Sulpitium & Cottam, sed magis utrumque collaudandum videri, quòd, &c. Quamobrem pergite ut facitis, adolescentes: atque in id studium, in quo estis, incumbite, ut & vobis honori, & amicis utilitati, & reip. emolumento esse possitis.

Pat. 5. diar. Vos verò è juventute istâ ad summa venietis, si à stirpe & indole non deflectatis, si rectam hanc semitam, quam calcare cœpistis, insistere pergatis. semitam, inquam, literarum ad serena sapientiæ templa stratam.

Quintil. 4. l. 5. c. Sed & reficit audientem certo singularum partium fine, non aliter quàm facientibus iter multum detrahunt fatigationis notata inscriptis lapidibus spacia. Nam & exhaustis laboribus, nosse mensuram, voluptati est; & hortatur ad reliqua fortiùs exequenda, scire quantum supersit.

Me

Me ad melioris sortis aleam movent & hortantur.

Facias ista semper, nec unquam in hoc opere aut animus tuus aut fortuna lassetur. Plin. panegyr. ad Trajanum.

Faciebas ergo, cum diceres optimos: nec ipsorum modò vita à te, sed judicium Senatus comprobatur. Ibid.

Multùm ac diu exosculatus adolescentem, qui est acerrimus stimulus monendi, laudibus incitavi, pergeret quâ cœpisset: lumenque quod sibi majores sui prætulissent, posteris præferret. Plin. l. 7. ep. 5. l.

Meditemur duriora, & non sentiemus; relinquamus lætiora, & non desiderabimus; stemus expeditè ad omnem vim, nihil habentes quod relinquere timeamus, retinacula sunt ista spei nostræ. Tertul. de cultu fœm. c. 12.

Aurum, gloriam, delicias, Veneres contemnite. Quid enim aliud ista sunt quàm terrarum ilia, canorus aër, popina vermium, bella sterquilinia? &c. Camp. rat. 10.

Neque enim cuiquam tam clarum statim ingenium est ut possit emergere, nisi illi materia, occasio, fautor etiam commendatórque contingat. Plin. 23. ep. 6. l.

Proinde immitte rudentes pande vela, ac si quando aliâs, toto ingenio vehere. Cur enim non ego quoque poeticè cum poeta? Idem 4. epist. 8. l.

Accedit quod tibi certamen est tecum— Idem 24. ep. l. 8.

Hæc ego tecum quæ quotidie mecum: ut definam mecum, si dissenties tu: quanquam non dissenties; ut qui semper clarum aliquid & immortale meditaris. Id. 9. l. 3. ep.

Sidon. l. 5. epist. 1. Nam satis eminet meritis ingenii proprii, qui fuerit fautor alieni.

Sid. 20. ep. l. 5 Gratulor tibi, quod istis moribus vivis, ut necesse habeas electionem tui timere, laudo efficaciam, &c.

Putean. ad Senat. Mediolan. Vos modò marcescere ætatis vestræ florem ne sinatis, sed magno animo gradimini, ne citra annos ingenium consistat. Cogitate quam spem alatis, & quo viatico vobis utendum. Ad Theol. Iurispr. Medic. transitis? literarum hæc studia vos dirigent. Ad Remp. & latum clavum? ducent. Ad militiam & arma? hinc præcepta, hinc exempla suppetent. Sed quid ego ista copiosius? Bonas literas amare & tractare æquè necessum est, ac non necessum laudare apud amantes.

Nigr. or. 1. Contendite honorario certámine cum ipsâ Naturâ; ut quantum illa contulit artificium ad orationis munia, tantam vos item adhibeatis artem ad absolutionem operis.

Ibid. Ita disciplinæ belli assuescas domi; ut aliquando ex aula pergas ad castra, ex umbra in solem; è palæstra in aciem; atque è ludicris pugnis in vera prælia descendas: & lusoriis ornamentis in arma decretoria commutatis, vel æques majores, vel etiam superes.

Nigr. or. 7. Laudo vestrum animum, conatus probo; commendo sedulitatem: vobis in tam fructuoso labore studii perseverantiam exopto, mihi jucundissimam, gratissimam parentibus, vobis ipsis utilissimam; quam si retinueritis——

Exila-

Exclamandi, querendi, deteſtandi.

O Fallacem hominum ſpem, fragilémque fortunam, & inanes noſtras contentiones! quæ in medio ſpatio ſæpe franguntur & corruunt, & ante in ipſo curſu obruuntur, quàm portum conſpicere potuerunt. Tul. de or. 3.

O clementiam Pop. Rom. ſeu potiùs patientiam miram ac ſingularem. 6. Verr.

O ſcelus, O portentum in ultimas terras exportandum! non enim poteſt de natura, quę tantum facinus admiſerit, hoc uno ſcelere eſſe contenta. neceſſe eſt ſemper aliquid ejuſmodi emoliatur, neceſſe eſt, &c. Act. 2. in Ver.

Quæ vox? quæ latera? quæ vires hujus unius criminis querimoniam poſſint ſuſtinere. 5. in Ver.

Me Chriſte! — me Deus!

Omnia, Iudices, in hac cauſâ ſunt miſera & indigna, nihil tamen acerbius & iniquius, quàm—— Pro Roſc. Amer.

O Divinam authoritatem, quam dum cogito, ruente concido! O divinam poteſtatem, quam dum effero, linguâ hæreo! Tacit. or. de

Stupeo P. C. neçdum ſatis aut oculis meis aut auribus credo: atque identidem me an audierim an viderim interrogo. Plin. ad Trajanum.

Horror & ſtupor, ubi eſtis? ubi lachrymæ & compleorationes? ubi planctus & ejulationes? cui tam è pumice oculi, aut ira ex chalybe præcordia, ut non in lacry-

mas

mas ſolutus totus fluat, fleátque?

Macrob. 5. 17. Nec unquam fando auditum, & omnium, quæ monſtra dicuntur, monſtroſiſſimum.

Ingens atrox horridum facinus! quale nec antiquitas vidit, nec credent poſteri. omnium denique flagitiorum compendium in ferrei hujus ſeculi fæces reſervatum.

Monendi.

QVæ mihi commendas, ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me admoneri nolim, rogari verò ſine magno dolore vix poſſim.

Tul. 6. Verr. Quamobrem te quoque, Hortenſi, qui monendi locus eſt, ex hoc loco moneo, videas etiam atque etiam & conſideres quid agas, quò progrediare, quem hominem & quâ ratione defendas, &c.

Videte igitur utrum ſit æquius.

Quare ſi etiam monendi eſtis à me, quod non eſtis, Iud. video hoc leviter pro mea authoritate vobis præcipere poſſe, ut —

Divinat. in Verr. Video non te ſed hunc librum eſſe reſponſurum quem monitor tuus hic tenet: qui ſi rectè monere volet, ſuadebit tibi ut hinc diſcedas, neque mihi verbum ullum reſpondeas.

Non enim exprobrandi cauſâ ſed commonendi gratiâ dicam.

Ita irritatis militum animis ſubdere ignem & materiam ſeditioni non eſſe ætatis non prudentiæ ejus.

Neque

Neque monere te audeo prestanti prudentiâ virum, nec confirmare, &c. Cic. fam. ep. 50. l. 4.

Enimvero Socrates utpote vir apprime perfectus ex sese, & ad omnia sibi congruentia officia promptus, nullo adhortatore unquam indigebat: at verò prohibitore nonnunquam, &c. Apul. de deo Socratis.

Qui monet, ut facias, quæ jam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

Redde te tamen expectantium votis, expetentiúmque charitatem proba, qui jam probasti pudorem. Sidon. ep. 20. l. 5.

Excusandi.

QVod mihi consuevit in cæteris causis esse adjumento, id quidem in hac causâ deficit, nam quo minùs ingenio possum, subsidium mihi diligentiam comparavi: quæ quantum sit, nisi tempus & spatium datum sit, intelligi non potest. & tot. exord. pro Quinctio.

Si vires desint, tam æquum est æquos vos adversum me esse, quàm ego adversus magnum illum Deum sum, quem scio non uni omnia dedisse.

Ego infirmitatis meæ deterritus conscientiâ.

Culpam deprecari, aut noxæ me eximere non possem, si repulsam à me patereris.

Amœnitates vero & copias, ubertatéque A. G. Phavor.

que verborum Latina omnis facundia vix quidem indipisci potuerit: mea tenuitas nequaquàm.

Quantum oratione mea nunquam æquem, quantum scribendo non consequi possum.

Cic. de orat. Enimvero mirari satis non queo etiam te hæc desiderare, quæ neque ego teneo, uti ii qui docent, neque sunt ejus generis, ut si optimè tenerem digna essent sapientiâ & auribus vestris.

Pro Marcell. Qui ad illa arma fato fuimus nescio quo Reip. misero funestóque compulsi, etsi aliqua culpâ tenemur humani erroris, à scelere certè liberati sumus.

Iudicavit, à plerisque ignoratione potiùs, & falso atque inani metu, quàm cupiditate aut crudelitate civile bellum esse susceptum.

Pro Marcel. Non cupiditate præsertim aut pravitate aliqua lapsis, sed opinione officii, stultâ fortassè, certè non improbâ, & facie quadam Reip.

Cic. divinat. in Ver. Quo in negotio, tamen illa me res, judices, consolatur, quòd hæc quæ videtur esse accusatio mea, non potiùs accusatio, quàm defensio existimanda est, &c. defendo enim multos, &c.

Ibid. Verùm id mihi, non sumo, judices, & hoc non modò in oratione mea non pono, sed ne in opinione quidem cujusquam relinquo meæ, &c.

Cùm verò, &c. profectò vereri non debeo ne quis hoc quod facio, non existimet, summi

summi officii ratione impulsum coactúmque susceptisse.

Abs te peto, Oppianice, ut me invitum de patris tui causâ dicere existimes, adductum fide atque officio defensionis. Etenim tibi si in præsentia satisfacere non potuero, tamen multæ mihi ad satisfaciendum reliquo tempore facultates dabuntur. Cluentio nisi nunc satisfecero. Posteà mihi satisfaciendi potestas non erit. Cic. pro A. Cluent.

Agnosco equidem me lyram Apollinis nunquam tetigisse. Mallem sanè confiteri veram ignorantiam, quàm profiteri vanam scientiam.

Oratione (quam è temporis vestigio natam & quasi inter prima labra vix dixero me commentatum fuisse) perstrinxi.

Quæ quidem omnia quoniam insuavis materia devenustat, lectio benigna concilet. Auson. præf. ad 12. Edyl.

Perlege hoc etiamsi operæ est frivolum & nullius pretii opusculum; quod nec labor excudit, nec cura limavit, sine ingenii acumine & moræ maturitate. Id. ad 3. Edyl.

Igitur cui hic ludus non placet, ne legerit; aut quem legerit obliviscatur; aut non oblitus ignoscat. Id. ad 14. Ed.

Etiamsi bella externa & obitas pro Reip. mortes tantâ casuum similitudine memorarem; neque ipsum satias cepisset, aliorumque tædium expectarem, quamvis honestos civium exitus, tristes tamen & continuos aspernantium. At nunc patientia servilis, tantumque sanguinis domi perdi- Tacit. Annal. 16.

sum,

tum, fatigant animum & tristitiâ restringunt, &c.

Pacat. Paneg. Theodos. d. Huc accedit auditor Senatus, cui cum difficile sit, pro amore quo in te præditus est, de te satisfieri; tum difficilius pro genitâ atque hereditaria orandi facultate, non esse fastidio rudem hunc & incultum Transalpini sermonis horrorem, præsertim cum absurdæ sinistræque jactantiæ possit videri, ostentare facundiam, quam de deorum fonte manantem in nostros usque usus derivatio sera traduxit.

Ibid. Ita dum obsequio interpretor impudentiam, dum in eundem hominem non convenire puto gaudium & silentium, duas res diversissimas junxi, metum & temeritatem.

Apul. apol. 1. De eloquentia verò, si qua mihi fuisset, neque mirum neque invidiosum deberet videri, si ab ineunte unis studiis literarum ex summis viribus deditus, &c.

Solin. c. 1. Cujus vel industria promptius suffragium, vel benignitas veniam spondebat faciliorem.

Pacat. Paneg. Theodos. d. Dabitur utcunque venia piæ temeritati, si usurpâsse communia, non occupâsse videamur aliena.

Θεοκρίτος ἐρωτηθεὶς διὰ τὶ οὐ συγγράφει, ὅτι, εἶπεν, ὡς μὲν βούλομαι οὐκ δύναμαι, ὡς δύναμαι οὐ βούλομαι. Stobæus. Macrobius transtulit; quæ præsens locus & tempus exigit, ego non calleo: quæ ego calleo, nec loco præsenti sunt apta, nec tempori.

Delibe-

Deliberandi.

DE quo neque quomodo dicam neque quomodo taceam reperire possum, si enim taceam,&c. Pro Rosc. Amer.

Quæ omnia ita trivit Oratoris oratio, ut cùm tædeat loqui, pudeat tamen tacere, sed cùm amor efficit, ut malim loqui cum tædio, quàm tacere cum pudore, persequor illam coquorum laudatam consuetudinem, &c. Turn. or. 8.

Sed quid faciam? novam quandam patior ex copia difficultatem. Quid, inquam, faciam? Pacat. Paneg.

Quum igitur impediat turba delectum, atque præstet gesta in summam referri, quàm enumerando tenuari; dixisse sufficiat, unum illum divinitùs extitisse in quo virtutes simul omnes vigerent, quæ singulæ in omnibus prædicantur. Ibid.

Quæ vos per hosce annos appetistis atque voluistis, ea nunc si repudiarîtis abesse non potest, quin aut olim cupidè appetisse, aut nunc temere repudiâsse dicamini. A. Gel. ex or. C. Gracchi.

Vereor mehercule ne aut gravioribus utar verbis, quàm natura fert, aut levioribus quàm causa postulat.

Vtrùm impudentiùs à sociis abstulit? an turpiùs meretrici dedit? an improbiùs Pop Rom. ademit? an audaciùs tabellas publicas commutavit. Pro Quinct.

Neque enim tantopere mihi considerandum Plin. ep. 7. l. 1.

randum est, quid vir optimus in præsenti velis, quàm quid semper sis probaturus.

Act. 2. in Ver. Quid hoc homine faciatis? aut ad quam spem tam perfidiosum, tam importunum animal reservetis?

Illudendi.

Pro Quinct. Cic. Nar. TVm iste vir opt. (vereor ne se derideri putet, quòd iterum jam dico opt.)

Cic. pro Quinct. Non comparat se tecum gratiâ P. Quintius, Nævi: non opibus, non facultate contendit: omnes tuas artes, quibus tu magnus es, tibi concedit, fatetur se non, &c. non habere domum clausam pudori & sanctimoniæ, patentem atque adeò expositam cupiditati & voluptatibus, &c.

Lips. adverſ. Dialogiſt. Itane vero? tu ille es qui censuram hic nobis sine suffragio geris? tu provides ne quid Resp. capiat detrimenti? Bene est? state firmi cives hoc tibicine & destinâ? Sed tamen ego Magistratus esse putabam, quibus hæc curæ, &c. nisi tu unus plus sapis & vides, quàm cæteri omnes. *O mi senex, omnes videmur nobis saperdæ, festivi, belli, cum simus copreæ.*

Ite igitur, &, si ita vultis, facultates divinas prostituite; cœlo demissum animum humi prostratum adfigite; sensus rationi præponite, pergite esse virtutum proditores, vitiorum jumenta, voluptatum mancipia.

Minandi.

Minandi.

VIdésque, ô Iuvenis, hoc dictu quàm factu difficilius esse, vel factu quàm dictu expromptius. Cæsar ad Metel. Trib. impedientē.

Etsi me in hoc reo, quem mihi inimicum Siculi dederunt, satis vehementem, satis perseverantem, satis vigilantem cognôrunt; existiment in iis hominibus, quorum ego inimicitias Pop. Rom. salutis causâ suscepero, multo graviorem & acriorem futurum. Plut. 6. Verrin.

Οἱ θρᾶκες πρὶν εἰς ἐρίκτον ἐλθεῖν, ἠκόντισαν τρεῖς λθγχας ἕκαστος. Chion. in ep.

Quod si te perpetrâsse comperero, pejus cruce & furcâ lueres, nec ad commiserationem me flecteres, etiamsi fleres sanguinem. Plaut.

Metuendi & Obstupescendi.

TAmen ita deos mihi velim propitios, ut cùm illius diei mihi venit in mentem, quo die citato reo mihi dicendum sit, non solùm commoveor animo, sed etiam toto corpore perhorresco.

Qui tandem istius animus est in recognitione scelerum suorum, cùm ego ipse in commemoratione eorum non solum animo commovear verùm etiam corpore perhorres-

horreſcam? venit enim mihi fani, loci, religionis illius in mentem; verſantur ante oculos omnia,

Horret animus tanti vitii imagine.

Tum 11. An hoc quicquam potuit audire majus? audivit, audivit, quod cùm dicere conor, lingua ſuppreſſis faucibus fluitans palato inhæreſcit. Nam ad tantum myſterium enunciandum opus eſt non Oratoris alicujus voce, contentione, lateribus; Sed Cherubinorum ac Seraphinorum linguis, ardore, flamma. At quid poteſt latere tantum? habet hoc quidem quod ſum dicturus flagitii ſpeciem, veruntamen ſi non renuatis audire, audeo quidem dicere. non renuitis meruit l. audire, &c.

Plin.ep.aa.l.6. Si quis fortè te, quod abominor, fallat.

Malè & benè precandi.

Andromach. ad Vlyſſ. Sen. Troad. 696. verſ. Sic te reviſat conjugis ſanctæ torus, anoſque dum te recipit extendat ſuos Laerta! ſic te juvenis excipiat tuus, & vota vincens veſtra felice indole Ætate avum tranſcendat, ingenio patrem! miſererq; matris.

Drex. Æter. 9 Veritas te amet, mi N. & ſapientia; tam enim hoc ſapienter, quàm verè dixiſti.

Plaut. Aſin. 3. Act. Dii te ſervaſſint ſemper Cuſtos herilis, decus populi, theſaurus copiarum, ſalus interioris corporis, amoriſque imperator.

[illegible] pſeud. Tantum tibi boni Dii immortales duint.

Dent

Dent tibi, Cæsar, ætatem dii, quam mereris, Servéntque animum quem dederunt. Plin. paneg. ad Trajan.

Quid isti benignitati precer? nisi ut semper obliges, obligeris. incertumque facias utrum magis expediat civibus tuis debere tibi an præstitisse. Ibid.

Digna vota quæ semper suscipiantur, semperq; solvantur. Ibid.

Pro nobis ipsis quidem hæc erat summa votorum, ut nos sic amarent Dii, quomodo tu. Ibid.

Nos inter secunda omina, & vota certantia, quæ præsenti tibi conferentur, vehemur alacres. Ibid.

Quò majore fiduciâ iisdem illis votis, quæ ipse pro se nuncupari jubet, oro & obtestor: si bene Remp. si ex utilitate omnium regit, primum ut illum nepotibus nostris ac pronepotibus serves: deinde ut quandoque successorem tribuas, quem genuerit, quem formaverit, similemque fecerit adoptato. Aut si hoc fato negatur, in Consilio sis eligenti, monstresque aliquem quem adoptari in Capitolio deceat. Ibid.

Deum precor, conatum meum felicitet, teque V. C. nobis & Reip. servet. Plin. l. 4. ep. 5.

Quod superest, Deum posco, ut te filii consequantur, aut quod plus decet velle, transcendant. Sidon. epist. l. 8.

Dii tibi omnes omnia optata afferant, &c. vid. form. Grat. agendi.

Propino tibi salutem plenis faucibus. Plaut. Stich. 2.

Ita mihi meam voluntatem, spemque reliquæ

liquæ vitæ vestra Pop. Rom. existimatio comprobet, &c.

Ita amor hic inter nos perennet, quem coimus auspice & teste immortali tuo patre.

Lipſ. Ita perpetuus inter nos amor ſit, mi L. ut cum aculeo diſceſſi à vobis.

(Ita meus mihi genius faveat.) (Dii meliora piis.

Tu ſalve & idem voveo Holmanno, B. & cæteris collegis.

Plaut. Ciſtel. At vos ſalus ſervaſſit.

Plut. Apoph. C. Cæſari filiæ ſuæ filio, cum eum in Armeniam mitteret Auguſtus precatus eſt Diis, gratiam Pompeii, audaciam Alexandri, fortunam ſuam concedi.

Plaut. Pæn. 2. Dii illum infelicitent omnes, qui, &c.

Dii te eradicent.

Plin. ep. 35. l. 10. Solennia vota pro incolumitate tua, qua publica ſalus continetur, & ſuſcipimus, Domine, pariter & ſolvimus, precati Deos, ut velint ea ſemper ſolvi, ſemper ſignari.

Pan. Vivite & annum hunc, & ſeculum hoc feliciter incipite atque tranſigite.

Plut. diatr. 10. Ergo florete felices viri Senatorio nomine vere digni. florete urbes non muris magis turribuſque quàm Rectoribus munitæ. incrementa capite, quæ nulla unquam vis hoſtilis, nulla militiæ calamitas labefactet.

Eumenes ad milites ſuos. Iuſtin. l. 14. At vos Devota Capita reſpiciant Dii perjuriorum vindices, taleſque vobis exitus dent, quales vos ducibus veſtris dediſtis. Nempe vos iidem paulo ante & Perdiccæ

ſangui-

sanguine estis aspersi, & — Vltima nunc ego perfidorum victima has vobis diras atque inferias dico; ut inopes extorresq; omne æuum in hoc castrensi exilio agatis, devorentque vos arma vestra, quibus plures vestros, quàm hostium duces absumpsistis.

Consolandi.

NAm quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit: id nos præcipere consilio prudentiaque debemus. Etenim si nulla unquam fuit liberis amissis tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certè nos, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus. neque expectare temporis medicinam, quam repræsentare ratione possumus. Cic. fam. ep. l. 5.

Vt enim crudum adhuc vulnus medentium manus reformidat, deinde patitur, atque ultrò requirit: sic recens animi dolor consolationes rejicit, ac refugit, mox desiderat & clementer admotis acquiescit. Plin. ep. 16. l. 5.

Neque monere te audeo, præstanti prudentiâ virum, nec confirmare, &c. Cic. fam. ep. l. 4.

Illud tamen me vel monuisse vel censuisse puta, vel propter benevolentiam tacere non potuisse, ut quod ego facio tu quoque in animum inducas. Ibid.

Homines sanè sumus, & urit illud avelli.

Soletur

Soletur te quod non in longum. Lipſ. Cent. 2. Ep. 30. tota Ep. 55. 64. 67. Senec. Ep. 67. & 99.

Turn. or. 15. Non priùs conquievit, quàm è cœlo ſpei & conſolationis auram aliquam ſentiſceret.

Plin. ep. 1. l. 2. Quibus ex cauſis neceſſe eſt tanquàm immaturam mortem ejus in ſinu tuo defleam: ſi tamen fas eſt aut flere, aut omnino mortem vocare: qua tanti viri mortalitas magis finita quàm vita eſt: Vivit enim, vivetque ſemper, atque etiam latiùs in memoria hominum & ſermone verſabitur, poſtquàm ab oculis receſſit.

Cic. 3. l. de orat. Fuit hoc luctuoſum ſuis, acerbum patriæ, grave bonis omnibus. Sed ii tamen Remp. caſus ſecuti ſunt, ut mihi non erepta L. Craſſo à Diis immortalibus vita, ſed donata mors eſſe videatur. Non vidit flagrantem bello Italiam, non ardentem invidiâ Senatum, non luctum filiæ, non exilium generi, non-non-non denique in omni genere deformatam eam civitatem, in qua ipſe florentiſſimâ multùm omnibus gloriâ præſtitiſſet. Ego verò te, Craſſe, cùm vitæ flore, tum mortis opportunitate, divino conſilio & ortum & extinctum eſſe arbitror. Nam tibi——

Put. Diatr. 9. O noctem mihi omni deinceps die clariorem! O numerandam candido lætitiæ calculo! vos pergite officioſæ lacrymæ, & alio nunc affectu fluite: madere gaudiis vis jam debet facies.

Vide

Vide Sulpitii ep. 5. l. 4. & 5. Epist. 12. Lucceii. & 16. epist. Cic. Consol. Sen. ad Polyb. Marciam, Helviam matrem. Plut. ad uxorem, & ad Apollon. Hieronym. ep. &c. enumeratas à I. G. Vossio, l. 3. institutionum. c. 4.

Iudicem compellandi.

CAusa hæc te Ephoro peragatur: parva quidem si mores nostros spectes: magna si antiquos; & sic prudentiâ, doctrinâ, authoritate tuâ digna, atque in parte tua. Plut. diat. 5.

Dies dictus est, & tu judex, vir clarissime, ut inter nos pronuncies. Neque superstitiosè tibi causam meam commendabo, neque neglectim. Tu ingenio rectus, judicio acer, non oculis, sed animo ipso Argus, veram & incorruptam sententiam per te laturus. Id. ibid.

Itaque si tuo unius judicio justam causam laudâsse ac defendisse videar; honesto elogio clarus apud bonos, laudatusque sum. Claritas enim, ut pulcherrimè Seneca, non desiderat multa suffragia. potest & unius boni viri judicio esse contenta. Nam bonos omnes bonus unus judicat. Ibid.

Moderandi & Dijudicandi formulæ.

Apul. Flor. APud Indos præstabile quoddam genus hominum fuisse memoriæ traditum est, quos Gymnosophistas vocabant. Hi neque periti erant propagandæ vitis, nec inoculandæ arboris, nec proscindendi soli. Non illi norant arvum colere, vel aurum colare, non equum domare, vel taurum subigere, non ovem vel capram tondere vel pascere. Vnum pro his, & illud omnium summum, norant; Sapientiam colebant, tam magistri senes, quàm discipuli minores. Apud hos, ubi mensâ positâ omnes adolescentes ex diversis locis et officiis ad dapem convenerant, perrogabant magistri, quod factum, à lucis ortu ad illud diei, bonũ fecissent. Alius se commemoravit, aliquid meditatione suâ reperisse, vel alterius demonstratione didicisse; alius sese parentibus quidpiam imperantibus obedîsse; alius se inter duos arbitrum delectum, sanatâ simultate, reconciliatâ gratiâ, purgatâ suspicione, amicos ex infensis reddidisse. Qui nihil habuit adferre cur prandere, impransus ad opus foras extrudebatur.

Xenoph. Cyripæd. 1. 1. Atque utinam mihi prandii tantùm dispendio liceret hinc discedere. ac ne fortè ficut Cyrus quondam, qui puer à Magistro judex duobus aliis pueris datus, quorum

quorum alteri grandiori tunica erat brevis, alteri minori tunica erat longa, pronunciavit, utrique magis convenire, si vestes inter se mutarent; suâ deinde & ipse tunicâ exutus, verè Gymnosophista factus, verberibus excipiebatur, quòd contra jus dominii nec secundum leges sententiam tulisset: sic & ego litis hodiernæ constitutus arbiter (in qua tu, Longine, majusculorum patronus magnâ voce sonas manuque totâ, *Inest sua gloria magnis*; Tu, Minuti, breviorum tueris partes, & in pedum digitos erectus exclamas, *Et inest sua gratia parvis.*) Thesea expectarem vindicem, si utrunque ad Procrustis lectum dimensus, alterum detruncandum, extendendum alterum pronunciarem, meritas vel me judice, daturus pœnas sententiæ ex æquo magis quàm ex justo latæ. Sed aliam longè controversiæ hujus dirimendæ rationem mihi ineundam video. quocirca———

Item aliquando intenderat surdus surdo; sibi trimestrem ædium pensionem deberi clamitans. Reus se illa nocte foras usquam prodiisse pernegabat, ut qui domi pernox molam versârit. Iudex æquè surdus, hunc, illum intuitus, Nam quid, inquit, super hac re contenditis? annon utrique vestrûm mater est? uterque alat, jus & æquum postulat. Ego sanè surdus non sum; & tamen absurdus essem, & dignus qui male audirem, si modò ex allegatis vestris sententiam ferre vellem, qui non Anthol. β λ.

surdi so ùm sed & cæci, Andabatarum more digladiantes, à ratione præcipites toto erratis cœlo. Quò enim tu tantùm mihi lævus abis? quid? an in Contemplationis altum? Tu verò quò tam diversus? an in cæca practicæ saxa? quin me sequimini, ad tutæ pacis & tranquillæ quietis portum——

Ælian. Var. hist. l. 4. c. 9.

Plato, quoties à magistro suo Socrate dissentire libuit, excusare se solitus, Amicum sibi esse Socratem, magis amicam veritatem, invidiæ mox suæ vindicem habuit & Aristotelem discipulum, quem etiam ingratitudinis nomine pullum vocabat equinum, ut qui, lacte satur materno, calcibus matrem peteret. Hic itaque si quando à magistri placitis discedere in animo haberet, profiteri solebat, Amicum sibi esse Socratem, amicum Platonem, sed maximè amicam veritatem. Absit modò invidia, judicio pronunciatum sano, exemplo utili. Sic diligendi sunt amici, ut non diligantur eorum errores. Neque enim placet naso duci aut auribus trahi, ut pedibus eam in alterius sententiam non prius examinatam probè ad veritatis stateram. Turpe verò cùm sit ex omnium rerum Dictatore atque domino intellectu facere mancipium alienæ libidinis: Discernamus quas è metallis vestris erutas attulistis massas in exploratore aurei veritatis conflatorii igne, idque separatim——

Arist. Ethic. Nicom. l. 6. c.

Scalig. exerc. 6. sect. 4.

Cic. 5. Tusc. quæst.

——Atque utinam mihi in manum daretur libra illa Critolai, qui cùm in alteram

ram lancem animi bona imponeret, in alteram corporis & externa: tantum propendére illam boni lancem putavit, ut terram & maria deprimeret.

Καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα, Homer.
Εν δ' ἐτίθει δύο κῆρε τανηλιγέος θανάτοιο, Iliad. χ.
Τὴν μὲν Αχιλλῆος· τὴν δ' Εκτορος ἱπποδάμοιο.
Ελκε δὲ μέσσα λαβών. ῥέπε Εκτόρος αἴσιμον ἦμαρ.
Ὠχετὸ δ' εἰς αἴδαο, λίπεν δὲ ἑ Φοῖβος Απόλλων.

Iupiter ipse duas æquato examine lances Virg. Æn. 12.
Sustinet, & fata imponit diversa duorum:
Quem damnet labor, & quo vergat pondere lethum.

Περὶ μὲν τοῦ ῥηθήσεσθαι μέλλοντος, ἀμφίδοξος εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇ δὲ κακοῖσε κλίνων ὡς ἐπὶ πλάστιγγος, πρὸς οὐδέτερον ῥέψαι δυνάμαι· πολὺς δ' ὄκνος ἔχει μὲ καὶ τῆς εἰσηγήσεως καὶ τῆς ἀποτροπῆς. Plutarch. de educat. puer.

Veritatem, quæ (ut opinabatur Democritus) in profundo mersa puteo latet, vos binæ quasi situlæ, aut gemini φρεάντλοις certatim vicariâ operâ eâque strenuâ eruere laboravistis. Ad quam quia uterque summâ fiduciâ affectare videri vultis; videamus & nos, ne fortè, quod fieri solet, altercando amittatur veritas, utrùm remotâ erroris nebulâ, sublato opinionis velo, sedato denique affectuum vento, pura illa sit, simplex & sincera, uti prætenditis. Primùm itaque prodeat——

Chilo jam ætate provectus, dum modò vitæ anteactæ virtutibus vellet frui, modò vitia recensere, ut censurâ suâ in ea animadverteret, dixit, se sibi per totam vi- Diog. Laertius. l. 1.

tam non conſcium fuiſſe ingraticudinis, una tamen re ſe modicè moveri, quòd quum ſemel inter amicos illi judicandum eſſet, neque contra jus agere aliquid aut decernere vellet, perſuaſerit amico judicium à ſe provocaret; ut ſic nimirum utrumque, legem & amicum ſervaret——

Plutarch. apophth. Themiſtocles à duobus amicis ſuis cooptatus litis æſtimandæ dijudicandæque arbiter, ingrati muneris invidiam declinare volens, judicium averſatus eſt, inquiens, Nolle ſe ex amico tranſire in judicem, ne ex amico jam utriuſque, cogeretur in alterius tranſire inimicum——

Simonidi petenti à Themiſtocle ut in cauſa quadam iniquè judicaret: Neque tu, inquit, ſi præter modos caneres, bonus eſſes poeta; neque ego, ſi præter leges quid decernerem, magiſtratus probus——

Xenoph. Ἀπομνημονευμάτων, l. 2. In deſerto hoc bivio cum Hercule anceps animi hæreo. Hinc mollis mihi ſeſe offert via roſis violiſque conſita: illinc ardua via & acclivis intercluditur dumis ſpiniſque aſpera. Vtram tandem inſiſtam à Virtute & Voluptate, luculentâ utrinque oratione admonitus, vixdum conſtat. Tu comes blanda hortaris——

Homer. Odyſſ. μ. Vnde oculis meis repente oborta in tam clarâ luce caligo, unde menti ſtupor, cordi genibuſque tremor? Mihi ipſi, qui vobis moderator datus ſum, moderamine opus eſt. Quis me Tiphys, quis Deus geminis hiſce interceptum monſtris expediet? *Hæc rabioſa premit canis, hæc lutulen-*

Ariſt. Ethic. Nicom. l. 2. c. 8.

ta ruit sus. Hinc latrat sæva *Luxus* Scylla, inde vorat vomitque *Avaritiæ* Charybdis. Quis mihi dabit, inter vastum gurgitem atque infamem naufragiis scopulum, iter tenére medium? Tu mihi sola, Ratio, Circe, Calypso, Heleno potior dictabis medium; Νῆα δὲ τοῦ καὶ τοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἐέργειν. per illud potiùs extremum in quo minùs peccatur, à quo plus imminet periculi, ad portum tendere; ἐπεὶ ἡ πολὺ φέρτερόν ἐστιν Ἐξ ἑτάρους ἐν νῆι ποθήμεναι ἢ ἅμα πάντας——

In contentione Divitiarum, Nobilitatis, Honoris, Voluptatis, Scientiæ, Virtutis, &c. de summa felicitatis sede poterit, Modederator ab initio usurpare, aut etiam in orationem prorsam solvere illud Lucretii

Suave, mari magno turbantib⁹ æquora ventis, Lib. 2.
E terrâ magnum alterius spectare laborem:
Non quia vexari quenquam est jucunda voluptas,
Sed quibus ipse malis careas, quia cernere suave est.
Suave etiam belli certamina magna tueri
Per campos instructa, tua sine parte pericli.
Sed nil dulcius est, bene quam munita tenere
Edita doctrinâ sapientum templa serena:
Despicere unde queas alios, passimq́ videre
Errare, atq́ viam palanteis quærere vitæ:
Certare ingenio, contendere nobilitate:
Noctes atq́ dies niti præstante labore
Ad summas emergere opes, rerúmq́ potiri.
O miseras hominum mentes, O pectora cęca!
Qualibus in tenebris vitæ, &c.

Optimo

Ex Virg. 4. Georg.

Optimo sanè consilio eductæ utrinque copiæ, summâ arte instructæ acies vestræ concurrerunt fortiter, dimicarunt strenuè; obstinatis usque adeo animis obnixæ non cedere, *dum gravis aut has, Aut has versa fuga victor dare terga coëgit.* Faxo tamen ut *motus hosce animorum atq; hæc certamina tanta Pulveris exigui jactu compressa quiescant.* Proinde è ductoribus acie revocatis, deterior qui visus detractis pinnis discet humi serpere; *melior vacua regnabit in aula*, & triumphans *caput inter nubila condet*———

Ex Ovid. 7. Metamorph.

Vipereos agnosco dentes, & lethali prætincta veneno semina. Colchica hæc sementis; ubi è serpentinis dentibus nati terrigenæ, in sua, in parentis viscera infestis animis armatas convertunt manus. Neque enim nisi literis instructi, & eloquentiâ delibuti, illarum castra obsidere, hujus arcem oppugnare potuissetis aut etiam ausi fuissetis. Quam tamen destructum itis sic eloquenter, ut vel hoc ipso adstruatis, quo destruere præsumitis, ita nihil eloquentiam destruere præter eloquentiam potest: ideoque nec ipsa potest; quoniam scilicet hoc quoque potest, quod omnino non potest. Ne tamen Cadmea fortè victoria rem ad internecionem planè deducat; jam tempus adeóque discrimen postulat, ut filicem meum in medios jaculatus hostes, depulsum ab Eloquentia Martem in ipsos convertam. Intestini itaque ferri licentiam vel sic dearmatum venio—

Mili-

Militiam si intuemur, non turba, sed disciplina ad victoriam facit; non quàm multi, sed quàm boni pugnent; etiam in oratione stabit victoria non à numero & multitudine, sed robore & vi argumentorum. Put. distr. 7.

Huc mentem adhibeatis, justane an injusta dicam. hoc enim judicis officium est. Rhetoris autem vera loqui.

Medorum judices ferebant prætextas vittatas loris, & in capite tiaram. Atque hinc tiara cuiq; cui appendet ad sinistrum latus opus è margaritis fimbriatum, alteram aurem ejus qui gestat obtegens. Quibus significabant aurem quidem retectam accusatoribus dari, tectam verò accusatis sed absentibus reservari.

Philippus inter duos malos judex constitutus, alteri ut è Macedonia abiret, alteri ut eum persequeretur imperavit.

Videte autem quale à me judicium expectet vel etiam exigat, qui de me priùs tam iniquè judicavit hominum deorumq; moderator summus. Qua enim fiduciâ mortalis ego utriq; opilio & è plebe bubsequa, cujus neq; fori neque subsellii res est, quæ in certamen venit: decernam hanc litem anxiam & ancipitem de immortalium dearum formâ? quarum etiam præsentiam tremulo horrore expaveſco; nondum satis aut mitissimo ipsarum aspectu, aut mollissimo vocalis dei affamine confirmatus. Quanto meliùs ipse sibimet sumpsisset hunc judicii calculum formarum spectator, elegans, cupitor ardens, *Mercurio deferenti pomum Eridos, Jovisq; mandatum respondet Paris.*

ardens, potitor notus? sed video quid velit declinare scilicet, & à se amovere vult tantę dijudicationis invidiam, & in me tandem derivare. Iam olim docuerunt me rex ille asininis donat⁹ auribus, & vates oculis mulctatus, quàm periculosæ machinæ subeat aleam, quicunque vestris dirimendis controversiis arbiter adscitus fuerit. Quod ego vos, serenissimæ dominæ, oratas exoratas velim, quoniam Iovis summi nullatenus per hunc Argicîdam diffugere authoritatem licet, ut sententiâ (quod factu necesse est) secundum unam pronunciatâ reliquæ duæ spe suâ frustratæ, me conjugis patrisq; vestri sortitione judicem electum, rejectione vestra non improbatum, nec offensâ excipiatis, nec odio aut vindictâ prosecutum eatis. Agite igitur pulcherrima numina, vestras perorate causas, vestras prędicate dotes, namq; hinc etiam venustatis commendatio, formæ conciliatio. dum ego interea temporis, me recolligo, totusq; divino huic spectaculo addict⁹, exactiori lustratione singulas & singulares formas rimer, pensioreq; examine de iis judicem.

Orationes priùs Deorum excipit hæc Paridis sententia.

Papæ! quale spectaculum, quanta pulchritudo, quæ undiq; voluptas? hic certè est ubi Argus fieri velim, quo tot simul oculis tanta devorem gaudia. Quàm venerabile & regium fulget prestringitq; tum oculorum tum animi aciem saturno digna proles, Iove matrona, oculis veneranda, ulnis candida? quàm insuper imperiis pollens, quàm muneribus potens, diademate caput cincta, sceptro

Quam si placeret sensero, & illas & alias huiusce generis dabis iterata editio.

sceptro innixa, divûm incedit Regina, & vera incessu patet Dea? par rotandis cœlis, regendis terris, calcandis inferis, quo æquior (ita mihi faveat Saturnius) factus sum Ixioni tam divinam formam ambienti, rotamq; cui affixus se sequiturq; fugitq;, vel uno illius amplexu, utcunque per submissam nubem imaginario redimere præoptem. Illa verò, quam ex facie agnoscas, consilii æquè ac fortitudinis dominam, ex galeæ cono oleaginâ redimito corona, lauro tamen præcinctâ, scias belli pacisquè mediam, namq; & ægidem quatit, & hastam vibrat, patris æmulata fulmen, armipotens virago, belli spolia, pacisq; firmamenta præ se ferens: medio tamen inter gratiam & terrorem tenore, nullis non obsequiis votisq; expetenda nisi in perpetuum & pertinacem juraffet, virginitatem. Sed & hæc, dii boni! quàm egregio decore conspicua? neq; ex parte speciosa, sed tota amabilis, amicabilis, admirabilis; divûmq; hominumq; voluptas, alma Venus, intecto corpore perfectam formositatem professa, colore in speciem diviso testata ortum, candida, quod cœlo demeat, cærula quod mari remeat. Erubescunt punicantes in genis rosæ, horrent sororiantes sub pectus mamillæ, liventes passim per cutim transflucent venulæ, per diffusas undique ambrosias comas renident humeri eburnei. quàm denique vel sic, neque gemmato cesto cinctam, neque Gratiis gratissimis comitatam, neq; suis cupidinib⁹ circumfusam commendat dulcis risus, non dedecet ipse nævus,

&

& ſupra omnia apud me valet ipſius oratio; qua ſe mihi daturam nuptui pollicetur quandam formâ præcipuam, ſuique ſimilem, candidam utpote à Iove cygno ſatam, teneram ut quæ in ovo nutrita fuerit. Valeat itaq; imperandi libido, faceſſat bellicæ gloriæ ſitis; habendam in hoc certamine rationem pulchritudinis monent & Iovis juſſa, & Mercurii mandata, & ipſius aurei pomi inſcriptio, *pulchra capiat.* Hoc igitur cape tuo jure, O Venus.

Nam tua forma dea, me judice, vincit utranq;.

Et alias diſcernendi litium formulas, litem ſecundum alteram partem dandi, vel ampliandi licebit affingere ex judicio Dolabellæ, & rejectione mulieris Smyrneæ ad Areopagitas. A. Gell. 12. l. 7. c. ex Val. Max. 8. 1. vid. & judicium Calatini. Val. Max. 2. l. 8. c. Licinii Fimbrię. l. 7. c. 2. Iul. Cæſ. Sen. de benef. 5. l. 14. c. Philippi & mulieris Val. Max. 6. l. 2. c. Cambyſis. l. 6. 3. c. Claudii de muliere non agnoſcente filium. Suet. Claud. 15. c. Alexander alteram occludebat auré, reo ſc. reſervatam. Qui ſtatuit aliquid parte inauditâ alterâ, Æquum licèt ſtatuerit, haud æquus fuit. De judicis officio in litibus. A. Gell. 14. l. 2. c. & 4. c. & Cic. pro A. Cluentio. Iudicium pop. Rom. parùm honeſtum inter Ardeates & Aricinos. Liv. 1. 3. & Val. Max. 7. l. 3. c. Ampliationis, N. L. *non liquet.* Aſconius, Cicero, Liv. &c. Ptolomæi. Ælian. Var. hiſt. l. 14. c. 43. Philippi dormitantis. Plut. Apophth.

FINIS.

BRITISH MUSEUM 29 JUL 85